

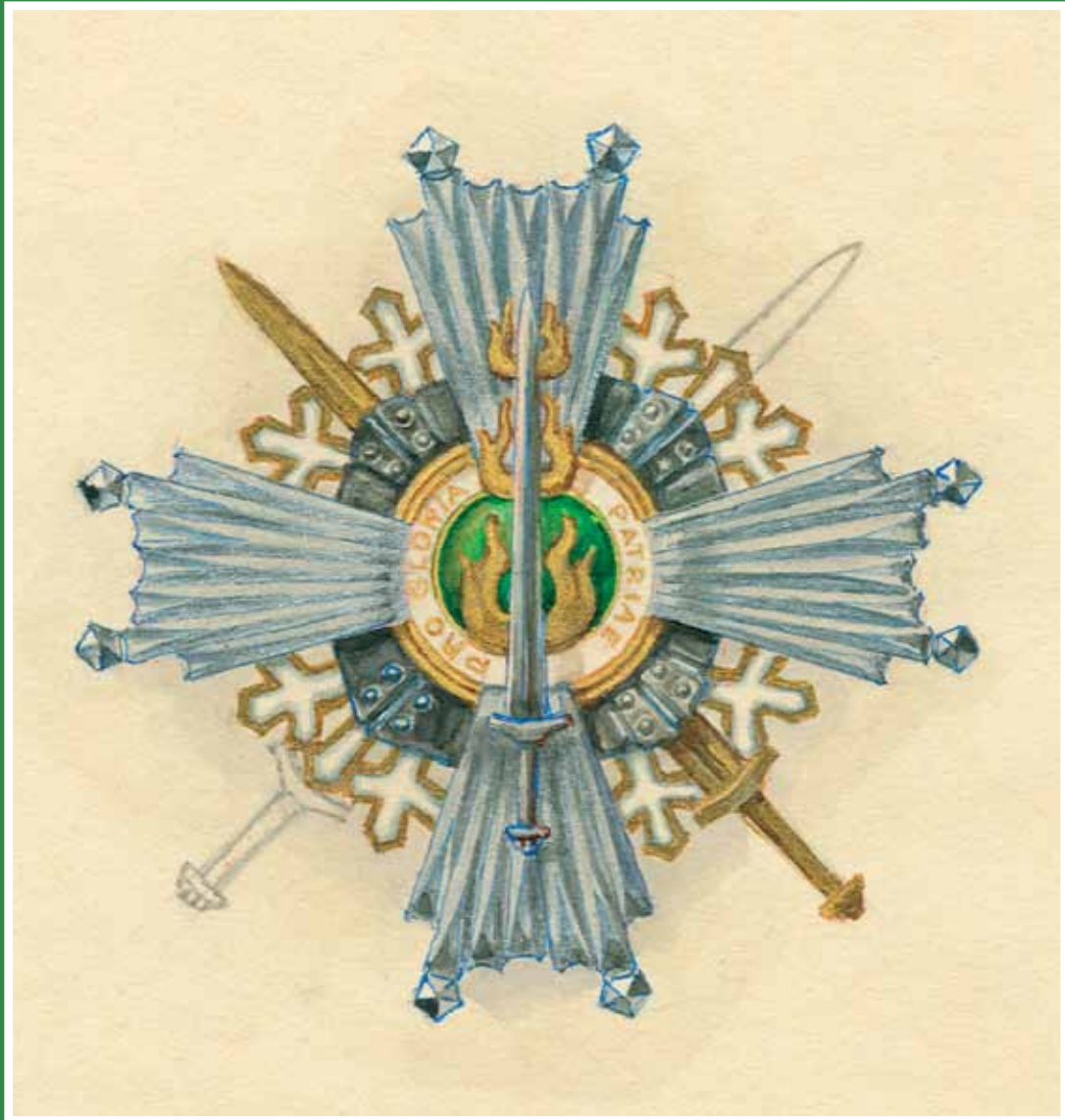

PAROLE

Jääkäripataljoona 27.n perinneyhdistyksen jäsenlehti

Joulukuu 2017 • nro 4 (332) • 86. vsk

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ

Totinen paikka

Kun jääkärien paluun 100-vuotisjuhlat Vaasassa on vietetty helmikuun lopulla, olemme totisen paikan edessä, sanoi perinneyhdistyksen varapuheenjohtaja Arno Hakkarainen taannoisessa suunnittelu- ja vaalikokouksessa.

Miksi ihmeessä? Vastahan Jääkärisäätiön puheenjohtaja Jukka Pennanen samaisessa kokouksessa kiitti yhdistystä siitä valtavasta ponnistuksesta, mitä on tehty jääkäri-liikkeen 100-vuotisjuhlien järjestämisen yhteydessä. Pennanen välitti myös kenraali Gustav Hägglundin ja saksalaisten yhteistyökumppaniemme tunnustukset juh-lajärjestelyistä.

Kun perinneliikkeen organisaatio kolmen vuoden ajan pyörinyt korkeapaineelle, vedetään tietysti hetki henkeä. Mutta sen jälkeen onkin pian edessä kysymys, mitä me nyt tehdään.

Toki huhtikuussa pidetään perinteinen jääkäriseminaari Kortesejärvellä ja Etelä-Karjalan osasto on kutsunut yhdis-tyksen jäsenet elokuussa kesäpäiville Imatran-Lappeen-rannan seudulle.

Arno Hakkaraisen totinen paikka tarkoitti, mitä teemme jääkäri liikkeen toisen 100-vuotiskauden aikana niin että saamme kiinnostuksen jääkäriperinteeseen säilymään.

Jääkäri liike on historiansa aikana osoittanut ymmärtä-vänsä, mitä kello on lyönyt. Jääkäri liitto lopetti toimintansa siinä vaiheessa, kun jääkäreitä oli kovin vähän jäljellä. Liiton toimintaa jatkamaan perustettiin jääkärisäätiö.

Samaan tapaan kun jääkäreiden jälkeläisten järjestön, Jääkäri nuorten, jäsenet alkoivat olla keski-iässä, yhdistyk-

sen nimi muutettiin JP27:n perinneyhdistykseksi. Samalla tehtiin mahdolliseksi myös ilman jääkäritaustaa olevien tulo jääkäriperinteen vaalijoiden joukkoon. Kun katsoo yhdistyksen jäsenluetteloa, voi todeta, että tuo laajen-nuspäätös pelasti perinneliikkeen hengen. Niin suuri on yhdistyksessä ja sen alaosastossa niiden osuus, joilla ei ole jääkäritaustaa. Ilman heitä jääkäriperinteen vaaliminen olisi varsin heikossa hapessa.

Meidän aikanamme tieto vanhenee nopeasti. Olemme toki mukana sosiaalisessa mediassa. Ulottuvin mediam-me on face book-sivustomme. Sen tykkääjien määrä lähenee 6500, mikä on enemmän kuin kolminkertainen jäsenmääräämme verrattuna. Kävijämäärä sivulla ylittää hyvin usein 10 000.

Mutta nuorisolle facebook on jo historiaa ja siksi olem-me aloittelemassa Instagram- ja WhatsApp-medioiden käyttöä.

Tämän kirjoittajalle kuten useimmille ikäisistäni edel-lä mainitut mediat ovat terra incognita. Mutta onneksi joukossamme on niitä, joilta voimme kysyä.

Haasteita siis riittää. Arno Hakkarainen esittikin, että ensi syksyn suunnittelukokouksessa voitaisiin pitää pieni-muotoinen seminaari aiheesta miten jäädä henkiin toisella 100-vuotiskaudella. Näin on syytä tehdä.

Jukka Knuuti

Etukannen kuva: Valmistauduttaessa vapaussodan 10-vuotisjuhliin tammikuussa 1928 presidentti L. Kr. Relander oli sitä mieltä, että "oli muistettava Mannerheimia, vapaussodan johtajaa, ja jääkäreitä, jotka niin ratkaisevasti vaikuttivat vapaussodan lopputu-lokseen". Relanderin mielestä paras vaihtoehto jääkärien muiston kunnioittamiseksi oli perustaa "jääkärien maahantulopäivänä erityinen sotilaallinen ritarikunta". Kansikuva on Gallen-Kallelan piirros Kalevan Miekan ritarikunnan suurristin rintatähdestä. Lue artikkeli Kalevan Miekan ritarikunnasta sivulla 12.

1000 kilometriä autobaanaa paljon jääkärihistoriaa

Joukko jääkäriperinteen vaalijoita risteili syyskuussa eri puolilla Saksaa jääkäreiden jäljillä. Ja jälkiään löytöy monesta paikasta. Aloitimme matkan Mannheimista JP27:n ensimmäisen komentajan Maximilian Bayerin haudalta. Osnabrückissa käytiin laskemassa seppelä junaonnettomuudessa helmikuussa 1918 kuolleen 11 jääkäriin haudalle. Joukko jääkäreitä palveli lyhyen aikaa myös Munsterissa, missä myös vierailimme. Loppuajan olimmekin Hohenlockstedtissa, missä Ehrenheimissa oleva 50 vuotta sitten istutettu itsenäisyyden kuusi sai historiastaan kertovan taulun. Jääkärisäätiön puheenjohtaja **Jukka Pennanen** johdolla 20.-24. syyskuuta toteutella matkalla oli mukana 18 jääkäriperinteen vaalijaa.

Saavuimme Saksaan Frankfurt am Mainin lentokentälle, mistä vuokrattuilla kolmella pikkubussilla suuntasimme ensin etelään, Mannheimiin. Kaupunki kuuluu jääkärihistoriaan, koska sinne on haudattu JP27:n ensimmäinen komentaja majuri Maximilian Bayer. Kunnianosoitus majuri Bayerin haudalla oli juhlava tilaisuus. Mannheimin päähautausmaalla tiilimuurin vieressä huolellisesti hoidetun haudan ääressä oli partiolippukuntien Freie Pfadfinderschaft Kreuzritter (vapaa partioryhmä ristiritarit) sekä Europapfadfinder Gau Kurpfalz (Eurooppapartiolaisten Kurpfalzin piiri) asettama kunniaavartio. Siinä oli neljä lippua kantajineen sekä kaksi soihdunkantajaa. Haudalla oli matkalaisten lisäksi sen verran paikkakuntalaisia, että kaikkiaan paikalla oli nelisenkymmentä henkeä. Paikalliset partiolaisten huolehtivat haudasta Jääkärisäätiön tuella.

Seisomme jääkäreiden kannalta kenties tärkeimmän henkilön haudan

Partiolippukuntien Freie Pfadfinderschaft Kreuzritter (vapaa partioryhmä ristiritarit) sekä Europapfadfinder Gau Kurpfalz (Eurooppapartiolaisten Kurpfalzin piiri) asettama kunniaavartio Maximilian Bayerin haudalla Mannheimissa. Jääkäriperinteen vaalijoiden seppelä sinivalkoisine nauhoineen on hautakiven vieressä.

äärellä, sanoi puheessaan Jääkärisäätiön puheenjohtaja Jukka Pennanen. Maximilian Bayer kaatui 45-vuotiaana rykmentinkomentajana länsirintamalla lokakuussa 1917.

– Bayer tuli tunnetuksi vuonna 1909 perustetun Saksan partiopoikaliikkeen keskeisenä organisaattorina. Hänet nimettiin vuonna 1913 liikkeen johtoon ”Reichsfeldmeisteriksi”.

– Ensimmäisen maailmansodan alun hyökkäysvaiheessa Bayer komensi lännessä jalkaväkijoukkoa. Helmikuussa 1915 hänen komennettiin vapaaehtoisten suomalaisten koulutusjoukon johtajaksi 1915 Lockstedter Lageriin.

– Majuri Bayerin monipuolinen sotilasura yhdistettynä partioliikkeen johtamiseen antoi hänelle hyvät perusteet toimia jääkärien johdossa. Palvelu Saksan Lounais-Afrikassa ja toimiminen yleisesikunnassa olivat kasvattaneet hänestä myös strategisia kokonaisuuksia ymmärtävän

Bayerin haudan vieressä on erään hyvin tunnetun suvun hautakivi.

upseerin, joka partiopoikajärjestön johdossa oli tottunut toimimaan siivillistä tulleiden nuorten johtajana.

– Majuri Bayerin ulkoinen olemus täydennettynä hänen sotilaallisilla kyvyillään, ihmistuntemuksellaan

Jatkuu ►

Jatkuu ►

sekä puhujanlahjoillaan lisäsi hänen edellytyksiä toimia vaativassa ja maailmansodan myllerryksissäänkin varsin erikoisessa tehtävässä oman kansansa itsenäisyyttä haikailevien, mutta vihollismaan alamaisten sotilaallisena johtajana ja kasvattajana.

Jääkärien muistelujen ja kirjoitettujen kuvausten mukaan Bayer oli ehdoton auktoriteetti, jonka työtä suomalaisten puolesta niin koulutuksessa kuin poliittisellakin kentällä arvostettiin. Häneen henkilöityi Jääkäripataljoona 27 ja saksalais-suomalainen yhteistyö. Hän olisi varmasti ollut mielissään, jos olisi saanut olla mukana seuraamassa jääkärien paluuta kotimaahan ja nähnyt itsenäisen Suomen puolustusvoimien kehittämisen ”omien” jääkärien johdolla, sanoi, sanoi Pennanen.

Ruotsin kuningatar Viktorialla oli ratkaiseva rooli siihen, että Maximilian Bayerista tuli jääkäreiden kouluttaja ja pataljoonankomentaja. Näin kertoi haudalla **Karl Scherer**, joka edusti Max Bayerin partiokillan veteraaneja. **Viktoria von Baden** oli syntynyt myös Bayerin tavoin Karlsruhen kaupungissa ja tunti suvun ja Maximilianinkin. Viktoria oli kiinnostunut Suomen kohtalosta ja oli Suomen itsenäisyyden puolesta innokkaampi kuin Ruotsin kuningas **Kustaa V Oskar**, joka oli varovaisempi

ja jota kiinnosti enemmänkin Ahvenanmaan kysymys. Viktoria suositteli saksalaisille, että Bayer olisi sopiva mies etsimään johtaja suomalaisten vapaaehtoisten kurssille. Mutta lopuksi Bayer katsottiinkin sopivaksi ja oli varmasti itsekkin halukas.

12 jääkäriä kuoli junaturmassa 1918

Seuraava hautausmaakäynti ja kunnianosoitus tapahtui päivää myöhemmin Osnabrückissa. On hyvä kysymys, miksi Osnabrückin Johannesfriedhofiin on haudattu 11 suomalaista jääkäriä. Selitys on kaupungin lähellä 15. tammikuuta (16. tammikuuta) 1918 tapahtunut raju junaonnettomuus, jossa menehtyi kaikkiaan 31 ja 66 henkeä loukkaantui. Onnettomuudessa kuolleista 12 oli suomalaisia jääkäreitä. Lisäksi kolme jääkäriä loukkaantui. Jääkärit olivat vain hieman yli kuukautta ennen Jääkäripataljoona 27:n pääjoukon paluuta Suomeen menossa työpalveluun Kölnissä sijainneeseen ammustehtaaseen. Heitä kuljetanut juna joutui pysähtymään myrskyn radalle kaatamien puiden vuoksi Ostercappelnin ja Bohmten asemien välille lähellä Osnabrückin kaupunkia. Pysähtyneeseen junaan törmäsi Hampurista lähtenyt D-pikajuna

kohtalokkain seurauksin, kertoi puheenjohtaja Pennanen.

Pennanen kertoi, että etsiessään tietoja junaonnettomuudesta, hän törmäsi saksalaiseen tohtori Hörnemanniin, jonka harrastuksena keräsi tietoja sotilasjunille tapahtuneista onnettomuuksista. Hän oli kertonut, että samaisena 15. tammikuuta oli tapahtunut toinen junaonnettomuus Kirnissä keskeisessä Saksassa, jossa kuoli 38 lomille menossa ollutta sotilasta.

Lehtevän puistomaisen Johannesfriedhofin äärimmäisessä nurkassa oli pieni erillinen sotilashautuunmaa,

Pennanen antaa jääkäriviirin Mannheimin partiolaisten edustajalle, majuri Läuferille.

Matkalaiset ryhmäkuvassa Osnabrückin raatihuoneen rappusilla.

Jukka Pennanen ei allekirjoita Westfalen rauhansopimusta, vaikka paikka onkin Osnabrückin raatihuoneen rauhan-sali. Menossa on kuittaus vieraskirjaan.

jossa oli suorissa riveissä parisataa kivistä ristiä. Useimmissa risteissä oli saksalaiset nimet. Oli lisäksi muutama venäläinen ja yksi belgialainen nimi lisättyinä maininnalla haudatun kansallisuudesta. Yhdessä rivissä oli 11 ristiä, joissa oli suomalainen nimi ja kansallisuudesta kertova sana Finne. Yksi onnettomuudessa kuolleista jääkäreistä, gruppenführer Alfons Arlander on aikanaan siirretty kotiseudun multiin Suomeen. Yhdeksässä suomalaisristissä oli jääkäriristi. Kahdessa muussa ristissä oli jäljet jääkäri-ristien kiinnityksestä: Miten lienevät jääkäritunnukset niistä kadonneet. Vielä tulevan talven aikana puuttuvat ristit toimitetaan Osnabrückin hautausmaan hallinnolle.

Väkeä Johannisfriedhofilla oli paikalla kolmisenkymmentä henkeä.. Matkalaisten lisäksi kunnianosoituksessa oli toistakymmentä lukiolaista opettajansa kanssa paikallisesta Stauffenberg-Gymnasiumista sekä toimittaja paikallisesta lehdestä. Lukiolaiset olivat oppilastyönä tutkimassa tuota kohta 100 vuotta sitten tapahtunutta junaturmaa.

Sepeleenlaskun jälkeen saimme kuulla yksityiskohtaisen kuvauksen junaonnettomuudessa kuolleiden 12 jääkäriin hautajaismenoista kohta 100 vuotta sitten. Osnabrückiläinen **Volker Issmer** luki silloisen asemapäällikön adjutanttin kirjoittamaan kuvausta: kunniakomppanian johtama surukulkue lähti liikkeelle vaimennetun rummutuksen säestyksellä. Surusaattoon liittyi lukuisia laitosten ja yhdistysten edustajia ja myös tavallisia kansalaisia ollakseen mukana suomalaisille jääkäreille tehtävässä viimeisessä palveluksessa. Katujen varsilla oli runsaasti liikuttunutta yleisöä. Sotilaslaulun Ich hatt einen Kameraden kaikuessa ja kunniakomppanian tehdessä kivääritervehdyksen (eteen vie) laskettiin arkut hitaasti hautaan. Sen jälkeen ampui kunniakomppania perinteisen kolminkertaisen kunnialaukauksen. Rukousten ja virren jälkeen päättyi surujuhla. Tietäkööt jääkäreiden

Osnabrückin junaturmassa helmikuussa 1918 menehtyneet jääkärit saivat havusepeleen sinivalkoisin nauhoihin.

omaiset, että kaatuneiden hautoja hoidetaan huolellisesti ja että heidän muistoaan kunnioitetaan. Levätköön he rauhassa, päättyi hautajaiskuvaus.

Issmer kävi puheessaan läpi Suomen historiaa ja päätti puheensa: jääkärit ovat osa suomalaisuuden tarinaa.

Puheenjohtaja Pennanen sopi hautuumaan hallinnon edustajien kanssa, että jääkäriperinneyhteisö pystyttää talvella 2019 jääkärien haudan läheisyyteen taulun, jossa kerrotaan, miksi 11 suomalaista lepää Johannesfriedhofin mullassa.

Jääkärit palvelivat myös Munsterissa

Toisena matkapäivänä lähdettiin aamulla Münsteristä ja päädyttiin illalla Munsteriin. Kyllä. Luit oikein. Kaupungeilla on melkein sama nimi. Munster on Lüneburgin nummilla Pohjois-Saksassa sijaitseva vanha varuskuntakaupunki. Siellä palveli myös 100-200 jääkäriin joukko joulukuusta 1916 vuoden 1917 huhtikuuhun. Kun JP27:n oli rintamalla, oli Lockstedtissa Ausbildungstruppe Lockstedt, joka toimi pataljoonan täydennysosastona. Osastoon tulivat koulutettaviksi Suomesta tulleet alokaat sekä sairaaloista tulleet toipilaat. Täydennysosto siirrettiin väliaikaisesti

Jääkäri Urho Mäkelän hautakivi.

Munsteriin, koska Lockstedtissa samaan aikaan koulutettu uusi saksalainen divisioona tarvitsi kasarmitilat.

Tarkoituksena oli käydä katsomassa Munsterin varuskunta-alueita ja tavaravarskunnan johtoa. Suunnitelma oli kertoa isännille, että varuskuntaan haluttaisiin johonkin sopivaan paikkaan joskus myöhemmin kiinnittää laatta, joka kertoo suomalaisten jääkäreiden koulutuksesta Munsterissa. Nyt tapaamiset ja paikkojen katsomiset jäivät väliin, kun varuskunta oli sidottu apulaiskommentajan läksiäisiin. Asia kuitenkin edistyi matkana aikana ja Munsterin varuskunta saa aikanaan jääkäreistä kertovan muistolaatan.

Jatkuu ►

Jatkuu ►

Munsterin varuskunnassa toki tutustuttiin upseerikerhoon. Illallisella kunnostauduimme juomalla tyhjäksi kerhon korn (=saksalainen snapsi) varaston, jota tosin ei tainnut olla yhtä pulloa suurempi. Tunnustukseksi kerrottakoon, että snapsivarasto oli täydennetty seuraavaan päivän lounaaseen mennessä.

Saksan panssarijoukkojen koulutuskeskus Munsterissa on luonnollinen paikka panssarimuseolle. Saimme hyvän selostuksen panssarivaunun kehityksestä yleensä ja saksalaisen panssariaseen kehityksestä erityisesti. Oppaana toimineella panssarieverstiluutnantilla riitti asiantuntevaa yleisöä. Onhan säätiön puheenjohtaja Jukka Pennanen itsekkin entinen panssarimies ja toiminut Parolannummella sijaitsevan Panssarikoulun johtajana.

Perjantaina olimme ehtineet lopulta Hohenlockstedtiin, joskin olimme majoittuneet hotelliin naapurikaupunki Izehoeen. Illalla osallistuttiin Hohenlockstedtin vuotuisen merkkitapatumaan, Kartoffel-festivaaleihin (toinen vuoden merkittävä tapahtuma

on Finentag). Hohenlockstdt on merkittävää perunanviljelyaluetta. Festivaaleihin osallistuu koko kunnan johto ja runsaasti yleisöä. Erilaisen ohjelman kohokohta on perunaprinssin valinta. Vastaavasti edellisen vuoden perunaprinssissa kruunataan perunakuningattareksi. Kaupungin johto myönsi, että vuosittain on yhä vaikeampaa löytää ehdokkaita näihin omaperäisiin missikisoihin.

Muistolaatta itsenäisyyden kuuselle Ehrenheiniin

Lauantai oli kunnianosoitusten päivä. Ehrenheiniin oli saapunut pormestari **Jürgen Kirstenin** johdolla paikallista yleisöä sekä kovasti naisvoittoinen soittokunta, jolta sujui niin Jääkärimarssi kuin molempien maiden kansallislaulut. Jääkärimuistomerkki sai tavanomaisen havuseppeleen sinivalkoisin nauhoihin.

100 vuotta sitten Suomen julistautuessa itsenäiseksi oli tilanne maassa poliittisesti ja sotilaspoliittisesti äärimmäisen vaikea, sanoi puheenjohtaja Pennanen suomen- ja saksankielisessä puheessaan Ehren-

heinissa. Majuri Bayerilla oli tapana sanoa rauhoittaessaan kärsimättömiä jääkäreitä, että maailmanhistoria työskentelee hitaasti. Aikalaisista näin yleensä tuntuu, mutta kun tapahtumia tarkastelee jälkepäin, tuntuvat monet vaiheet jopa hengästyttävän nopeatempoisilta. Sama tilanne on tämän itsenäisyytemme kuusen kanssa. Pennanen viittasi vieressään kasvavaan suureen kuuseen. ”Puun kasvua ei näe, mutta silti se on kasvava koko ajan ja on saavuttanut 50 vuodessa jo mahtavat mitat”.

50 vuotta sitten, kun itsenäisyyden kuusi istutettiin, oli poliittinen ja sotilaspoliittinen tilanne jälleen erittäin vaikea. Suomessakin ymmärrettiin, että itsenäisyytemme ei todellakaan ole itsestäänselvyys. Jääkäreitä oli tuolloin elossa vielä useita satoja ja he varmasti ymmärsivät tekemänsä työn arvon, mutta ymmärsivät myös, että työtä itsenäisyyden eteen on tehtävä joka päivä.

Kun ajattelemme maailman tilannetta nyt, voimme vain todeta, että jääkäreiden testamenttiin kirjoittamalla arvoilla on edelleen suuri merkitys. Lainaan jääkärien testamenttia: Perinnöksi teille, Suomen nykyinen nuoriso ja sen tulevat sukupolvet, haluamme jättää sen, mitä pidämme arvokkaimpana; luottamuksen Suomen tulevaisuuteen itsenäisenä ja vapaana valtiona. Jääkärit, jos ketkä

Munsterin panssarimuseossa. Vaunut vasemmalla Jagdpanther ja oikealla tuttu Sturm. Henkilöt vasemmalta Mark Aretz, Tapio Eonsuu, opas ja Kari Koivula.

Ehrenheinin kuusi on saanut historia- taulunsa. Oikeassa reunassa on alkuperäinen kuparilevy, jossa teksti: ”Kotikuusi. Istutettu vuonna 1967, jolloin Suomi oli ollut itsenäisenä valtakuntana 50 vuotta.”

tiesivät; itsenäisyys, demokratia ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen ei ole itsestäänselvyys. On tehtävä joka päivä asian eteen, aivan kuten me tänään olemme tekemässä.

Markku Louekari kertoi Ehrenheiniassa kasvavan suuren kuusen tarinan. Suomessa SOK myi 50 vuotta sitten 30 000 kappaletta itsenäisyyden kuusen taimia istutettavaksi sopiviin paikkoihin. Suolahtelainen **Rautavirran** perhe oli lähdössä lomamatkalle Saksaan ja he pakkasivat auton takapaksiin mm. itsenäisyyden kuusen taimen. Kuusen tarina on aiemmin kerrottu Parolen numerossa 2/2015

Perhe istutti kuusentaimen Hohenlockstedtin kirkkoherralta saamallaan luvalla neljän metrin päähän muistomerkestä. Paikalle jätettiin myös laatta, jossa kerrottiin kuusen istuttamisesta. Mukana oli myös kuusentaimen mukana seurannut kuparilaatta, joka luki ”Kotikuusi. Istutettu vuonna 1967, jolloin Suomi oli ollut itsenäisenä valtakuntana 50 vuotta”.

Sittemmin laatta oli kadonnut ja samaten kuusi jossain vaiheessa siirretty kauemmas kivipaadesta. Markku Louekari kertoi kuulleen kuusen tarinan ollessaan Hohenlockstedtissä jääkärikoulutuksen aloitusjuhlassa helmikuussa 2015. Hän vei terveiset perinneyhdistyksen Keski-Suomen osastoon, joka ryhtyi hankkimaan uutta kuusesta kertovaa laattaa Jääkärisäätiön tuella.

Louekari luki Rautavirran perheen äidin **Eine Rautavirran** tilaisuuteen osoittaman kirjeen. ”Me haluamme kiittää Hohenlockstedtin kaupunkia ja pormestari Kirsteniä siitä, että 50 vuotta sitten 1967 istuttamamme kuusen viereen voidaan tänään Suomen täyttäessä 100 vuotta paljastaa muistolaatta. Haluamme kiittää myös Suomi-Saksa seuran puheenjohtajaa herraa **Fleckensteinia**, jonka avustuksella laatan asennus on voitu tehdä. Samoin kiitämme myös Jääkärisäätiötä tuesta. Kiitos kuuluu myös JP27:n Perinneyhdistyksen Keski-Suomen osastolle, jonka aloitteesta tämä laat-

Muistotaulun äärellä. Vasemmalta Jukka Pennanen, kuusen istuttaneen perheen äidin Eine Rautavirran tanskalaistunut sisar Anja Karlstoft, Markku Louekari sekä pormestari Kirsten.

Nämä neljä jääkäriperinteen vaalijaa tulivat moottoripyörillä Jyväskylästä Hohenlockstedtiin juhlistamaan itsenäisyyden kuusen laatan paljastamista. Kuvassa vasemmalta JP27:n perinneyhdistyksen Keski-Suomen osaston sihteeri Hannu Mäkisalo, Ilpo Heiskanen, Keijo Lampinen ja Jarmo Hänninen.

taprojekti lähti liikkeelle ja Markku Louekaria ajatuksen isänä.

Toivomme, että kuusi säilyisi vierreinä ja ylväänä vielä pitkään muistuttamaan itsenäisen Suomen olemassaolo, päättyi kirje. Paikalle oli saapunut Eine Rautavirran sisar, aikanaan tanskalaistunut **Anja Karlstoft** poikansa ja tyttärensä kanssa.

Vaativimman matkan laatan paljastustilaisuuteen oli tehnyt neljä miestä Jyväskylästä. JP27:n perinneyhdistyk-

sen Keski-Suomen osaston sihteeri **Hannu Mäkisalo, Ilpo Heiskanen, Keijo Lampinen** ja **Jarmo Hänninen** olivat ajaneet pitkän matkan moottoripyörillä juhlistamaan itsenäisyyden kuusen muistolaatan paljastamista.

Matkalaisten seuraava rasti oli Kellinghusenin hautausmaa. Sinne on haudattu neljä koulutuksen aikana sairauksiin menehtynyttä jääkäriä. Heidän hautakivilleen sekä jääkäriperinnettä vaalineen perhe Schütten

Jatkuu ►

Jatkuu ►

sukuhaudalle laskettiin valkoiset ruusut. Samalla hautuumaalla olevalle ensimmäisessä maailmansodassa kaatuneiden saksalaisten muistomerkillle laskettiin havuseppele sinivalikoisin nauhoihin.

Vielä ohjelmaan kuului tutustumisen Walter Grossin asekoelmaan. Miehellä oli käsittämätön määrä historiallisia aseita niin Euroopasta, Japanista ja Afrikasta. Yksi vanha japanilainen pistooli oli sellainen, joita tiedetään olevan olemassa vain kaksi kappaletta. Aseita oli joka huoneessa ja tilassa parhaimmillaan useassa kerroksessa.

Jääkärien pojat tarinoivat isistään

Pitkän päivän päätteeksi nautittiin pormestari Kirstenin tarjoama kreikkalaistyypinen illallinen ravintolassa Zum Griechen. Illallisilla mukana olleet neljä jääkäriin poikaa kertoivat jääkäri-isistään.

Tapio Eonsuun isä oli vartiosta palattuaan Lockster Lagerin kasarmille kolauttanut kiväärinsä lattiaan niin, että ase laukesi. Luoti meni välipohjasta läpi seuraavaan kerrokseen. Luoti kulki yläpuolella punkanneen oman kylän pojan sängyn ja patjan läpi. Onneksi poika oli käymässä huussissa. Selvittiin siis säikähdyksellä, mutta tuskin kokonaan ilman rangaistusta.

Sami Sihvo kertoi jääkäreiden joukossa olleen hänen isänsä ja kolme tämän veljeä. Kun mukana oli vielä kaksi serkkupoikaa, oli pataljoonassa kuusi Sicheriä, jota peitenimeä Sihvot käyttivät. Sicherit kuuluvat Cafe Schütten, edellä mainitun Schütten perheen, vakioasiakkaisiin.

Puheenjohtaja Pennanen luovuttaa hopeiden JP27-riipuksen rouva Jutta Kirstenille. Pormestari Jürgen Kirsten oikealla.

Kyösti Vuontelan isä tuli viiden muun kirvulaispojan mukana kansakoulupohjalta Lockstedt Lageriin. Hän tuli 11 päivää ennen kuin Jääkärimarssin sanoittanut **Heikki Nurmio**. Vuontela tuli vuodenvaihteessa, kun 1000. jääkäri saapui Lockstedtiin. Hän ei kuitenkaan ollut tuo numero 1000.

Kullervo Hantulan isä ei kertonut kotona pojilleen mitään jääkärikokemuksistaan. Vain silloin, kun kylään tuli muita jääkäreitä, saatoimme sivusta kuunnella, sanoi Hantula.

Lähtöpäivänä sunnuntaina katsottiin vielä Kartoffelfestivaalien ohjelmaan liittyvä paraati. Siinä oli kukin ja vihanneksin koristeltuja traktoreita, soittokuntia, lapsia ja koiria. Ja tietysti juuri valittu perunaprinsessa ja prinsessasta ylennyksen saanut perunakuningatar.

Sitten oltiinkin jo valmiita siirtymään matkan viimeiselle rastille, käsittämättömän laajaan merimuseoon Hampurissa. Siellä oli pari päivää aiemmin avattu erikoisnäyttely Von

Harburg nach Finnland. Se kertoo Hampurin läheltä värvätystä meripioneerikomppaniasta. Komppania tuli alkutalvesta 1918 Suomeen ja hoiteli Saksan Itämeren divisioonan materiaalin ja hevosten siirrot laivoista satamaan ensin saksalaisten maihinnou-suun liittyen Ahvenanmaalla ja sitten Hangossa ja Loviisassa. Näyttelyn teki Suomen jääkäriperinneliikkeen kannalta kiintoisaksi, että esillä oli Suomesta tuotua materiaalia, kuten perinneyhdistyksen hallituksen jäsenen **Jorma Ignatiuksen** kokoelmista kunniamerkkejä ja postikortteja. Raskaampaa materiaalia edusti Mii-namuseosta Turusta tuotu venäläinen 1900-luvun alan aikainen merimiina, millaista ei löytynyt Saksasta.

Monipuolisen matkan viimeinen rasti oli Hampurin merimuseon erikoisnäyttely Von Harburg nach Finnland. Näyttelyssä oli Suomesta lainattua esineistöä oli mm. venäläinen merimiina, jonka sarven herkkyyttä puheenjohtaja Pennanen testaa.

Hakkapeliitat olivat pidettyjä miehittäjiä

Jääkäreiden lisäksi paneuduttiin suomalaisten osuudesta myös vanhempaan sotahistoriaan, 30-vuotisen sodan (1618-1638) tapahtumiin. Yövyimme Münsterissa, kaupungissa allekirjoitettiin 30-vuotisen sodan päätteeksi 1648 Westfalenin rauhansopimus. Illalla näimme allekirjoituspaikkana toimineen kaupungin raatihuoneen toki vain ulkopäin. Seuraavana päivänä vierailimme Osnabrükin raatihuoneella, missä allekirjoitettiin Westfalenin rauhansopimus siltä osin kun se koski Ruotsia, Pyhää saksalais-roomalaista keisarikuntaa sekä Ranskaa ja näiden liittolaisia. Neuvottelivat olivat niin huonoissa väleissä, etteivät sopineet samaan neuvottelutilaan. Vaikka sotaa oli käyty katolisten ja protestanttien välisenä uskonsotana, olivat asiat sodan kestäessä muuttuneet. Katolisten Habsburgien häviön sinetöi katolinen Ranska, joka tuli protestanttien avuksi estääkseen Habsburgien vallan kasvaminen liian suureksi.

Osnabrükin raatihuoneella opas kertoi meille yllätykseksi kaupunkia miehittäneiden hakkapeliittojen olleen hyvin siivoa väkeä. Sotilaat oli majoitettu kaupunkilaisen kotiin vähän bed and breakfast-tyyliin: talo tarjosi sotilaille suolan, valon ja nukkumapaikan. Itäiseltä Uudeltamaalta tulleet sotilaat linnoittivat kaupunkia, mutta suhtautuivat siivosti kaupunkilaisiin. Vain yksi tappo tiedetään ja silloinkin hakkapeliitta oli uhrina eikä tekijänä. Kun sitten sotilaat koottiin yhteen asumaan, kaupunkilaiset vastustivat muuttoa. He olisivat halunneet pitää vuokralaisensa. Kaupunkilaiset eivät edes pitäneet tilannettaan miehityksenä.

Oppaan kertomus oli yllättävä. Tavallisesti kerrotaan, kuinka Saksan kirkkoissa 30-vuotisen sodan aikana rukkoiltiin, että Jumala varjelisi kaupungin hakkapeliittojen raivolta.

1000 kilometriä autobaanaa

Näimme matkan aikana Saksanmaata laajalti moottoritietä käsin. Ajoreitti Farnfurtin lentokentältä Mannheimiin, sitten Münsteriin ja Osnabrückiin, Brememin ohi Munsteriin sekä edelleen Elben ali Hohenlockstedtiin pyöritti autojen matkamittareita. Hiukan hämäävää oli, kun yksi yö oltiin Münsterissa ja seuraava Münsterissa. Kyllä. Ne olivat kaksi eri kaupunkia. Viimeiset kaksi yötä oltiin Izehoessa, Hohenlockstedtin naapurissa. Kun autot luovutettiin Hampurin lentokentällä, oli matkamittareihin kertynyt runsaat 1000 kilometriä.

Olimme liikkeellä kolmella pikubussilla, joiden muodostaman kolmen auton saattue eteni moottoritietä kuin amerikkalaisessa elokuvassa. Keulassa kulki puheenjohtaja Pennasen kaappiauto ja seitä seurasi kaksi muuta yksi **Mark Artezin** ja toinen vuoroon **Seppo Lerkin** tai **Martin Rintasen** kuljettamana.

Saksan moottoriteiden riesa on Stau – ruuhka. Yhtenä ajopäivänä ajeltiin ruuhkassa hiljakseen, mutta pysähtymään emme joutuneet. Kunnes

Rettungsgasse. Saksan autobaanaalla jätetään onnettomuustilanteessa ajoväylän keskiosa vapaaksi pelastusajoneuvoille. Tässä vielä ihmetellään, mitä jossain kauempana edessä on sattunut.

sekin tilanne tuli. Liikenne seisautui ja vierekkäin olevat autojonot siirtyivät ajoradan kumpaankin laitaan jättäen väliinsä Rettungsgassen, pelastuskujan. Siinä sitten ihmeteltiin pelastuskujan liikennettä: kolme ambulanssia, poliisiauto, paloauto ja hinausauto. Kun sitten tilanne selvisi, emme nähneetkään kymmeniä ruutaantuneita autoja. Vain yksi rekka, jonka eturengas oli lukkiutunut.

Savustettua merimetsoa

Vaikka jääkärimatkalla oltiin, toki kokemuksia kertyi laajemmaltakin elämänalueelta. Jokainen matkalainen söi taatusti ensi kertaa elässään savustettua merimetsoa. Sellaisen makuun päästiin Knutzenin kalantiljelylaitoksessa Hohenlockstedtissa, entisellä jääkärien harjoitusalueella, missä käytiin katsomassa karppeen kasvatusta. Kormoran, eli merimetso on sielläkin riesana, mutta toisin kuin Suomessa se ei ole rauhoitettu. Ja siksi pääsimme sitä maistamaan. Entä maku? Hm. Mielenkiintoinen.

Hohenlockstedtin Perunafestivaalien sadonkorjuuparaatissa oli vihanneksin koristeltuja traktoreita, soittokuntia, lapsia, koiria ja vaikka mitä.

Jääkäriperinneliikkeen totinen paikka

Mitä teemme toisen 100-vuotiskauden aikana

Meillä on totinen paikka sen jälkeen, kun 100-vuotisjuhlat on keväällä juhlistettu. Kysymys on siitä, kuinka saamme toimintamme kiinnostavaksi ja ajantasaiseksi myös jääkäri liikkeen toisella 100-vuotiskaudella, sanoi perinneyhdistyksen varapuheenjohtaja **Arno Hakkarainen** JP27:n perinneyhdistyksen suunnittelu- ja vaalikokouksessa 18. marraskuuta Helsingissä. Perinneyhdistystä johtavat jääkäri liikkeen juhluvuoden ajan entiset kasvot puheenjohtaja **Pertti Laatikaisen** johdolla.

Vanhalla suojelukuntatalolla pidetty kokous aloitettiin kiitosten jakamisella. Jääkärisäätiön puheenjohtaja **Jukka Pennanen** siteerasi kenraali **Gustav Hägglundia**, joka oli ihmetelty, kuinka paljon työtä oli täytyntä tehdä, että kaikki jääkäri liikkeen 100-juhlaan liittyvät tilaisuudet on saatu järjestettyä. Se ei olisi mahdollista ilman yhtä point of contactia, jääkärikansliaa ja siellä **Tiina Kiiskeä**.

Tämä oli johdantoa sille, että Pennanen kiinnitti Pertti Laatikaisen rintapieleen perinneyhdistyksen kultaisen ansiomerkin numero 52.

Kokouksen vaaliosuus hoidettiin nopeasti ja yksimielisesti. Yhdistyksen hallitus jatkaa lähes entisellään. Ainoa muutos oli, että **Brage Forssten** valittiin erovuorossa olleen **Martin Wolfin** tilalle. Eli halliukseen kuuluvat vuoden 2018 alusta puheenjohtaja Petti Laatikainen, varapuheenjohtaja Arno Hakkarainen (Helsinki-Uusimaa) sekä hallituksen jäsenet: Brage Forssten (Vaasa), **Jorma Ignatius** (Etelä-Karjala) **Helena Miettinen** (Helsinki-Uusimaa), **Vesa Valtonen** (Kymenlaakso) ja **Kyösti Vuontela** (Varsinais-Suomi).

Toimintasuunnitelmaa käsiteltäessä puheenjohtaja Laatikainen kävi läpi vuoden 2018 alkutalven juhllisuuksia. Jääkärimarssin ensiesityksen

Jukka Pennanen kiinnittää Pertti Laatikaisen rintapieleen perinneyhdistyksen kultaisen ansiomerkin. Pertti on ilmeestä päätellen hyvin tyytyväinen.

Vaasan juhllisuuksiin liittyy perjantaina 23.2.2018 klo 13.00 – 16.30 Vaasan kaupungintalolla pidettävä yleisölle avoin kansainvälinen Jääkäriseminaari. Seminaarin teemana on tilanne Itämeren alueella jääkärien pääjoukon kotiinpaluun aikoihin helmi- maaliskuun vaihteessa 1918.

Seminaarin järjestelyistä vastaavat Kauhavan kaupunki ja Jääkärisäätiö. Seminaarin luennoitsijat ovat professori **Martti Häikiö**, joka luennoi Suomen ja Venäjän tilanteesta, tohtori **Agilolf Kesseling** kertoo Saksan, professori **Hain Rebas** Ruotsin ja dosentti **Kenneth Gustafsson** Ahvenanmaan tilanteesta. Lisäksi Vaasa kaupunginjohtaja **Tomas Häyry** kertoo millainen kaupunki Vaasa oli 100 vuotta sitten.

Jokainen luento kestää noin puoli tuntia, ja seminaari päättyy yhteiseen paneeliin. Seminaarin puheenjohtajina toimivat Kauhavan kaupunginjohtaja **Markku Lumio** sekä Jääkärisäätiön puheenjohtaja **Jukka Pennanen**. Seminaari on osin suomen- osin ruotsinkielinen.

Seminaariin saapuvia pyydetään saapumaan paikalle klo 12.50 mennessä.

100-vuotismuistokonserttiin olisi ollut väkeä tulossa niin, että olisi tarvittu Finlandia-taloa. Mutta taloudellisista syistä ja perinteen vuoksi pyydetään Yliopiston juhlasalissa, missä ensiesitys tapahtui 100 vuotta sitten. Konsertti on kutsuvierastilaisuus.

Liepajan pyhän kolminaisuuden kirkossa pidetään jääkärien sotilasvalan 100-vuotisjuhla 13.2.2018. Sinne on Vihdin liikenne järjestänyt matkan ja lisäksi ainakin turkulaiset ovat tulossa omana autokuntanaan.

Varsinaisessa paluujuhlassa Vaasassa 23.-25. helmikuuta riittää monenlaista ohjelmaa. 23.2. ohjelma alkaa kansainvälisellä jääkäriseminaarilla. Illalla on sotilassoittokunnan konsertti Vaasan kirkossa. Lauantaina 24.2. on paraati ja ohimarssi Vaasan torilla. Iltapäivällä on pääjuhla Vaasan Kaupungintalolla. Juhlan jälkeen nautitaan Vaasan Kaupungin isännöimä buffet. Illalla on Jääkärisäätiön isännöimä Iltajuhla noin 100 hengelle. Vaasalaiset pyrkivät järjestämään yhteisen ravintolaillan niille, jotka eivät osallistu säätiön iltajuhlaan. Juhlat päättyä sunnuntaina juhjalmalanpalvelus Vaasan kirkossa.

Kun juhlat on juhlittu, meillä onkin totinen paikka, kuinka järjestämme seuraavan 100 vuoden ohjelman yhtä kiinnostavaksi kuin ensimmäisen, sanoi varapuheenjohtaja Hakkarainen. Kysymys on siitä, kuinka saamme toimintamme digitalisoinnin aikakaudelle. Ensi vuonna tässä vastaavassa kokouksessa voimme pitää pienimuotoisen seminaarin siitä, kuinka voimme edetä.

Juhlapinssi. Jääkärien paluujuhlan kunniaksi on tilattu uusi pinssi. Sen pohjana on jääkäriin päähine tsako. Päivämäärät kertovat jääkärikoulutuksen aloittamisesta Lockstedtissa 25.2.1915 sekä paluusta Vaasaan päivälleen kolme vuotta myöhemmin 25.2.1918. Pinssin on suunnitellut Ville-Veikko Kirvesmies. Merkki on ensi kertaa myynnissä Jääkärimarssin 100-vuotiskonsertissa Helsingin yliopiston juhlasalissa 19. tammikuuta 2018. Sen jälkeen merkkiä saa kansliasta hintaan 27 euroa.

Hallituksen uudeksi jäseneksi valittiin Brage Forssten Vaasasta. Uudella jäsenellä ja puheenjohtaja Laatikaisella on paljon yhteistä askareita jääkärien paluujuhlan valmistelussa.

Tulossa historiikkeja ja jääkärikirjoja

Toimintasuunnitelma- ja vaalikokousta edeltäneessä paikallisosastojen puheenjohtajien neuvottelukokouksessa tuli esille mm. seuraavia hankkeita vuoden 2018 toiminnassa. Korttejärvellä järjestetään huhtikuussa perinteinen jääkäriseminaari teemana jääkärit ja taide, kertoi Etelä-Pohjanmaan osaston puheenjohtaja **Juhani Passi**. Helsingin yliopiston opiskelijoille järjestetään jääkäriseminaari, lupasi Helsinki-Uusimaan puheenjohtaja Arno Hakkarainen.

Kainuussa julkaistaan kirja "Hollan jääkäreitä; Itäinen etappi 100 vuotta", kertoi **Tero Kinnarinen**. Kirjan sisältö on koottu vuosi sitten Hyrynsalmella järjestetyn seminaarin esitelmistä. Lisäksi on tarkoitus kiinnittää muistolaatat etappitaloihin.

Lapin piiri on saamassa 40-vuotishistorikkiinsa tohtori **Juhani Lassilan** kirjoittamana, kertoi **Markku Aher-to**. Tamperelaiset olivat sen verran nopeampia, että Timo Tulosmaa saattoi luovuttaa osaston valmiin 35-vuotihistoriikin puheenjohtaja Laatikaiselle.

Laatikainen korosti, että jokaisella osastolla pitäisi olla jokin vuotuinen tapahtuma. Sellaisia ovat eteläpoh-

jalaisten jääkäriseminaari ja vaasalaisten aselaiva Equityn muistojuhla. Perinneyhdistyksen vuotuinen tapahtuma on jääkärikoulutuksen aloittamisesta muistuttava Finnentag Hohenlockstedtissa ja Jääkärisäätiön ylläpitämä yhteys Saksan jalkaväkipäiviin.

Hiljainen hetki kahden veteraanin muistolle

Kokous aloitettiin hiljaisella hetkellä. Kaksi jääkäriperinneyhdistyksen veteraania, molemmat jääkäriin poikia, **Paul Voss** ja **Ari-Ilmari Iisakkala** poistuivat keskuudestamme samana päivänä 24. lokakuuta, Paul Voss oli JP27:n perinneyhdistyksen kuin sen edeltäjän Jääkäriin orten perustajajäsen. Hän toimi yhdistysten varapuheenjohtajana 16 vuotta. Ari-Ilmari Iisakkala oli perinneyhdistyksen Päijät-Hämeen osaston puheenjohtaja ja aiemmin myös perinneyhdistyksen hallituksen jäsen. Muistokirjoitukset sivuilla 26–27.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**
KUVAT: **Jorma Ignatius**

Kalevan Miekan ritarikunta

Jääkärien kunniaksi suunniteltiin 1920-luvulla uutta sotilasansioritarikuntaa

Valtioneuvoston jäsenten pohties-ta tammikuussa 1928 valtiiovallan toimia "vapaussodan muistojuhlien vieton yhteydessä" tasavallan presidentti **L. Kr. Relander** oli sitä mieltä, että "oli muistettava **Mannerheimia**, vapaussodan johtajaa, ja jääkäreitä, jotka niin ratkaisevasti vaikuttivat vapaussodan lopputulokseen". Relanderin mielestä paras vaihtoehto jääkärien muiston kunnioittamiseksi oli perustaa "jääkärien maahantu-lopäivänä erityinen sotilaallinen ritarikunta". Mannerheimin osalta vaihtoehtoina olivat joko arvonimi – sotamarsalkkaa oli ehdotettu – tai uuden ritarikunnan ensimmäinen ja korkein kunniamerkki.

Relander asetti toimikunnan "neuvottelemaan uuden sotilaallisen ritarikunnan perustamisesta". Sen jäseniksi tulivat Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan kansleri **Otto Stenroth**, varakansleri **Leo Ehrnrooth**, puolustusministeri **Jalo Lahdensuo** sekä jääkärikenraalimajurit **Lauri Malmberg** ja **Aarne Sihvo**. Stenroth ja Ehrnrooth kuuluivat asian juridista puolta selvittelevään jaostoon. Malmbergin ja Sihvon tehtäväksi tuli ritarikunnan ohjesäännön valmistelu. Sihvo on muistelmissaan kuvannut yksityiskohtaisesti suunnitelman vaiheita. Sihvon mukaan ritarikuntahankkeen taustalla oli se, että tasavallan presidentti ja "jääkäriliikkeen ystävät" katsoivat, ettei "liikkeelle ollut vielä kylliksi annettu arvoa ja tunnustusta". Ensimmäinen nimiehdotus oli Jääkäritähdistön ritarikunta. 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa sanaa tähdistö käytettiin toisinaan merkityksessä ritarikunta – palkitaanhan ritarikuntien "tähdillä" ansioituneita kansalaisia.

Stenroth piti Hakkapeliittain ritarikuntaa sopivampana nimenä, mutta hänellä oli epäilyksiä siitä, miten

Antti Matikkala on Cambridgen yliopistossa vuonna 2007 väitellyt historiantutkija ja kansainvälisen heraldisen akatemian jäsen. Keväällä 2017 ilmestyi hänen kirjoittamansa *Kunnian ruletti – korkeimmat ulkomaalaisille 1941–1944 annetut suomalaiset kunniamerkit*. Vuoden 2017 lopulla valmistuu *Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikunnat*.

tämä uusi ritarikunta vaikuttaisi Suomen Valkoisen Ruusun ritarikuntaan ja sen kunniamerkkien jakoon sotilashenkilöille ja ulkomaalaisille. Stenroth esitti myös epäilyksiä hankkeen suurista kustannuksista. Lahdensuon mielestä Stenroth takertui tarpeettomasti asian vaikeuksiin ja piti ritarikuntahanketta arkaluontoisena. Sihvo esitti nimeksi Kalevan Miekan ritarikuntaa, joka hänen mielestään vastasi paremmin ja laajemmin suomalaiskansallisia perinteitä ja muistoja kuin jääkäreihin ja hakkapeliittoihin liitetyt nimet.

Helmikuun 17. päivänä 1928 Relander keskusteli pääministeri **J. E. Sunilan** kanssa uuden sotilasritarikunnan perustamisesta. Relander

oli pannut merkille, miten "melkein kaikki", joiden kanssa hän oli asiasta puhunut, muun muassa Stenroth ja **Antti Pietilä**, pelkäsivät, "että asiasta nousee jupakka välikysymyksineen". Relanderin näkemys oli, että tietenkin asiasta tulisi "ääntä nousemaan, mutta se on varmasti oleva myrskyä vesilasissa. Onhan pantava merkille, että samalla kun me näin kauniilla tavalla muistamme sitä isänmaallista tekoa, jonka jääkärit suorittivat, me lopetamme valkoisen ruusun antamisen sotilashenkilöille".

Relander piti Sunilan toimintaa pelkurimaisena. Presidentti arvioi, että Sunila olisi ilman muuta ollut "valmis uuden ritarikunnan perustamiseen, jos se olisi tapahtunut presidentin päiväkäskyllä". Relander katsoi Sunilan arastelun johtuvan siitä, että hänen itsensä olisi varmennettava päätös, mikä viittasi siihen, ettei Sunilalla ollut "mitään presidenttiin kohdistuvaa arvostelua vastaan, kunhan hallituksen jäsenet ovat suojassa". Relander alkoi arvella Sunilankin olevan "ensi kädessä ns. poliitikko ja vasta neljännessä, viidennessä kädessä valtiomies".

Pääministeri Sunila ilmoitti Relanderille 21. helmikuuta hallituksen käsitelleen ritarikunta-asiaa ja olevan yksimielinen siitä, "ettei uutta ritarikuntaa ole perustettava". Relander kävi "myrskyn merkeissä" keskustelun Sunilan kanssa asiasta. Relander oli loukkaantunut, koska hallitus oli arvonimen antamista Mannerheimille suunniteltaessa pitänyt parempana uuden sotilaallisen ritarikunnan perustamista ja sen ensimmäisen merkin antamista Mannerheimille: "Kun siten saatiin ajatus arvonimen antamisesta pois päiväjärjestyksestä, nyt ei hallitus enää tarvitse koko ritarikuntaa ja asia saa raueta. Hallitus ei ollenkaan kiinnitä huomiota siihen ikävään ase-

maan, mihin presidentti tässä asiassa joutuu.”

Sihvo hämmästeli vielä muistelmisaankin sitä, kuka Sunilaa oli säilytellyt. Hän arveli, että säilyttely oli tullut arvovaltaiselta taholta, koska Sunila ”havaitsi”, ettei toimenpiteeseen ollut rahojakaan. Sihvo ei uskonut, että **Kyösti Kallio** tai **P. E. Svinhufvud** olisi ollut ”tällaisen kielteisen toimenpiteen takana tai aiheuttajina”. Lahdensuo esitti kunniamerkkiasian järjestämistä perustamalla Suomen Valkoisen Ruusun ritarikuntaan ”erikoiset sotilasmerkit”. Relander ei ollut enää halukas puhumaan asiasta pääministerin kanssa, mutta vastasi, että Lahdensuo voisi halutessaan tehdä sen itse. Lahdensuon käsitys ritarikunta-asian vaiheista oli se, että hallituksen kanta oli muuttunut pääministerin huomattua, ”että hänen asiakseen tulisi varmentaa asiasta annettava asetus, koska se tulisi kansliasta esiteltäväksi”.

Ritarikuntaa varten valmisteltiin aluksi erillinen ohjesääntö, jakelua koskevat yleiset säännöt sekä yksityiskohtaisempi yhteinen Suomen Valkoisen Ruusun ja Kalevan Miekan ritarikuntien ohjesääntö. Ritarikunnille suunniteltiin yhteistä hallitusta, jossa olisi kolme siviili- ja kolme sotilasjäsentä. Ohjesääntöluonnokseen sisältyi määräys, jonka mukaan kaikkien suurristin ja I luokan komentajien olisi tullut käydä kunniaatervehdyksellä suurmestarin luona ritarikunnan juhlapäivänä 25. helmikuuta.

Gallen-Kallela suunnitteli uudet kunniamerkit

Ritarikunnan luokkajako olisi vastannut Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan luokkajakoa. Lisäksi siihen olisi kuulunut ilman nauhaa rintaristinä (*Steckkreuz*) kannettava ”Erikoinen kunniaviitta”, ”Urheuden Viitta”, jonka takana olisi ollut teksti urheudesta sotakentällä tai taistelussa. Sitä olisi voitu antaa sotilasarvosta riippumatta ”erikoisesti urhoollisuudessa kunnostautuneille sotilashenkilöille”. Tarkoitukseltaan tämä erikoiskunniamerkki vastasi siis Suomen Valkoisen Ruusun pronssista ansiomerkkiä ja tulevaa Mannerheim-ristiä. ”Urheuden Viitta” oli ensimmäinen ehdotus ilman nauhaa kannettavaksi suomalaisen ritarikunnan ristiksi. Tällainen ajatus toteutui vasta 1941 kun 2. luokan Mannerheim-risti otettiin käyttöön.

Axel Gallen-Kallela oli saanut tehtäväkseen suunnitella ritarikunnan kunniamerkit. Ritarikunnan sääntöjen valmistuessa viimeistelyvaiheeseen ja koko hankkeen törmättyä poliittiseen vastustukseen Sihvon mukaan innoittuneena työhönsä paneutunut Gallen-Kallela sai helmikuussa 1928 valmiiksi ehdotuksensa ritarikunnan kunniamerkeistä. Vastustuksesta huolimatta ritarikuntahanke pysyi vireillä parin vuoden ajan. A. Tillander valmisti 1929 prototyypin ritarikunnan ketjusta ja komentajamerkeistä. Ainoa

merkintä ritarikuntahankkeesta Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan hallituksen pöytäkirjoissa on syyskuulta 1930, jolloin kansleri Stenroth ilmoitti suurmestari Relanderin ehdottaneen kansliapäällikkö **Hjalmar Enwaldille**, että ritarikunnan hallitus ottaisi uudelleen käsiteltäväkseen kysymyksen sotilasritarikunnan perustamisesta. Ritarikunnan hallitus päätti kuitenkin ”yksimielisesti hyljätä tehdyn esityksen”, mistä kansleri ilmoitti Relanderille.

”Tulta tuiskiva Kalevan Miekka”

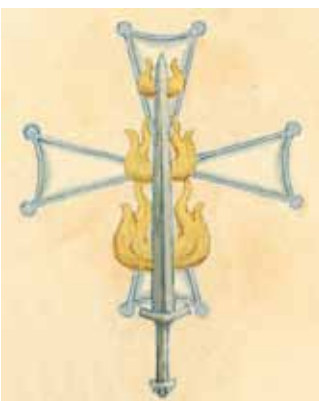
Mannerheim ei ollut 1928 ohjannut kunniamerkkien suunnittelutyötä, vaan Gallen-Kallela sai vapaasti toteuttaa omalaatuista kansallisromanttista tyyliään laatiessaan piirroksia Kalevan Miekan ritarikunnan kunniamerkeistä. Myös **Jorma Gallen-Kallela** osallistui ritarikunnan kunniamerkkien suunnitteluun. Eräs luonnos, joka on otsikoitu ”Erikoinen kunniaviitta”, on signeerattu ”GK j:r & s:r. 1928”.

Vapaudenrististä ja Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan ritarikuntamerkeistä poiketen Kalevan Miekan ritarikunnan kunniamerkit eivät perustuneen yrjönristiin vaan helmikärkiseen mantovanristiin, joka olisi ollut mustaksi emaloitu muissa luokissa paitsi ilman nauhaa kannettavassa ur-

Jatkuu ►

Gallen-Kallelan piirroksia Kalevan Miekan ritarikunnan risteistä.

Kalevan Miekan ritarikunnan erikoiskunniamerkki ”Urheuden Viitta”.

Prototyyppi Kalevan Miekan ritarikunnan suurrististä ketjuineen on esillä Turun linnan pysyvässä kunniamerkinäyttelyssä.

Jatkuu ►

hoollisuusmerkissä. Suurristin ristinä olisi käytetty leveyttään korkeampaa komentajan ristiä, johon kiinnitetyn Kalevan Miekan kahva oli ristin alapuolella. Gallen-Kallela selosti, että muinaissuomalaiseen muotoon tehty Kalevan Miekka ”ja siitä tuiskevat liekit kuvaavat sitä palavaa intoa joka nosti Suomen Jääkäri-nuorison Isänmaansa pelastukseksi”. Viitteenä jääkärihin ritarikunnan nauha olisi ollut tummanvihreä – ”jääkäriin vihreä” – vaaleanvihreän juovin. Luminen kuusenoksa muistutti ”talvista taisteluamme”, ja nauhan juovien sijoitus ja rusetti olivat ”muistona jo sammuneesta, Vapauden Ristin Ritarikunnasta”.

Gallen-Kallelan mukaan ”kierretyt hevosen kuolaimet” yhdistivät vitjan kuusenoksa- ja Kalevan Miekka-sommitelmat toisiinsa. Suunniteltu rintatähti on perusmuodoltaan risti, jonka sakarat muodostuivat seitsemästä säteestä. Rakenteeltaan monimutkaisessa rintatähdessä, josta Gallen-Kallela laati myös työpiirustuksen, oli muun muassa tummaksi ruostutetusta hopeasta tehty ”panssarin kaltainen kilpi” ja päällä ”tulta tuiskeva Kalevan Miekka”. Ritarikunnan tunnuslauseeksi kaavailtiin *pro gloriae patriae*, joka on korjattu ”kunniaviitan selostuksessa” muotoon *pro gloria et patria*. Tämä tunnuslause oli preussilaisissa joukko-osastolipuissa ja siis myös 27. Jääkäripataljoonan lipussa. Ristin yläpuolelle sijoitettava kolmea lumista kuusenokkaa ja ristikkäisiä miekkoja kuvaava tunnus oli Gallen-Kallelan kielenkäytössä ”kresti” – englannin sana *crest* tarkoittaa vaakunan kypäränkoristetta. Yksi ritarikunnan monista erikoisuuksista oli oma risti- ja rintatähtimalli sotilaspapistoja varten.

Sihvo piti Gallen-Kallelan luomusta ylevänä. Taiteilija itsekkin oli kovin tyytyväinen työnsä tuloksiin ja harmitteli ”kauniin ajatuksen raukeamista toisarvoisten seikkojen takia”.

Kalevan Miekan ritarikunnan suurristin rintatähti.

Kalevan Miekan mitali.

Kalevan Miekan ritarikunnan I luokan komentajamerkki sotilaspapistoja varten.

Heraldikko **Olof Eriksson** kommentoi Gallen-Kallelan suunnitelmia 1967 seuraavasti: "Näistä luonnoksista puuttuu aikaisempi voima ja jyrkyys ja tuntuu kuin mestarin ote olisi jo jotenkin herpautunut." **Tuula Olamo** – sittemmin **Arkio** ja ritarikuntien hallituksen jäsen – puolestaan kirjoitti samana vuonna Kalevan Miekan ritarikunnan ketjun olevan "niin kaunis, että on sääli ettei sitä ole koskaan otettu käyttöön". Muistona tästä ritarikuntasuunnitelmasta 1977 perustetun ja **Gustaf von Numersin** suunnitteleman Sotilasansiomitalin kääntöpuolella on Gallen-Kallelan piirroksiin pohjautuva liekehtivä miekka.

TEKSTI: **Antti Matikkala**

Artikkeli perustuu pääosin teokseen *Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikunnat*, joka julkistetaan 14.12.2017.

Valtionhoitaja Mannerheim ja hänen adjutanttinsa jääkärikapteeni Heikki Kekoni ja reserviluutnantti Axel Gallen-Kallela.

Gallen-Kallela ja jääkärit

Gallen-Kallelan ensikohtaukset jääkäreiden kanssa tapahtuivat helmikuun alussa 1918. Hänen sotilasuransa alkoi, kun hän ilmoitautui sotilaaksi jääkäriluutnantti **Paul Walleniukselle** Haapamäellä 1.2.1918. Gallen-Kallela hoiti tilapäisesti öisin Vilppulan taisteluissa johtajatehtävissä olleen jääkäriluutnantti **Leonard Knaapin** tointa. Vilppulan sillalla 4.2.1918 kaatuneesta jääkäriluutnantti **Reino Vuolteesta** Gallen-Kallela teki lyjykyinäpiirroksen.

Tultuaan komennetuksi heraldisiin suunnittelutehtäviin päämajaan ja Vaasaan Gallen-Kallela todisti jääkärien pääjoukon kotiinpaluuta.

Vaasasta hän kirjoitti Jorma-pojalleen 1.3.1918: "Täällä on ollut hauska nähdä jääkärit jotka vihdoin tulivat niinkuin tiedät." Gallen-Kallelan apulaisena toiminut **Eero Snellman** arveli, ettei Gallen-

Kallela vielä sodan alkuvaiheissa "yhtä vähän kuin aikaisemminkaan täysin käsittänyt jääkäri liikkeen suurta merkitystä". Snellmanin mielestä Gallen-Kallela oli ollut "liian vahvasti ranskalaisorienteerattu" maailmansodan alkuaikoina. "Santarmiaikuiset salaiset jääkäripuuhat eivät ihme kyllä hänen vanhaa aktivistisydäntään lämmittäneet." Myöhemmin Snellman oli toteavinaan "hänessä tässä suhteessa tapahtuneen muutoksen". "Henkilökohtaisesti oli hän hyvin kiintynyt moneen jääkäreistämme", Snellman kirjoitti. Toimissaan valtionhoitajan adjutanttina maaliskuusta heinäkuuhun 1919 Gallen-Kallelalla oli kolleganaan jääkärikapteeni **Heikki Kekoni**.

Radiolaitteet salakuljetettiin

Jääkäreiden radioasema hoiti viestiyhteyksiä sodan ajan Libauhun Vaasan Vaskiluodosta

Jääkärieversti **Arthur Reinhold Saarmaa**, silloin gruppenfuhrer **Stenholm**, perusti 3.10.1917 salaisen vastaanotinaseman Vaasan Vaskiluotoon, hovioikeudenneuvos Grönroosin huvilan biljardisaliin. Samana päivänä hän vastaanotti salaisen viestin Libausta laivastoasemalta. Itsenäistymisen johtamiseen tarvittavat viestiyhteydet oli saatu avattua. Näin kertoi puheessaan everstiluutnantti evp. **Lasse Kinnunen**, kun talon seinään kiinnitettiin syyskuun lopulla radioasemasta kertova muistotaulu.

Saarmaa aloitti opiskelun Tampereen Teknillisessä opistossa syksyllä 1915, mutta jo tammikuussa 1916 hän kolmen muun opiskelijan kanssa matkasi Rovaniemelle ja sieltä Tervolaan, josta jatkettiin hiihtäen yli 100 kilometriä rajan ylin Ruotsiin päämääränä Lockstedin leiri.

Alokasajan jälkeen jääkäri Stenholmista tuli komppaniansa viestimies. Helmikuussa 1917 hän vapaaehtoisena pääsi radio- ja sähkötyökoulutukseen Libaun laivastoradioasemalle. Elokuussa hänet komennettiin Berliiniin, jossa sähkötyksen lisäksi koulutettiin salakirjoitusta ja radiotekniikkaa.

Kuukauden koulutuksen jälkeen hänet puettiin kävelykepin keran herrasmieheksi, jolla oli kaupmann **Arthur Steinschmidin** passi. Hänen tuli heti matkustaa liikeasioissa Ruotsiin. Kun hän saapui Tukholmaan, oli kolme kolliä liikkeensä edustamaa tavaraa tullut myös perille. Kahdessa laatikossa oli 10 kilon akku ja yhdessä laatikossa samoin noin 10 kilon radiovastaotin. Steinschmidt matkusti laatikoiden kanssa vossikalilla Tukholman rautatieasemalle.

Koska oli sota-aika, Ruotsin rautateillä suoritettiin säännöllisesti passi-

Tässä rakennuksessa Vaasan Vaskiluodossa toimi jääkäreiden radioasema koko vapaussodan ajan. Kuva: Raimo Latvala.

en ja matkatavaroiden tarkastuksia. Steinschmid nosti tarkastajia hämätäkseen oudot matkatavarat muutamien ruotsalaisten upseerien istumapaikkojen yläpuolelle toivoen, että niitä ei sen takia tarkasteta mennessä itse istumaan vaunun toiseen päähän. Tavaroita ei tarkastettu ja näin päästiin Uumajaan, joka oli Vaasan etapin toinen päätepiste. Siellä kuljetuksia hoitivat eteenpäin jääkärit **Jussi Sihvo**, **Vilhelm von Essen** ja **T. Huovinen**.

Eräänä syyskuun pimeänä iltana Uumajan laiturista lähtee moottorivene, jossa oli neljä edellä mainittua jääkäriä. Radio- ja asekalusto oli edeltäkäsän lähetetty merelle soutuveneillä. Sovitussa paikassa kalusto siirrettiin moottoriveneeseen, joka suuntasi kohti Suomen rannikkoa. Koska Pohjanlahdella aallokko heitelli pienehköä moottoriveneettä rajusti, oli matka keskeytettävä ja yritettävä seuraavana yönä uudestaan, jolloin

päästiin seuraavaan kalastajasaareen lepäämään. Aamuvarkaisella kalastaja tulee ilmoittamaan jääkäreille, että tullimiehet tarkastavat heidän moottoriveneensä. Jääkärit kiiruhtavat veneelle ja yrittävät ystävällisesti neuvotella tullimiesten kanssa korostuen, että lasti kuuluu suomalaisille aktivisteille ja sen on mitä tärkeintä heidän asialleen. Kun tullimiesten vaatimuksena oli veneen palautus tavaroineen Uumajaan, niin jääkärit huusivat "pois veneestä" ja nostivat kukin pistoolin ylös vaatimuksensa tueksi. Uhkaus tehoi ja jääkäriennelikkö jatkoi moottoriveneellä kohti Vaasaa.

Takaa-ajajat juuttuivat matalaan salmeen

Nyt ongelmana oli vuorokauden ajankohta. Rannikkoa olisi ollut turvallisempaa lähestyä venäläisten tiu-

kan vartioinnin takia vasta pimeällä, mutta takaisin Ruotsin puolellekaan ei ollut enää asiaa. Jääkärit päättivät kuitenkin hyödyntää Vaasan saaristoa ja kaarsivat Valassaarten pohjoispuolitse pyrkien näkymättömiin majakassa olevalta tähystysvartiolta. Ennenkuin päästiin saariston suojaan, Valassaarilta lähestyi venäläisten harmaa moottorivene. Kovassa aallokossa kiväärituli ei osu ja jääkäri Jussi Sihvo ohjaa moottoriveneen salmeen, jolloin venäläisten suurempi alus jäi kiinni salmeen.

Keskivyöllä saavutaan erääseen Björkön lähellä olevaan pikkusaareen. Parin päivän levon jälkeen jatketaan itään seuraavaan kalastajasaareen, jossa vastassa oli innokas kalamies hovioikeudenneuvos **Harald Boucht**, jolla oli mukana uusi passi. Nyt Steinschmidistä tuli liikemies **Carl Sjölin** Helsingistä.

Nyt salakuljetettava materiaali peitetään kalasaaliiksi. Kalastaja **Karl Björkas** matkasi Vaasaan myymään kolme laatikollista kalasaalista. Suunnitelman mukaisesti päätettiin myydä tavara Vaskiluodossa olevalle hovioikeudenneuvos **Aleksander Grönroosille** ja niin helsinkiläinen liikemies Carl Sjölin kantaa kolme laatikkoa Grönroosin huvilalle. Sjölin päättää jäädä vanhapoika Grönroosin avuksi, kun sattumalta taloudenhoitajatar oli perunoiden hankintareissulla Laihiällä.

Sjölin perustaa nopeasti vastaanotinaseman huvilan toiseen kerroksen biljardisaliin, joka oli parvekkeen kohdalla. Antenniratkaisu oli näkyvän ulkopuolisille. Poralla reikä ulkoseinään sille kohdalle, mistä puhelijointu tulee sisään. Antennijohdin kiinni puhelinjohtimiin. kondensaattori väliin ja niin oli antennissa pituutta aina Vaskiluodosta Vaasaan saakka.

Vaskiluodon salainen radiovastaanotinasema aloitti työskentelyn lokakuun 3.päivänä 1917 ja vastaanotti sanomia Libaun laivaston radioasemalta. Sanomat lähetettiin kolmasti päivässä ja sama sanoma toistettiin useampia kertoja eri aikoina ja vielä

Muistolaatan paljastuspuheen piti Pohjanmaan Viestikilta ry:n puheenjohtaja everstiluutnantti evp. Lasse Kinnunen, rinnallaan kunniavartiomiehet jääkäriasussa Christian Petander (oikella) ja Alexander Ehrnrooth. Kuva: Raimo Latvala

pä seuraavana päivänä. Näin oli menettävä, koska vastaanottokuittausta ei pystytty lähettämään.

Sanomien saavuttua Sjölin avasi salakirjoituksen ja lähetti sen heti kuriirilla seuraavalla junalla Helsinkiin Sotilaskomitealle. Sanomien pääsisältö oli tiedot aselähetyksistä ja niiden vastaanotosta. Niinpä **J.J.Suomalaisen** teos "Suomen Jääkärit II osa" toteaa: "Tämä radioasema oli tuottanut arvaamatonta hyötyä ja tehnyt yleensä aselähetykset mahdolliseksi. Sen kuntoon asettaja ja hoitaja oli gruppenfuhrer A. Stenholm".

Asema sai suuren kunnioituksen, kun tammikuussa 1918 ylipäällikkö **Mannerheim** ja päämajitusmestari **Ignatius** vierailivat huvilalla. Stenholm kertoi vieraille, että vastaanotin on tässä huoneessa ja kehoitti korkeita vieraita etsimään sen. Eivät he löytäneet sitä.

Tammisunnuntaina 1918 gruppenfuhrer Stenholmin tehtäväksi tuli yöllä venäläisten lennätinaseman ja radioaseman valtaaminen. Lennätinasema valloitettiin ikkunasta sisään

heitetyllä käsikranaatilla. Seuraava kohde oli Palosaareen oleva radioasema, jonka Stenholm piiritti kahdella johdossaan olevalla joukkueella. Kun tunkeuduttiin rakennuksen sisälle, suureksi pettymykseksi se oli tyhjä. Asema oli evakuoitu.

Radioasema vallattiin pistoolin voimalla

Iltapäivällä Stenholm ottaessaan vastaan sanomia Libausta havaitsi voimakkaan radioaseman työskentelyn lähialueella. Tiedettiin, että Sandvikissa oli aiemmin toiminut venäläisten radioasema, josta se oli siirretty Palosaareen. Stenholm ja Grönroos lähtivät aamuvahain 29.1.1918 siviilipukuisina tutkimaan, josko radioasema olisi palanut Palosaaresta Sandvikiin. Ennen kello kahdeksaa he tapaavat portilla vartiomiehen, joka venäjänkielellä yritti tivata lupalappua, mutta tiedustelijat kieltä ymmärtämättä ja vartiomiehen enempää estelemättä jatkoivat toimintaa.

Jatkuu ►

Jatkuu ▶

Grönroos jäi ulkopuolelle ja Stenholm painui sisälle pistooli kädesään. Etuhuoneessa neljä venäläistä yllättyi ja menivät kiltisti Stenholmin pistoolin ohjaamana ulkopuolelle Grönroosin hoteisiin. Takahuoneessa Stenholm kohtasi vielä kolme venäläistä radioasemalla työskentelemässä. Nämäkin miehet noudattivat kiltisti Stenholmin pistoolia. Näin nuorella vapautusarmeijallamme oli ensimmäinen täydellinen radioasema ja 8 venäläisvankia.

Muistolaatta paljastettiin 23. syyskuuta, kun tuli kuluneeksi 125 vuotta jääkärieversti A. R. Saarmaan syntymästä. Hän sai myöhemmällä palvelusurallaan lempinimen viestiaselajin kalifi.

Saarmaa on myöhemmin myös osa pohjalaista viestisotahistoriaa. Saarmaa oli Jatkosodassa Karjalan Armeijan, myöhemmin Aunuksen Ryhmän, viestikomentajana ja hänen viestijoukkoonan oli kesäkuussa 1941 Ilmajoella perustettu jääkärimajuri Sepperin johtama Viestipataljoona 5.

Tapahutumia

Jääkärit – Jägarna näyttely avattiin Vaasassa

Tasavallan presidentti Sauli Niinistön suojelema näyttely Jääkärit – Jägarna, joka kertoo jääkäreistä ja jääkärien historiasta, avattiin 5.10. Pohjanmaan Museossa Vaasassa. Näyttely liittyy Suomi 100-juhlavuoteen ja samalla jääkärien kotiinpaluun 100 -vuotisjuhlavuoteen ja siihen liittyviin juhlatapahtumiin. Näyttelyn taustatutkimuksen on tehnyt FT Seija-Leena Nevala ja hän on myös laatinut siihen liittyen näyttelyn käsikirjoituksen.

Näyttely sai huomattavan kiinnostuksen jo avajaistilaisuudessa, kun runsaat 250 henkeä täytti Pohjanmaan museon aulatilat tungokseen saakka.

Vaasan kaupungin vt. museotoimenjohtaja Selma Green olikin erityisen tyytyväinen, kun tämä kaikkien aikojen laajin ja kallein näyttely sai upean avauksen. Vastaavasti myös näyttelyn avaaja pääsihteeri Pekka Timonen toi julki kiitokset, niin Vaasan kaupungin museotoimelle kuin avajaistilaisuuden kutsuvieraille.

Näyttelyn rakenne on onnistunut ja se kertoo niin yksittäisistä jääkäreistä, kuin myös jääkäri liikkeen historiasta.

Kuvat ovat kookkaita ja yksittäiset esineet useilta osin harvinaisia, joita ei ole aiemmin ollut esillä. Samoin nykysteknikka on mukana useissa kohteissa, joista voi puhelimeen ladattavan Arilyn app-sovelluksen avulla kuunnella ja nähdä lisää, esm. kohdehenkilön omakohtaista kerrontaa jääkäriajalta.

Näyttely on avoinna aina 27.5.2018 saakka, joten Jääkärien kotiinpaluun 100 -vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä on mahdollisuus tutustua tähän upeaan ja historiallisesti arvokkaaseen näyttelyyn Pohjanmaan museossa.

TEKSTI: **Raimo Latvala**

Malskärin etappiasema Raippaluodossa sai muistolaatan

Aurinkoisena kesäkuun 10. päivänä 2017 paljastettiin Raippaluodon Malskärin etappiaseman muistolaatta. Etappi oli 1916 tärkeä tukikohta jääkäriliikkeen liikenteestä merenkurkun yli. Sen kautta kulki jääkäriksi lähteviä Ruotsiin ja vastaavasti Ruotsista tuotiin aseita ja varusteita mm. radioasema.

Johannes ja Anna Nygård asuivat yksinäisellä paikalla Malskärissä. Heidän poikansa Johannes oli lähtenyt Jääkäripataljoonaan. Nygårdin pariskunta avasi kotinsa väsyneille aktivisteille, jotka saivat ruokaa ja yösijan. Silloinen Nygårdin talo on poissa, mutta lato ja venevaja, joihin aseita, ammuksia, räjähteitä kätettiin sekä myös jääkäreiksi lähteviä sekä muita Ruotsiin siirtyviä, ovat vielä entisillä paikoillaan.

Merenkurkun yli kulkevien reittien merkitys tuli olemaan hyvin suuri vuonna 1916 ja näitä reittejä käytettiin monien Pohjanmaalta ja muualta Suomesta tulleiden rekryyttien ja pakolaisten kuljettamiseen. Toukokuussa 1916 hankittiin moottorivene Emden ja vähän myöhemmin toinen, nimeltään Lola hoitamaan liikennettä Merenkurkun yli.

Jääkärit Kondar Aleksander Laaksonen ja Jussi Sihvo olivat toukokuusta joulukuuhun komennettuina Merenkurkun etapille. Sihvo kertoo Mals-

käristä kirjassaan ”Etappijääkäriä meren hengessä”.

Jääkäreitä oli 1916 alkanut palata kotimaahan. He pystyivät kertomaan sotilaallisesta koulutuksesta ja siitä, että he aikoivat palata. Tämä herätti luottamusta ja innostusta ja he saivatkin joukon nuorukaisia lähtemään Saksaan.

Jääkäri Antti Isotalo oli usein Malskärissä, ja sinä aikana hän teki tuloksellista värvystä Härmässä ja sen ympäristöissä. Myös Johan Backin värväämät jääkärit Arvid Back, Arvid Loo ja Ernst Kock (Sundman) lähtivät Malskärin kautta. Jonathan von Essen ja hänen poikansa Didrik, Gösta ja Charles karkasivat etappia käyttäen. Wikin veljekset palasivat koordinoimaan etappitietä Jungsund – Malskär – Holmön keväällä 1916.

Seuraavana vuonna radio saapui Malskärin kautta Merriac-veneellä radiolaitteisto. Vastaanotin sijoitettiin Vaskiluotoon hovioikeudenneuvoa Grönroosin huvilaan, missä se toimi koko vapaussodan. Malskärin kautta tuotiin myös aseita. Pistooleja, ammuksia ja käsikranaatteja salakuljetettiin Uumajan kautta moottoriveneillä. Kirjassaan Sihvo kertoo isoista asemääristä, jotka vuonna 1917 tuotiin Malskəriin.

TEKSTI: **Gunvor Pått**

Pronssista valettu muistolaatta on kiinnitetty noin 1,5 metrin korkuiseen kivipylvääseen. Pylväs on harmaata Vaasa-graniittia ja joka on lähtöisin etappina toimineen Nygårdin puretun talon kivijalasta. Kuva Raimo Latvala

Instagram ja WhatsApp

Jääkärikansliassa on otettu käyttöön Instagram-palvelu, johon lisätään kuvia 100 vuoden takaa sekä nykypäivästä ja WhatsApp-sovelluksen helpottamaan yhteydenottoja kansliaan.

Latvian ja Suomen historiaa yhdistävät jääkärit

Jääkärit yhdistävät Suomen ja Latvian historiaa. Jääkärit taistelivat Saksan itärintamalla, joka oli Latvian aluetta. Niinpä Latvian alueella onkin neljä jääkäreistä kertovaa muistomerkkiä. JP27:n perinneyhdistyksen puheenjohtaja **Pertti Laatikainen** toivotti näin yleisön tervetulleeksi *Vapauden Laulu* -konserttiin Helsingin kaupungintalolle 4. marraskuuta. Konsertin oli järjestänyt suomalais-latvialainen kuoro Ziemelmeita yhteistyössä Latvian ulkoministeriön ja JP27:n perinneyhdistyksen kanssa.

Tämä konsertti on latvialaisten lahja satavuotiaalle Suomelle. Suomella on aihetta olla ylpeä ja onnellinen siitä, että sen itsenäisyyttä ei ole katkaistu, eikä viety kokonaiseen vuosisataan, sanoi Latvian puolustusministeri, sanoi Latvian puolustusministeri **Raimonds Bergmanis**.

Sata vuotta sitten meidän historiamme ja kohtalomme liittyivät tiiviisti toisiinsa, kun maamme vapautuivat Venäjän imperiumin ikeen alta. Ensi viikolla Latviassa vietetään Karhunkaatajanpäivää eli kaikkien sotilaiden muistopäivää ja parin viikon kuluttua

tulee kuluneeksi 99 vuotta siitä kun Latvia julistautui itsenäiseksi, sanoi Bergmanis.

Konsertin nimenä on Laulu vapaudelle - varsin onnistunut nimi 100 vuotista Suomea kunnioittavalle konsertille. Itsenäisyys tarkoittaa myös vapautta. Se merkitsee kansakunnalle vapautta päättää omista asioista ja kehittää omaa yhteiskuntaansa sen demokraattisesti valittujen henkilöiden johdolla, sanoi Laatikainen.

Suomea ja Latviata yhdistää eräs merkittävä seikka itsenäisyytemme saavuttamisessa. Suomesta lähti nuoria miehiä Saksaan hankkimaan sotilaskoulutusta, jotta Suomi saataisiin irti Venäjältä. Heistä muodostettiin Jääkäripataljoona 27, joka taisteli Saksan armeijassa Venäjää vastaan vuosina 1916 – 1917 Saksan itärintamalla. Tuo rintama oli Latviassa, missä jääkärit osallistuivat taisteluihin Riian lahdella, Misse-joella ja Aa-joella. Myös ensimmäiset jääkärit kaatuivat taisteluissa nykyisen Latvian alueella.

Jääkärit vannoinvat valan ensimmäisinä sotilaina Suomen lailliselle

hallitukselle Liepajassa Pyhän kolminaisuuden kirkossa, Nykyisen Latvian alueella 13.2.1918. Samassa yhteydessä vihittiin Jääkärilippu, ensimmäinen itsenäisen Suomen joukko-osastolippu. Jääkärit aloittivat myös paluumatkansa itsenäistyneeseen Suomeen Liepajasta.

Noista vuosista alkaen on jääkäreiden perinteen vaalimiseen liittyen alkanut aluksi jääkäreiden ja nykyään Jääkäripataljoona 27 perinneyhdistyksen ja Latvian kanssa yhteistyö. Yhteistyöhön liittyen on Latviaan pystytetty 4 muistomerkkiä kunnioittamaan jääkäreiden muistoa. Pyhän kolminaisuuden kirkossa, Trinitatis kirkossa pidetään myös aika ajoin muistotilaisuuksia valan vannomisen ja Jääkärilipun vihkimisen muistoksi. Seuraava suuri tilaisuus Latviassa on 13.2.2018 kyseisen tilaisuuden 100 –vuotis muistotilaisuus.

Konsertissa esiintyivät suomalais-latvialainen Ziemelmeita -kuoro sekä Latvian kansalliskaartin Big Band. Konsertin suomalaisesta osasta vastasi Kaaderilaulajat.

Laulu vapaudelle oli kerännyt Helsingin kaupungintalolle salintäyteen yleisen. Edessä Latvian kansalliskaartin Big Band maastopuvuissa. Ziemelmeita-kuoro taustalla. Kuva Helena Miettinen.

Kolumni • Pertti Laatikainen

Jääkäriperinteen vaalijoiden katse siirtyy tulevaisuuteen

Jääkäreiden tärkein perintö on sano- ma siitä, että pitää luottaa tulevaisuu- teen, uskoa asiansa oikeutukseen ja uskaltaa toimia kaikissa tilanteissa yhteisten päämäärien puolesta.

Jääkäriiliike kunnioittaa heti vuoden 2018 alussa Jääkäreiden perintöä use- alla merkittävällä muistotilaisuudella. Tilaisuuksien suuren suosion vuoksi emme pysty tarjoamaan kaikille ha- lukkaille, yhdistyksemme jäsenille emmekä yhteistyötahoille, kutsua ja mahdollisuutta osallistua kaikkiin tilaisuuksiin.

Jääkärimarssin 100-vuotiskonsert- tiin Helsingin Yliopiston juhlasalissa 19.1.2018 ovat kutsut lähteneet noin 700 kutsuvieraalle. Puolet kutsutuista on yhdistyksemme omia jäseniä – alaosastojen vaikea tehtävä on ja- kaa kutsut oikeudenmukaisesti niitä haluaville. Valtiovallan tervehdyksen on lupautunut tuomaan eduskunnan puhemies Maria Lohela,. Juhlapu- heen pitää professori Laura Kolbe. Musiikista huolehtivat Kaartin soit- tokunta ja yhdistyneet mieskuorot: Ylioppilaskunnan Laulajat, Kaaderi- laulajat ja Emo Ensemble

Omasta mielestäni vuoden eräs sykähdyttävimmistä tapahtumista on nykyisen Latvian alueella Liepajassa pidettävä suomalaisen sotilasvalan ja Jääkäri lipun vihkimisen 100-vuotis muistotilaisuus 13.02.2018. Päivän ohjelmassa on klo 12.00 muistoju- malanpalvelus kenttäpiispa Pekka Särkiön toimittamana. Klo 18.00 on Kaartin Soittokunnan ja latvialaisen soittokunnan yhteiskonsertti Liepa- jassa. Molemmat tilaisuudet ovat yleisölle avoimia. Liepajassa avataan Jääkäri näytelmä 13.2 joka on myös yleisölle avoin. Toivon mahdollisim- man paljon omatoimimatkaajia terve- tulleeksi päivän tilaisuuksiin!

Vaasan superviikonlopusta onkin jo toisaalla tässä lehdessä tietoa. Perjan- tain 23.2 Seminaari ja Kirkkokonsertti ovat yleisölle avoimia, samoin kuin Puolustusvoimien paraati Vaasan torilla 24.2 ja kirkkokonsertti Vaasan kirkossa 25.2. Perinteen vaalijoiden ponnistus sille, että jääkäreiden 100 –vuotista perintöä vaalitaan arvok- kaasti, on täytyvässä. Kiitän kaikkia yhteisen hyvän eteen aikaansa uhraa- via työstään.

Juhlissaan 100-vuotisia tapah- tumia yhdistyksemme katsoo myös eteenpäin. Arvokkaat juhlamme anta- vat pontta sille, että käynnistämme jo tänä vuonna keskustelun siitä, miten vaalimme perintöä tulevaisuudessa. Miten jalkautamme historiatietom- me jälkipolville, millä resursseilla teemme työtämme, miten taltioimme arvokasta materiaaliamme ja mitkä ovat ylipäätään tavoitteemme?

Yhdestä asiasta olen satavarma. Jää- käriperinteen vaalijat ovat sisäistäneet Jääkäreiden testamentin sanoman. Teemme työtä tulevaisuuden eteen. Ei meidän tarvitse kaikkea eteen tu- levaa yrittääkään arvata. Uskallamme toimia yhteisten päämäärien vuoksi, joista tärkein on se että Suomi säilyy itsenäisenä ja vapaana valtiona.

Pertti Laatikainen

JP 27 perinneyhdistyksen hallituksen puheenjohtaja

6500 kivääriä, 30 konekivääriä ja kaksi miljoonaa patruunaa

Aselaiva s/s Equityn saapumisesta 100 -vuotta

Sunnuntaina 29 päivänä lokakuuta kokoontui runsaat 50 henkeä Vesterön Storsandvikenille Maksamaan (nyt Vöyrin) saaristossa kunnioittamaan aselaiva Eqyuitin rohkeitten miesten 100 -vuotismuistoa. Tuolloin aselaiva kapteeninsa, kapteeniluutnantti Gustav Pezoldin ja Raippaluotolaisen luotsi Karl Rönnholmin johdattamina saapui hartaasti odotetun, noin 150 tonnin painoisen aselastin kera.

Lastina oli kivääreitä (Mosin Nagant m/1891) 6500 kappaletta, 30 Hiram Maxim konekivääriä, m/1910, Mauser pistooleita 500 kpl (uusia) ja 4500 saksalaisvalmisteista käsikranaattia sekä noin kaksi miljoonaa patruunaa kivääreihin ja pistooleihin. Lisäksi lastissa oli kahdeksan moottoripyörää, jotka luultavasti olivat Harley Davidson merkkisiä sekä suuri määrä räjähdysaineita.

31.10.1917 yön pimeimpinä tunteita laivan lastista purettiin noin puolet, 80 tonnia Storsandsvikeniin ja loput seuraavan illan ja yön hetkinä Larsmon Tolvmangrundetissa.

JP 27:n Perinneyhdistyksen Vaasan osaston perinnetoimintaan on yli 40 vuotta kiinteästi kuulunut aselaiva Equityn ja siihen liittyvien miesten ja naisten muistaminen Storsandvikenin poukamassa sijaitsevalla muistomerkillä. Tähän liittyy myös Beata Vesterön elämäntyön kunnioittaminen hänen muistomerkillään. Vesterön talon väki olivat huomattavan aktiivisesti mukana tapahtumien sisäpiirissä. Erityisesti talven ja kesän sekä syksyn 1917 aikana Beata Vesterö huolehti miniänsä kanssa jopa lähes

S/S Equity oli alun perin englantilainen rahtilaiva, jonka saksalaiset olivat kaapanneet. Aseiden lisäksi laivan mukana matkusti kahdeksan jääkäriin ryhmä, jonka oli tarkoitus aloittaa suojeluskuntien kouluttaminen Pohjanmaalla (ks. Heiskasen staabi). Ryhmää johtivat Juho Heiskanen ja Lauri Tiainen.

300 etappimatkaajan ja aktivistin muonittamisesta ja majoittamisesta. Tämän toiminnan merkittävin hetki koitti, kun aselaiva Equityn saapumista odottavat jääkärit ja muut vastaanottajat saivat pitää Vesterön taloa tukikohtanaan.

Tänä syksynä sää ei todellaan suosinut juhlahetkeen osallistuneita, sillä vesi- ja räntäsade sekä puuskittainen pohjoistuuli oli tavanomaista haastavampi. Väkeä kuitenkin kertyi runsaammin kuin kertaakaan aiemmin tällä vuosituhannella. Tilaisuus aloitettiin juhllisella lipunostolla, jonka jälkeen Maxmo Militärhistoriska förening rf:n puheenjohtaja Jussi Men-

delin ja JP 27:n Perinneyhdistyksen Vaasan osaston puheenjohtaja Brage Forssten laskivat havuseppeleen ”Till Equitys minne – Equityn muistolle”.

Muistosanoissaan Jussi Mendelin lyhyesti kertasi 100 vuoden takaisia tapahtumista ja aseiden piilottamisesta Storsandvikenissä, josta kertoo nykypäiviin säilynyt alkuperäinen hirsilato.

Equityn muistomerkillä siirryttiin Vesterön kylässä sijaitsevalla Beata Vesterön muistomerkillä, jossa Monica Latvala ja Brage Forssten laskivat muistokukat hänen muistomerkillen.

Päivän ohjelmaa jatkui Saaristotila Varpin suojissa, jossa pankinjohtaja Sven-Erik Granholm kertoi Vesterön kylästä ja sen asukkaista runsaat sata vuotta siten. Hänen laajat ja perusteelliset taustatiedot antoivat hyvän kuvan ajan elosta ja olosta. Lisäksi halukkailla oli mahdollisuus tutustua Varpin isännän Jussi Mendelinin kokoamaan näyttelyyn, joka kertoo jääkäreistä ja aselaiva Equitystä sekä keskeisistä aktivisteista.

Juhlan päätteeksi Brage Forssten kiitti kaikkia tilaisuuksiin osallistuneita ja erityisen Saaristotila Varpin isäntää Jussi Mendeliniä, luovuttaen hänelle JP 27:n Perinneyhdistyksen Vaasan osaston pöytäviirin ja pankinjohtaja Sven-Erik Granholmia, luovuttaen hänelle Jääkärimukin.

TEKSTI: **Raimo Latvala**

Maxmo Militärhistoriska förening rf:n puheenjohtaja Jussi Mendelin ja JP 27:n Perinneyhdistyksen Vaasan osaston puheenjohtaja Brage Forssten laskivat havuseppeleen "Till Equitys minne – Equityn muistolle. Kuva: Raimo Latvala.

Kirjallisuutta

Kunniamerkkietikettiä nyansseja myöden

Kunnian ruletti
Korkeimmat ulkomaalaisille
1941–1944 annetut suomalaiset
kunniamerkit
Antti Matikkala
584 sivua. SKS 2017

On nautinto lukea kirjaa, jonka tekijä hallitsee aiheensa vivahteita myöden. Cambridgessa tohtoriksi brittiläisestä palkitsemisjärjestelmästä väitellyt Antti Matikkala on nyt suunnannut asiantuntemuksensa suomalaiseen jatkosodan aikaiseen kunniamerkkikäytäntöön.

Palkitseminen kiteytyi usein neljään kysymykseen: kenen ehdotuksesta, kenelle, minkä tason kunniamerkki ja miksi? Nyansseissa mennään syvemmälle: Valkoinen Ruusu vai Suomen Leijona, miekoilla vai ilman? Entä Vapaudenristi – punaisessa vai keltaisessa nauhassa?

Matikkala kuvaa monin esimerkein, kuinka hienovireistä diplomatiaa korkeimpien kunniamerkkien myöntäminen voi olla. Merkeillä voidaan ostaa palveluja tai kiittää jo saadusta avusta. Joskus ne vain kuuluvat virkaan tai asemaan.

Tietoa uhkuva kirjajärkäle vaatii avautukseen harrastuneisuutta. Lukaisemalla teos ei avaudu, eikä se varsinkaan ole yleistajuinen kunniamerkkiopas. Pehetyvälle lukijalle kirja on suoranainen aarreaitta. Poikkeuksellisen kiinnostavan kuvituksen eteen on nähty paljon vaivaa ja se on tulvillaan harvinaisia otoksia.

Epilogi sinetöi upean kokonaisuuden. Siinä tekijä vastaa kysymykseen, joka ehti vaivata lukijaa jo pitkään. Mitä tapahtui saksalaisille myönnettyille merkeille ja niiden saajille Saksan vuonna 1945?

Seppo Simola
Julkaistu Reserviläinen-lehdessä

Kutsu

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry:n sääntömääräinen

Vuosikokous

Lauantaina 17.3.2018, Maanpuolustusjärjestöjen talon auditoriossa 1.krs., Töölöntorinkatu 2 B, 00260 Helsinki
Kokouksessa käsitellään sääntöjen 5§:n määräämät asiat sekä jäsenten 4.2.2018 mennessä hallitukselle kirjallisesti esittämät asiat.

KOKOUSPÄIVÄN OHJELMA

11.00–12.00 Lounas trattoria Sognossa, Töölöntorinkatu 2
12.00–14.00 Vuosikokous, jonka yhteydessä kuullaan ajankohtainen esitelmä

Ilmoittautumiset vuosikokoukseen 8.3.2018 mennessä Jääkärikansliaan.

Sitovat ilmoittautumiset lounaalle maksamalla 25 euroa 8.3.2018 mennessä yhdistyksen tilille
FI80 1019 3000 2050 06 merkinnällä "Sogno".

Puhelin: 09 135 1009, gsm: 050 377 8845
Sähköpostilla: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Helsingissä 18.11.2017

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry
Hallitus

Kallelse

till Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner rf:s

Årsmöte

Lördagen den 17.3.2018, Förvarsförbundets husets auditorium 1.vån, Tölötorggatan 2 B, 00260 Helsingfors

Vid mötet behandlas de stadgeenliga ärenden som stipuleras i § 5 samt de ärenden som medlemmarna senast den 4.2.2018 skriftligen presenterat för styrelsen.

MÖTESDAGENS PROGRAM

11.00–12.00 Lunch I trattoria Sogno, Tölötorggatan 2
12.00–14.00 Årsmöte och nuvarande presentation

Anmälningar till årsmötet (också till lunch) görs före 8.3.2018 till Jägarkansliet.

Bindande anmälan till lunch genom betalning 25 euro senast 8.3.2018 till föreningens konto
FI80 1019 3000 2050 06 ref. "Sogno"

Tel: 09 135 1009, gsm: 050 377 8845
E-post: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Helsingfors 18.11.2017

Föreningens Jägarbataljon 27:s Traditioner rf
Styrelsen

Kolumni • Jukka Knuuti

Konekiväärin sosiaalihistoria

Eikö konekiväärin sosiaalihistoria jo ajatuksena tunnu melko perverssiltä. Mutta sellaisen on kuitenkin kirjoittanut brittiläinen John Ellis (*The Social history of machine gun*. Pimlico 1993, Great Britain). Kirja sisältää varsin vähän sellaista tarinaa, mitä voisi pitää varsinaisena sosiaalihistoriana. Kirja kertoo brittiläisestä sotaväestä ja tunnetusti Iso-Britannia on ollut ja on edelleenkin tiukka luokkayhteiskunta ja se tuo kuvaan sosiaalihistorian. Sosiaalihistoriaa konekiväärin hylkimisessä oli lähinnä siinä, että ratsuväen upseerit olivat aatelisia. Ja ratsumiehet eivät olleet lainkaan kiinnostuneet koneista, mikä jo nimensä perusteella konekivääri oli. Koneet eivät sopineet heidän perinteisiinsä ja käytäntöihinsä, joissa etusijalla olivat komeat ratsuväkirytykset paljastetuin sapelein. Koska hevosen ylläpito oli kallis harrastus, vähemmän varakkaat upseeriksi pyrkivät suuntautuivat jalkaväkeen. Ja konekivääri oli jalkaväen ase.

Sitäkin enemmän konekiväärin sosiaalihistoria vahvistaa vanhan sanonnan, jonka mukaan kenraalit käyvät edellistä sotaa. Erityisesti se piti paikansa brittiläisten aatelisupseereiden keskuudessa. Kenraali Douglas Haig sanoi vielä 1926 ensimmäisen maailmansodan kokemusta jälkeen, että hevosella on taistelukentällä edelleen yhtä suuri merkitys kuin ennenkin. Panssarivaunut olivat vain jatke miehen ja hevosen yhdistelmälle. Haig oli noin sanoessaan 65-vuotias. Eläkeiässä, mutta ei kuitenkaan iän puolesta vielä vanhuudenhöperö. Yhdessä asiassa Haig tosin oli oikeassa hevosen merkityksestä sodankäynnissä, vaikka tuskin sitä tarkoitti. Vielä toisen maail-

mansodan aikana jopa Saksan tunnettu Blitzkrieg toimi 80-prosenttisesti hevosvedon varassa.

Ei konekivääri toki tuntematon ollut brittiläisen imperiumin sotaväessä. 1800-luvun lopulla Afrikassa käytössä siirtomaasodissa britit ottivat käyttöön konekiväärin. Niinpä vähälukuiset eurooppalaiset pystyivät kerta toisensa jälkeen murskaamaan kymmentuhapäiset mustien hyökkäykset muutamalla konekiväärillä. Toki brittiarmeijalle hankittiin myös kotimaan käyttöön konekiväärejä, mutta ei niistä paljon piitattu, eikä kehitetty taktiikkaa niiden käytössä. Kun brittiläisen pataljoonan harjoituksessa ennen ensimmäistä maailmansotaa konekiväärikomppanian päällikkö kysyi pataljoonan komentajalta ohjeita konekiväärien sijoittamisesta, sai hän ohjeen: pistä ne pirun rakkineet jonkin sinne sivustaan.

Britanniassa luotettiin vielä ensimmäisen maailmansodan alkaessa jalkaväen pistinhyökkäykseen ja ratsuväkirytyksiin. Tämän brittitaktiikan "komein" saavutus oli Sommen taistelu 1916, missä 1. heinäkuuta yhden päivän aikana menetettiin 57 000 miestä, heistä kaatuneina 19 000. Brittejä komensi kenraali Douglas Haig, joka tuntunut Sommesta oppineen mitään, vaan luotti vielä ensimmäisen maailmansodan jälkeenkin enemmän ratsuväkeen kuin panssarivaunuihin.

Konekiväärin käytössä saksalaiset olivat länsiliittoutuneita fiksumpia. He ymmärsivät konekiväärin merkityksen, kuten Sommen esimerkki osoittaa. Toki Saksan armeijassakin korkeimmat upseerit olivat preussilaisia junkkereita. Mutta samanlaista kehitystä vastusta-

vaa roolia heillä ei ollut kuin brittiläisillä kollegoillaan.

Suhtautuminen konekiväärin käyttöön brittiarmeijassa oli esimerkki tyypillisestä muutosvastarinnasta, jota löytyy kaikista organisaatioista, ei vain sotaväestä. Paljon myöhemmänä esimerkkinä käykööt risteilyohjukset Yhdysvalloissa. Kun niiden käyttöönottoa alettiin valmistella 1980-luvulla, eivät lentäjät olleet lainkaan kiinnostuneita niistä. Nehän vievät lentäjien työt. Lie-nevätkö pilotit sittemmin viisastuneet, sillä jo varsin laajasti käyttöön tulleet lennokit eivät ole kokeneet suurempaa vastarintaa.

Aseet jotka muuttivat maailma-tyyppisissä kirjoissa konekivääri on keskeisin ase 1900-luvun alussa. Sata vuotta myöhemmin samalla paikalla on AK-47 Kalasnikov. Sillä on ollut todella sosiaalishistoriallistakin merkitystä. Ase on halpa ja tehokas. Se on tyypillinen neuvostoliittolainen massakäyttöön valmistettu ase, jonka käyttö ja kunnossapito ei vaadi merkittävää koulutusta. Koskaan aiemmin maailmanhistoriassa ei ole ollut mahdollista hankkia aika vähillä rahoin Kalasnikoviin verrattavaa suurta taistelupotentiaalia, jolla pienikin kapinallisjoukko pystyy kaatamaan hallituksia. Ja tulokset näkyvät eri puolilla maailmaa pahimmillaan Afrikassa. Siellä missä runsaat sata vuotta sitten pieni valkoinen vähemmistö piti mustaa valtaväestöä kurissa viime kädessä konekiväärin voimin, terrorisoivat nyt väestöä ja kaatavat hallituksia erilaiset kapinaliikkeet, joiden voiman perusteena on AK-47 Kalasnikov.

Julkaistu Suomen sotilas-lehdessä 5/2017

Varatuomari Paul Voss 13.1.1924 – 24.10.2017

JP27:n perinneyhdistyksen kunniajäsen, varatuomari Paul Voss kuoli Helsingissä 24. lokakuuta 93 vuotiaana.

17-vuotiaalta Paul Vossilta jäi lukio kesken, kun hän lähti jatkosotaan vapaaehtoisena jääkärisuojeluskuntalaisena. Vuonna 1942 kutsuntojen jälkeen hänet määrättiin ilmavoimien viestipataljoonaan.

Paul Vossin isä Erik Voss oli jääkärieverstiluutnantti ja Paul pyrki "teit isäin astumaan". Kun jääkärisillä oli Jääkäriliittonsa, halusivat heidän poikansa ja tyttärensä oman järjestönsä. Paul Voss olikin mukana nuorena alokkaana 25.2.1943 ravintola Espilässä pidetyssä tapaamisessa, missä suunniteltiin jääkärinuorten yhdistyksen perustamista. Sota ja sen jälkeiset olosuhteet lykkäsivät kuitenkin jääkärinuorten oman yhdistyksen aikaansaamista.

Paul Voss sai viestipataljoonassa radistin koulutuksen. Saksankielentaitoisena hänet komennettiin Inkerinmaalla olleelle saksalaiselle radiokuunteluasemalle. Hänen tehtävänään oli välittää Suomeen tietoja neuvostoilmavoimien liikkeistä. Myöhemmin sodan aikana hän toimi saksalaisen sota-aluksen suomalaisen yhteismiehen radistina. 1944 Paul Voss komennettiin silloin Niinisalossa toimineeseen RUK:hon. Vänerikkä hänestä ei kuitenkaan tullut, koska kurssi lopetettiin valvontakomission määräyksestä.

Sodan jälkeen Paul Voss jatkoi keskeytynyttä koulunkäyntiään ja

pääsi ylioppilaaksi 1946. Hän meni yliopistoon ja valmistui lainopin kandidaatiksi 1953. Varatuomarin arvon hän sai 1958.

Kun Jääkärinuoret pitivät perustavan kokouksensa 25. helmikuuta, oli myös Paul Voss mukana. Toki jo ennen sitä oli pidetty monia tilaisuuksia ja kokouksia sekä osallistuttu jääkäreiden yhteisiin perheretkiin. Paul Voss valittiin jääkärinuorten varapuheenjohtajaksi. Jääkäriperinneyhdistyksen toiminnassa hän myös tapasi vaimonsa Anjan.

Kun jääkärinuorille alkoi kertyä ikävuosia, muutettiin yhdistyksen nimi vuonna 1972 Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistykseksi. Paul Voss jatkoi nimeä vaihtaneen yhdistyksen varapuheenjohtajana niin, että "palvelusta" tuli lopulta 16 vuotta.

Paul Voss oli loppuun saakka yksi perinneyhdistyksen aktiivisimmista

jäsenistä. Harvat olivat ne kokoukset tai jääkärikerhot mihin hän ei Anjansa kanssa osallistunut. Niin ikään hän oli Hietaniemen Jääkäripaadella pidettyjen kunnianosoitusten säännöllinen osallistuja. Varsin perustellusta syystä hän oli yksi JP27:n perinneyhdistyksen kolmesta kunniajäsenestä.

Jääkäriperinneyhdistys ei ollut ainoa isänmaallinen järjestö, jonka toimintaan Paul Voss osallistui. Jo kouluopioikana hän oli mukana heimo-työssä ja oli mm. keräämässä kirjoja Itä-Karjalaan lähetettäväksi. Hän oli mukana myös Vapaussodan perinneyhdistyksen toiminnassa. Itsekin sotaveteraanina ja -invalidina hän osallistui aktiivisesti myös sotaveteraanien ja sotainvalidien järjestötoimintaan. Erytisen lähellä Paul Vossiinkin sydäntä oli Espoossa sijainnut sotaveteraanien hoitokoti Kuusikoti. Puheenjohtajana hän joutui hoitamaan hoitokodin siirtymisen Espoo kaupungin vastuulle.

Paul Voss piti varsinainen elämäntyönään osallistumista Tapiolan puutarhakaupungin rakentamiseen yhteistyössä idean "isän" professori ja varatuomari Heikki Hertenin johdolla. Voss toimi Asuntosäätiön lakimiehenä vuosina 1958–1987. Työtoverit kertoivat Paul Vossin järjestyksen miehenä ja tiukkana juristina olleen sopiva vastapaino ideoita ja toimintaa pursunneelle Hertzenille.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**

Eversti Ari-Ilmari Iisakkala 22.9.1935 – 24.10.2017

Eversti Ari-Ilmari Iisakkala, jääkäriperinteiden vahva vaalija, syntyi Joensuussa 22. syyskuuta 1935. Isä oli jääkärimajuri Väinö Iisakkala ja äiti Salli Pärnäinen. Sotiemme jälkeen jääkärimajurin perhe asettui Lahteen, jossa Ari-Ilmari kirjoitti ylioppilaaksi Lahden Lyseossa 1955. Varusmiespalveluksen jälkeen 1956 alkoi Kadettikoulun kadettikurssi 42, josta vänrikki Iisakkala valmistui vuonna 1958. Vuodet 1958 jälkeen Sotakorkeakoulun alkamiseen saakka syksyllä 1965 Ari-Ilmari Iisakkala palveli eri tehtävissä Jääkäripatteristossa Hämeenlinnassa. Aikakauteen mahtuvat sekä Tykistönkoulun että Taistelukoulun kapteenikurssit. Sotakorkeakoulun päätyttyä syksyllä 1967 oli majurilla edessä kaksivuotinen työkenttä Tampereen Itäisessä Sotilaspiirissä. Seuraava pysähdyspaikka oli Pääesikunnan operatiivinen osasto 1968. Elämäkumppaninsa Astan kanssa Ari-Ilmari solmi loppuelämän kestäneen avioliiton samana vuonna. Avioliitosta syntyi kaksi tytärtä Arja-Kristiina ja Arla- Katariina.

Pohjoisin palveluspaikka oli Pohjois-Suomen sotilasläänin esikunnan

tykistötoimisto Oulussa vuosina 1973–1976, ja vuonna 1976 alkoi everstiluutnantiksi ylennetyn Ari-Ilmari Iisakkalan pitkäaikainen palvelus Vaasassa, Pohjanmaan Sotilasläänin esikunnassa. Alkuun operatiivisen osaston päällikkönä ja sitten everstiksi ylennettynä sotilasläänin esikuntapäällikkönä. Sotilasuran viimeinen tehtävä oli Vaasan Sotilaslääniksi muuttuneen sotilasläänin komentaja. Eversti Ari-Ilmari Iisakkala luovutti Vaasan Sotilasläänin komentajan tehtävät eversti Asko Kilpiselle 1.7.1995 siirtyen täysin palvelleena reserviin.

Ari-Ilmari Iisakkala oli toiminnan ja nopeiden päätösten mies. Toimissaan Sotilasläänin operatiivisen osaston päällikkönä hän osallistui sinnikkäästi Pohjanlahden alueen merivalvonnan uudelleenjärjestelyihin saaden aikaiseksi valvontavastuun siirtymisen Pohjanlahden Merivartiostolle. Järjestely on perusratkaisultaan edelleen voimassa. Ari-Ilmarin energia kohdistui eläkepäivinäan Lahteen muuttaneena täysipainoisesti jääkäriperinteiden vaalimiseen ja paikalliseen veteraanityöhön. Ari-Ilmari oli Upseerien Ampumayhdistyksen kunniajäsen ja kuului myös Upseerifilatelien seuraan. Hän toimi Etelä-Suomen Sanomien Vierailija-palstan kirjoittajana. Ei tuulia haistellen, vaan aina omaan tapaan linjaansa seuraten! Ari-Ilmaria, isää ja ukkia jäivät kaipaamaan puoliso Asta ja tyttäret perheineen.

Kunniaa tykkimiehen ja jääkäriperinteiden vaalijan muistolle tehden!

TEKSTI: **Asko Kilpinen**

Elämä piiritetyssä kaupungissa oli pikkupojalle jännittävää

Muistikuvia Tampereelta 1917–1918

Kertoja Hannes Jansson.

Santarmit ihmettelivät, minne häipyi opiskelijoita Tampereen teknillisestä opistosta. Opisto otettiin punaisten esikunnan käyttöön. Elämä piiritetyssä kaupungissa oli jännittävää varsinkin pikkupojan mielestä. Teksti perustuu Hannes Janssonin (1911–1994) kirjoittamiin muistiinpanoihin vuodelta 1992. Ne ovat pienen pojan muistikuvia hänelle sattuneista ja hänelle kerrotuista tapahtumista Tampereen taistelujen aikana 100 vuotta sitten.

Hannes Janssonin muistikuvia

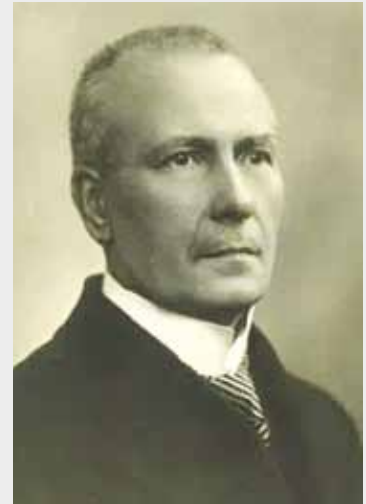
Jääkäriiliike

Tampereen teknillisen opiston poikia kävi tapaamassa isää meillä kotona. Minä sain avata oven. Uno Janssonin tuntien he saattoivat luottamuksella kääntyä hänen puoleensa hakiessaan tukea vaikealle päätökselleen. Käsitteäkseni isä suositteli pojille Saksaan lähtemistä. Yksi lähtijöistä oli Väinö

Hannes Janssonin isä oli teollisuusneuvos, FK, DI Uno Jansson, joka toimi Tampereen Teknillisen Opiston (TTO) rehtorina vuosina 1913–1919 ja uudelleen 1928–1947. Voimakastahtoisena ja isänmaallisen rehtorin merkitystä opistossa vallinneelle hengelle ei voi väheksyä sitä taustaa vasten, että peräti 21 opiston oppilasta lähti saamaan sotilaskoulutusta Lockstedtiin.

Tampereen valtauksen jälkeen hän toimi alkuun kaupungin komendantin kapteeni G. Finnen henkilökohtaisena sihteerinä ja myöhemmin majoitusosaston päällikkönä. Valintaan lienee vaikuttanut paitsi, että Jansson oli hyvä organisaattori, niin myös se, että hän oli opiskellut samanaikaisesti Polyteekissä Finnen kanssa. Uno Janssonin oma sotilaallinen kokemus rajoittui palvelukseen Turun Tark´ampuja-pataljoonassa 1899–1900, mutta Tampereen valtauksen aikana hän lienee saanut tulikasteensa koska 8.12.1939 kirjoitti varoituksen pojalleen Einolle, joka taisteli Taipaleen rintamalla: ”Älkää pistäkö päätänne juoksuhaudoista näkyviin. Muistan sen uhkarohkean ruotsinmaalaisen nuoren upseerin, jota opastin Tampereen kaupungin valloituksessa ja jota varoitin, kun käveli vain keskellä Satamakatuja joukkojensa etunenässä ja huusi ”Framåt mina Vasa-gossar!”. Hän sai vähän sen jälkeen luodin, joka tuli yhteiskoululta, ja sai surmansa.”

Dipl.ins. Hannes Jansson taisteli talvi- ja jatkosodassa tulenjohtajana haavoittuen kolme kertaa. Hän oli tykkimies henkeen ja vereen. Myös jääkärien perinteiden vaaliminen oli hänelle tärkeää. Isä istui mm. jääkärimajuri Jussi Nurmen kanssa yhden päivän viikossa Jääkärikansliassa aina Nurmen kuolemaan saakka tunnistaen ja järjestellen valokuvia. Myös Jääkärikirjasto sai täydennystä isän aktiivisen bibliofiiliharrastuksen myötä.

Vähätupa (Valve). Alkuvuodesta 1916 iso joukko oppilaita jäi palaamatta koulutyöhön ja kevään kuluessa useampi pulpetti näytti jääneen tyhjäksi. Havainnot salaperäisesti kadonneista oppilaita kantautuivat luonnollisesti myös venäläissantarmien tietoon, jotka eivät tyytyneet vain vastaanottamaan raportteja kadonneista, vaan marssivat rehtorin puheille kuulus-

tellakseen tätä. Vastaus oli kuitenkin lyhyt ja selvä – ”En tiedä, mutta lavantautia on liikkeellä”. Monet opiston jääkäriupseerit kohosivat itsenäisen Suomen puolustusvoimissa korkeaan asemaan. Uno Jansson muisti kiitollisuudella ja kunnioituksella näitä entisiä oppilaitaan ja jääkäriupseereita. Vuosikymmenien aikana

oppilaitoksen vuosikertomuksessa oli heistä maininta.

Punakaarti

Pyynikin kentällä ja Tammelan torilla käytiin punakaartin harjoituksia. Pääsin isojen poikien mukana katsomaan, mutta koin ne tylsiksi kun siellä ei lainkaan ammuttu. Kaupungissa oli paljon venäläistä sotaväkeä ja niiden joukossa oli myös kasakoita, jotka Pyynikin kentällä esittivät joskus temppejuaan seisten laukkaavan hevosen selässä, vikelsivät. He olivat meidän pikkupoikien suosiossa.

Marraskuun suurlakko

Tampereella ei kyseisen lakon aikana tapahtunut murhia, mutta teknillinen opisto yritettiin vallata 17.11.1917. Koulutalo piirrettiin aamulla, koska opiskelutyötä ei lakon aikana kuulemma saanut suorittaa ja oli se täten Työväen Vallankumouksellisen Keskuskomitean vaatimuksesta "pidettävä suletuna". Uno Jansson hälytti oppilaat luokistaan tulemaan sisääntuloaulaan ja sai näin estettyä punaisten pääsyn edemmäs. Isä kysyi tunkeutujien johtajalta, josko tämä voi vastata omien joukkojensa käytöksestä. Ei hän kuulemma voinut, johon Uno Jansson totesi: "Mutta minäpä voin!" Koulua ei silloin vielä vallattu, mutta koulutyö päätettiin kuitenkin keskeyttää enemprien häiriöiden vuoksi. Tämän jälkeen isä oli leimattu mies ja laskettiin yhdeksi Tampereen "päälahtareista".

Itsenäisyysjulistus

Kesken rauhattoman vuoden 1917 saavutti Suomi muodollisen itsenäisyyden 6.12. Svinhufvudin senaatin julistuksella. Todellisuudessa olimme edelleen miehitetty maa. Minä olin kuitenkin jo ns. valmistavan koulun 1. luokan oppilaana oppinut tavaamaan ja sanomalehdestä luin sitten tuon ihmeellisen sanan "Itsenäinen Suomi". Koulussakin opettaja kirjoitti sen mustalle taululle ja koko luokka tavasi sanan yhdessä. Ja vaikka opettaja selitti sanan merkityksen ja kotonakin sitä selvitettiin, jäi tuon käsitteen ymmärtäminen minulta

Tampereen teknillinen osasto nykyasussaan. Koulu oli keskeinen paikka vapaussodan yhteydessä. Iso joukko sen oppilaita lähti jääkäriksi. Tampereen taistelujen aikana "teku" oli punaisten päämajana.

myöhemmäksi. Sen toki ymmärsin, että se oli tärkeä asia!

Langaton

Uno Janssonin neuvokkuutta ja henkilökohtaista rohkeutta kuvaa seuraava tapaus. Vuoden 1917 lopulla teknillisen opiston ullakolle oli yritetty rakentaa jonkinlainen radioasema ja siellä risteili runsaasti lankoja pitkin ja poikin antennia varten. Ilmiannon johdosta tulivat punakaartilaiset tarkastukselle, totesivat lankojen paljouden ja tekivät johtopäätöksen, että olisikohan tämä nyt se langaton. Isä totesi, ettei täällä ole mitään langatonta lennätintä. Näettehän omin silmin, että se on langallinen. Yksinkertaisten tarkastajien oli todettava, että niinhän se asia oli ja poistuivat noloina opistolta.

Suinulan verilöyly

Tammikuun lopulla 1918 alkoi punaisten vallankumous etelässä ja valkoisten vapaussota Pohjanmaalla. Kun Tampereen suojeluskuntalaiset totesivat, että lähes aseettomina ne eivät voineet Tampereella tehdä mitään, pyrki osa heistä 31.1.1918 pohjoiseen liittyäkseen Mannerheimin joukkoihin. Mukana oli paljon

teknillisen opiston oppilaita, jotka kuuluivat opiston Suojeluskuntakomppaniaan. Syntyi tuo surkea näytelmä nimeltä Suinulan verilöyly. Joukkoteloituksessa sai surmansa 14 ja haavoittui 28 suojeluskuntalaista, vaikka kirjallinen antautumissopimus takasi heille "hengen ja omaisuuden". Kuolleista 9 oli opiston oppilaita. Isälle tuli punaisten esikunnasta soitto, jossa sanottiin: "Siellä ne teitin poikanne nyt on Suinulassa. Käykää hakemassa pois." Tuo oli isäni elämän järkyttävin päivä kun hän joutui lähtemään Suinulaan tunnistamaan pahoin silvottuja ja raadeltuja ruumiita ja kuljettamaan heidät rekikyödyllä Tampereelle. Vaikka äiti oli kiireessä kyhännyt hänelle punaisen ristin käsivarsinauhan ja hän oli saanut punakaartin esikunnan matkalupalapun, oli tuo hyvästely sydäntä koskettava myös minulle, pikkumiehelle. Ymmärsin, että isä lähtee nyt vaaralliselle matkalle kun äitikin oli aivan pois toltaan. Tulihan isä sentään hengissä takaisin, mutta nyt oli hetkessä selvinnyt, että oli alkanut julma sota. Tuosta retkestä ei isä suostunut koskaan kertomaan mitään.

Jatkuu ►

Jatkuu ►

Helmikuu 1918

Katukuvaan tuli yhä enemmän sotilaita ja punakaartilaisia. Teknillinen opisto oli vallattu ja otettu punaisten esikunnan käyttöön. Lisäksi rakennuksessa toimi asevarasto, vankila ja vallankumousoikeus. VPK-talolla oli heidän muonituskeskuksensa. Kouluja otettiin sotasairaaloiksi. Kaupungin porvarilliset lehdet oli lakkautettu, punaisten julkaisuihin ei luotettu, joten huhut hallitsivat tiedonvälitystä. Kiertoteitse saatiin joskus viestejä Pohjanmaalta ja parhaiten meille pojille jäi mieleen laulu: "Suojeluskunnat Suomenmaassa järjestystä vaatii..."

Naispunakaarti

Tampereelle oli perustettu naisista koostuva osasto, joka oli puettu pomppaan, miesten housuihin, säärystimiin ja varustuksena oli ratsuväen kevyt kivääri. Ne harjoittelivat ampumista mm. Pyhäjärven jäällä uimalaitoksen luona. Meistä pikkupojista oli hauskaa kun ne lensivät pepulleen seisten ampuessaan. Ennen pimeän tuloa hiivimme keräämään lumesta sinne jääneitä hylsyjä. Ensimmäiset sotamuistot oli näin saatu.

Maaliskuu 1918

Kuun puolivälissä alkoi valkoisten yleishyökkäys kohti Tamperetta ja 25.3. kaupunki oli joka puolelta saar-

Punakaartilaisia potretissa ennen taiselujen alkamista.

Kolme valkoisten sotilasta katselee palaneen Tammelan raunioita.

rettu. Ensimmäiset valkoisten kranaatit alkoivat pudota Tampereen alueelle. Nyt alkoi jännittävä aika erityisesti meille pikkupojille, jotka seurasimme herkeämättömällä mielenkiinnolla sodan kulkua. 28.3. kuulimme kovan räjähdysten ja teknillisen opiston ensimmäisen kerroksen ikkunasta tuli paljon savua. Hurraa! – nyt osui, iloitsi poikajoukko. Isä sen sijaan oli murheen murtama, sillä olihan osuma tullut koulun kansliahuoneeseen, hänen kouluunsa. Myöhemmin selvisi, että kyseessä oli ollut punaisten läntisen rintaman entisen komentajan K. Salmisen aiheuttama käsikranaattivaraston räjähdys, jossa mm. Tampereen puolustusta johtanut H. Salmela haavoittui kuolettavasti.

Kun punakaarti tarvitsi lisäväkeä linnoitustöihin, partio tuli hakemaan miehiä myös meidän talosta ja pyysi päästä vinttiin. Jospa sieltä löytyisi työvoimaa. Asuimme ylimmässä kerroksessa ja kun apulainen meni avaamaan ja kysyttiin pääsyä vinttiin, sanoi hän: "Ei täällä ole vinttiä, näetehän itsekkin. Tää on niin nykyaikainen talo." Ja toden totta, porraskäytävä loppui umpiseinään. Partio meni matkoihinsa ja niin miehet pelastuivat vallitöistä. Selitys oli tietysti se, että vintille pääsi vain pihan puolen porraskäytävästä. Me pikkupojat saimme usein toimia viestinviejinä kun piti

varoittaa vintissä olevaa miesväkeä lähestyviltä punakaartin partioilta. Silloin heidän oli kiireesti piilouduttava vinttiin tehtyyn salakomeroon.

Huhtikuu 1918

Perheemme asui Koulukatu 16:ssa, joka sijaitsi aivan teknillisen opiston läheisyydessä. Kuun alussa valkoiset aloittivat kaupungin läntisten osien kuten Pyykin tulittamisen. Ensi kranaatti sytytti puutalon tuleen Tiiliruukinkadun ja Koulukadun kulmassa. Seuraava putosi naapuri-talon pihaan ja hetkessä olivat ensimmäiset pojan-koltiaiset tiiraamassa savuavaa kuoppaa. Mutta yhtä nopeasti avautuivat yläkerran ikkunat ja poikia huudettiin kuorossa pois pihalta heti kotiin. Ja oli todellakin kyse sekunneista, kun taas seuraava kranaatti jysähti. Kohteena oli teknillisen opisto, jossa valkoiset tiesivät punaisten esikunnan sijaitsevan. Myöhemmin on selvinnyt, että Jääkäripatteriston 1. patterin tähytys-upseerina Lentävänniemen vesitornissa toimi jääkäriluutnantti Väinö Valve. Ampui siis entistä oppilaitostaan.

Arisaka –tykki

Suurin ilo meille Koulukatu 16. pojille oli kun naapuritontille ilmestyi punaisten tykki, jossa oli venäläinen miehistö. Tykki oli japanilainen vuori-

Murheellinen näky Keskustorilla. Antautuneet punaiset odottavat siirtoa vankileireihin.

kanuuna 75 VK 98 ja se ampui suora-suuntauksella kohti valkoisten hyökkäyskolonnia Kalevankankaalle ja Viinikkaan. Tykki laukaistiin pitkällä laukaisunarulla ja koska siinä ei ollut putkelle hydraulista palautusta, hypäsi se ammuttaessa taaksepäin. Tuomeitä pikkupoikia ihmetytti. Olipa tosi vahva tykkimies kun veti narusta, niin tykki pamahti ja hypäsi ylös.

Olimme päättäneet, että tämä on sitten meidän ikioma tykki kun kaupunki vallataan. Suuri oli surumme kun se 4.4. yön aikana oli hävinnyt. Punaisten päällystön paetessa Näsijärven jäätä pitkin Ylöjärvelle, vei se mennessään mm. tämän pienen tykin. Näitä Arasaki – tykkejä saatiin vapaussodassa saaliiksi 44 kpl ja niitä käytettiin myöhemmin Sk – patteiden harjoitus-tykkeinä erityisesti Kannaksen suojeluskunnissa.

Kiikari

3.4. klo 02:00 yöllä heräsi koko Tampere valtavaan tykinjylinään. Oli alkanut tulivalmistelu Tampereen valtaamiseksi. Se kesti ½ tuntia ja sen jälkeen lähti valkoisten jalkaväki hyökkäämään kohti Tamperetta. Koulukatu 16. asukkaalla ins. E. Glyphellä oli teleskooppikaukoputki,

jolla talon miesväki seurasi vintin ikkunasta valtaamistaisteluja erityisesti Viinikan suunnalla. Sainpa minäkin kerran katsella ja näin miten valkoiset etenivät vuoroin ampuen ja syöksyen määrällä pellolla. Mutta pian tulivat punakaartin pistinmiehet meille kotiin ja vaativat isältä kiikaria, jolla oli muka seurattu taistelua. Isä kielsi, että perheellä olisi ollut kiikaria. Hänet vietiin esikuntaan ja tivattiin uudestaan kiikaria, mikä isä edelleen kielsi. Lopuksi hänet pistettiin seinää vasten ja uhattiin ampua. Sillä välin Koulukatu 16:sta miehet olivat keksineet, että ins. P. Perolla on teatterikiikari. Ehkä se kelpaisi? Soitettiin kiireesti esikuntaan, että kiikari on löytynyt, mutta se ei ole Janssonin ja se tuodaan heti esikuntaan. Niin tapahtui ja isä vapautettiin viime tingassa. Kyseinen teatterikiikari oli todella kaunis kappale, paljon helmiäiskoristetta, kultaa ja hopeaa. Hieno statussymboli punakaartilaispäällikölle. Mitään arvoa sotilaskäytössä sillä ei tietenkään ollut.

Valtaus

Kaupunki vallattiin nopeasti kolmessa päivässä ja 6.4. antautuivat viimeisetkin Pyynikillä ja Pispalassa

olevat punaiset. Katutaistelujen loppuvaiheessa kävi meidän talon poika Eero Jalava vetämässä kuularuiskusateessa turvaan erään haavoittuneen valkoisen sotilaan Koulu- ja Satamakadun risteyksessä. Eerosta tuli meidän talon sankari.

Meille pojille riitti nyt työtä ja harrastusta vaikka millä mitalla. Oli tykin hylsyjä, kiväärin panoksia, punaisten ja valkoisten kuulia, srappnellin kuoria, sirpaleita, syyttimiä ja vaarallisia suutareitakin. Näimme sotasaaliina saatuja erilaisia tykkejä ja panssarijunan. Kaatuneitakin ja teloitettuja nähtiin, mutta säälin enemmän kuolleita hevosia.

Jo pari päivää valtauksen jälkeen olivat Tiililän pojat Osmo ja Kimmo saaneet hankittua tervaa, suteja ja tikapuit ja niin aloimme heidän johdolla tervata katukilvistä ylimpänä olevaa ryssänkielistä tekstiä pois. Tervattiin kaikki Koulukadun kilvet. Isot pojat heiluivat tikapuiden yläpäässä sutien kanssa ja me pienemmät piteimme ja tuimme tikapuita. Omasta mielestämme olimme antaneet arvokkaan panoksen Suomen itsenäisyyden hyväksi.

TEKSTI JA KUVAT: **Inko Jansson**

Suomen juutalaiset sotaveteraanit Suomi-imagon rakentajina

Juutalaisväestömme osallistui yhteiseen puolustustaisteluun vuosina 1939–1945. Tuolloin juutalaiseen vähemmistöön kuului runsaat 1500 kansalaista. Sotatoimiin osallistui noin 330 miestä ja 20 naista lottina ja sairaanhoitajina. Taistelukentillä kaatui 23 sotilasta ja haavoittui lukuisia. Lyhyt päässälasku osoittaa, että väkilukuun suhteutettuna määrä oli ”kantasuomalaisia” suurempi. He siis tekivät lojaalisti ja kunnialla velvollisuutensa; käpykaartista heitä ei löytynyt. Suomalainen identiteetti, tahto puolustaa itsenäisyyttä ja vapautta ratkaisivat valinnan. Presidentti ja marsalkka Mannerheim antoi tästä arvovaltaisen tunnustuksen kunnioittamalla juutalaisten sankarivainajiemme muistotilaisuutta Helsingin synagogassa itsenäisyyspäivänä 1944.

Työskentelin Suomen suurlähettiläänä Israelissa vuosina 1989–1993. Toimikaudellani presidentti **Chaim Herzog** puolisoineen suoritti – historian ensimmäisenä ja toistaiseksi viimeisenä Israelin valtionpäämiehenä – valtiovierailun Suomeen toukokuussa 1990 presidentti ja rouva **Mauno Koiviston** kutsusta. Valmisteluista vastasivat Suomen osalta normaalin työnjaon mukaisesti lähinnä presidentin kanslia, ulkoasiainministeriö ja suurlähetystö, joka myös laati pääosan puheluonnoksista ja taustamuistioista presidenttiä varten. Tuloksellista yhteistyötä edesauttoi olennaisesti se, että 1. adjutantti, everstiluutnantti ja tuleva kenraaliluutnantti **Esa Tarvainen** tunsin erinomaisesti Israelin jo aikaisemmilta komennuksiltaan YK-tehtävissä Lähi-idässä. Koordinaatio ja järjestelyt toimivat ongelmitta, vaikka tämä valtiovierailu oli poikkeuksellisen vaativa; monilla käytännön yksityiskohdillakin oli usein poliittinen ulottuvuutensa.

Mannerheim Malminkadun synagogassa kaatuneiden juutalaissotilaiden muistotilaisuudessa Itsenäisyyspäivänä 1944. Hänen läsnäoloon arvostettiin suuresti juutalaisyhteisön piirissä.

Kävin hyvissä ajoin esittelemässä ohjelmaehdotuksen presidentti Herzogin kansliapäällikkö **Nissan Limorille**. Se sisälsi tietenkin kaikki asiaan kuuluvat seremoniat, kuten seppeleenlasku Hietaniemen sankarihaudan ja marsalkka Mannerheimin muistomerkeillä. Lisäksi oli kunniakäynti juutalaisten sankarivainajien omalle muistomerkillä. Kansliapäällikön ensireaktio oli varauksettoman myönteinen. Pidin kuitenkin korrektona mainita, että Suomen juutalainen väestöryhmä oli maailmassa tietyvästi ainoa, joka taisteli isänmaansa itsenäisyyden puolesta liittoutuneita so. Neuvostoliittoa vastaan – myös Englanti ja kansainyhteisö olivat julistaneet sotatilan joulukuussa 1941. Hieman vaivautuneena ystäväni Limor sanoi alistavansa tämän ohjelmakohdan korkean esimiehensä päätettäväksi.

Tiesin, että puhuimme historiallisesti ja poliittisesti varsin deliikaatista asiakokonaisuudesta. Jos kunniakäynnistä olisi levinnyt tieto virheellisessä muodossa, se ylittäisi sensaationa maailman median uutiskynnyksen, esimerkiksi otsikolla: ”Israelin presidentti kunnioittaa natsien liittolaisina sotineiden juutalaissotilaiden muistoa!!!”. Kysymyksessä olisi tietenkin ollut totaalinen valhe, mutta käyttökelpoinen argumentti kansainvälisessä propagandasodassa. Lupasin toimittaa välittömästi kansliapäällikölle presidenttiä varten englanninkielisen tietopakettin: **Hannu Rautkallion** tutkimuksen *Suomen juutalainen aseveljeys* ja pari **Max Jakobsonin** artikkeleita Suomen asemasta ja liikkumatilasta maailmansodan ristipaineissa.

Veteraanit mukana vierailussa
Talvisotamme on aina ollut Israelis-

sa arvostettu, jopa esikuva siitä, että pienikin kansakunta kykenee puolustautumaan suuremman naapurimaan aggressiota vastaan. Sen sijaan kuva jatkosodasta oli epämääräisempi; Suomen valintojen reaalipoliittisia taustoja enempää kuin sotilaspoliittisen aseman erikoislaatuisuutta ei tunnettu. Suursodan asetelma nähtiin mustavalkoisena: Saksa ja sen liittolaiset vastaan liittoutuneet. Vain suppeissa asiantuntijapiireissä tiedettiin, että Suomi oli – kuten asia formuloitiin – “erikoistapaus” ja “kanssasotija”. Suomea ei Teheranin huippukokouksessa 1943 luettu niihin Saksan liittolaisiin, joilta vaadittaisiin ehdotonta antautumista. Ero oli hiuksenhieno, kuitenkin poliittinen signaali. USA:n ja Suomen välillä säilyivät diplomaattiset suhteet aina kesän 1944 ns. Ribbentrop-sopimukseen saakka eikä Washington julistanut koskaan sotatilaa, kuten Englanti. Yhdysvalloissa – myös Lontoossa – myönnettiin kaikessa hiljaisuudessa, että Suomi demokratiana taisteli itsenäisyytensä ja vapautensa, ei Saksan hegemonian puolesta.

Selostin kansliapäällikölle sota-vuosiemme kansainvälis-poliittista problematiikkaa, joka eikä ymmärrettävästi ollut hänelle kovin tuttua. Professori **L.A.Puntilan** entisenä oppilaana ja poliittisen historian harrastajana tiesin siitä ainakin pääkohdat. Valtaenemmistö kannatti hallituksen linjauksia eikä Suomessa ollut varteen otettavaa vastanrintaliikettä. Kansalaisoikeudet ja –velvollisuudet koskivat yhtäläisesti kaikkia.

Yhtään juutalaista kansalaistamme ei luovutettu; sitä koskevat tunnustelut torjuttiin.

Tunnetut kahdeksan Viron saksalais-hallinnolle luovutettua juutalaista eivät olleet Suomen kansalaisia, vaan maahan tulleita pakolaisia, mikä ei tietenkään poista syyllisyyttä tähän häpeälliseen päätökseen. Lähinnä ministerien **Väinö Tannerin** ja **K.-A. Fagerholmin** ansiosta – presidentti

Risto Rytin ja Mannerheimin tuella – J.W.Rangellin hallitus keskeytti muut suunnitelmat luovutuksista. Sodan jälkeen Maailman Juutalaiskongressi julkisti kiitoksen siitä, että Suomi ainoana Saksan rinnalla taistelleena maana oli kunnioittanut ihmisoi-keuksia.

Muistan Limorin kiinnostuksen, kun kerroin, että päämajan suostumuksella Suomen itärintamalla, Anuksen Syvärillä toimi asemasodan aikana kenttäsynagoga, vieläpä aivan kenraaliluutnantti **Erwin Engelbrechtin** komentaman saksalaisen 163. jalkaväkidivisioonan läheisyydessä.

Juutalaissotilaille oli vahvistettu oikeus rintamatilanteen salliessa saapua sen jumalanpalveluksiin.

Saksalaiset pitivät synagogaa suomalaisten sisäisenä asiana, mitä se tietenkin olikin. Todettakoon, että objektiivisen tutkimustiedon mukaan juutalaistaustaisten sotilaidemme suhde saksalaisiin aseveljiin oli yleisesti ottaen asiallisen yhteistyökykyinen, ehkä korrektiin varautunut ja joskus monijakoinen. Samaa voitiin sanoa saksalaisten asennoitumisesta.

Esimerkkejä löytyi ääripäistä, mutta tiedossa ei ole keskinäisiä välikohtauksia. Sodankäynti yhteistä vihollista vastaan oli ensisijainen eikä syntyperä ollut mikään vedenjakaja, vaikka Saksan antisemitistinen rotupoliittikka oli puolin ja toisin tiedossa.

Pian keskustelumme jälkeen kansliapäällikkö soitti ja välitti presidentin hyväksyvät kiitokset ohjelmasta. Sain vielä tavata henkilökohtaisesti presidentin ennen vierailua; hän oli tehnyt “kotiläksynsä” ja minuun teki vaikutuksen, kuinka systemaattisesti hän oli perehtynyt maamme historiaan ja sen sotilaspoliittiseen asemaan. Presidentti Herzog oli brittiläisen yliopistokoulutuksen kasvatti, Israelin puolustusvoimien kenraali ja entinen tiedustelupäällikkö sekä kansainvälisen politiikan huippuasiantuntija ja kirjoittaja.

Toukokuun aurinkoisena päivänä vuonna 1990 ilmassa oli “historian siipien suhinää”, kun saimme todistaa Israelin valtionpäämiehen historiallista käyntiä kaatuneiden muistomerkeillä. Kaartin pataljoona huolehti sotilaallisista kunniavartioista. Juutalaiset veteraanimme muodostivat hautausmaallaan oman ryhdikkään rivistönsä ja teki rintamakunnian

Jatkuu ►

Israelin presidentti Chaim Herzog laski seppeleen Suomen juutalaisten sankarivainajien muistomerkillä Helsingin Hietaniemen hautausmaalla.

Jatkuu ▶

presidentti Herzog'ille, joka kätteli heitä jokaista. Kansliapäällikkö Limor muisteli vielä jälkepäin, että käynnit sankarihaudoilla teki suuren vaikutuksen. Saman totesi itse presidenttikin minulle tarjoamallaan "kiitoslounaalla". Soraääniä ei mediasta kuulunut; ilmeisesti oikeaa tietoa oli mennyt perille tai sitten tapahtumaan ei osattu kiinnittää huomiota. Presidentti ja Rouva Koivisto olivat huomaavaisesti kutsuneet valtiovierailun juhlaillalliselle myös juutalaisten sotaveteraaniiyhdistyksen silloisen puheenjohtajan, reservin kapteeni Josef Lefkon ja ansioituneen sihteerin, sotaveteraani Harry Matson.

Valtiovierailu vahvisti osaltaan Suomi-kuvaa itsenäisenä, läntisenä demokratiana. Se palveli laajemminkin Suomen kansallista etua siinä suomettumisväitteiden torjuntataistelussa, jota diplomatiamme kävi jatkuvasti, tosin jo murentuvan kylmän sodan ilmapiirissä. Epäilemättä ulkomaiset lähetystöt Helsingissä analysoivat seikkaperäisesti vierailua raporteissaan omille hallituksilleen. Suomen kannalta loppusaldo oli myönteinen – eikä vähiten siitä syystä, että valtionpäämiesten väliset keskustelut käytiin rakentavassa ja ystävällisessä hengessä; ne oli hyödyllisiä ja informatiivisia, vaikeistakin asioista puhuttiin avoimesti. Agendalla oli luottamuksellisesti Leningradin alueen juutalaisten emigraatio Israeliin Suomenkin kautta. Tästä ei ymmärrettävästi tiedotettu julkisuuteen.

Veteraanit antavat informaatiota

Israelin välimerelliseen lämpöön oli muuttanut suomalaisia, joukossa toistakymmentä sotaveteraania. Kun Suomella ei ollut Israelissa sotilasasiamiestä, kylläkin korkeita upseereja YK:n tehtävissä, päätin järjestää residenssissä 4. kesäkuuta 1991 Puolustusvoimien Lippupäivän johdosta vastaanoton. Kunniavieraina olivat sotaveteraanimme, jotka kunniamerkit rinnassaan saapuivat tilaisuuteen. Lisäksi paikalla oli muun muassa

Kenttäsynagoga Syvärillä, vain muutaman kilometrin etäisyydellä etulinjasta. Kuvassa myös idean isä JR 24:ssä palvellut Isak Smolar, joka myöhemmin toimi myös juutalaisten sotaveteraaniiyhdistyksen puheenjohtajana. Hänen poikansa Rony Smolar, suomalaisille tutuksi tullut YLE:n pitkäaikainen Lähi-idän kirjeenvaihtaja johtaa nykyisin yhdistyksen perinnetyötä.

Lukuisilla Vapaudenristeillä palkittu ja suuresti ansioitunut rintamaupseeri, kapteeni Salomon Klass (oik.) keskustelussa Kiestingissä armeijakunnan komentajansa kenraalimajuri Hj Siilasvuon kanssa. Klass kieltäytyi juutalaisena jo myönnetyistä Rautarististä. Sotatoimissa yhteistyö saksalaisten kanssa toimi moitteettomasti.

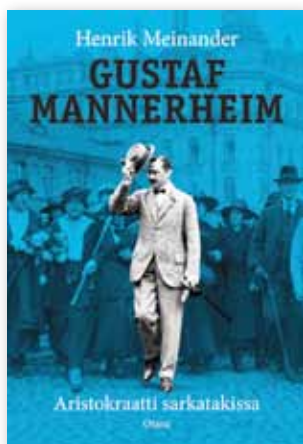
Israelin puolustusvoimien johdon edustajia, suomalaisia YK-upseereja ja suomalaisen siirtokunnan jäseniä. Tervetulomaljana tarjottiin kuohujuoman sijasta ranskalaista laatukon-

jakkia ja viitaten veteraaneihin sanoin lyhyessä puheessani: "Rintamalla saitte Mannerheimin syntymäpäivänä tarkoin mitatun annoksen "leikattua konjakkia". Ajat ovat ainakin siinä suhteessa parantuneet, että nyt on tarjolla aitoa rypäletuotetta ....". Tämä kevensi tunnelmaa ja jatko sujui leppoisasti.

Vapauden mitalit ja ristit kilisivät veteraanien rinnassa. Hakaristisymboliikka herätti luonnollisesti kysymyksiä ja satuin kuulemaan vierestä, kuinka asiantuntevasti eräs Suomen juutalainen veteraani, lääkintämajuri selosti israelilaisupseerille kunniamerkkiensä historiaa ja ettei suomalaisella hakaristillä ollut mitään tekemistä myöhempien natsitunnusten kanssa. Siitä sukeutui laajempaa keskustelua jatkosodasta, erityisesti juutalaisten maanmiestemme roolista ja tuntemuksista - ottaen huomioon, että jo rintamallekin oli vähitellen tihkunut tietoja joukkomurhista Saksan miehittämällä alueilla. Poliitikamme sai lisäuskottavuutta, kun "altavastajaan" oli nimenomaan Suomen juutalainen majuri. Tämäkin oli tärkeää Suomen mainetta ajatellen.

TEKSTI: Pekka J. Korvenheimo

Gustaf Mannerheim – Aristokraatti sarkatakissa

Gustaf Mannerheim
Aristokraatti sarkatakissa

Henrik Meinander

335 sivua. Otava 2017

Professori Meinanderin kirja vie lukijan läpi marsalkka Mannerheimin elämän lapsuudesta 1860-luvulta aina hänen kuolemaansa 1950-luvulle. Elämäkerta kuvaa, kuinka keisarilliseen Venäjään sitoutuneesta miehestä tuli dramaattisten vaiheiden kautta sarkatakki-Suomen elävä legenda. Meinander liittää lukijaa innoittavalla tavalla Mannerheimiin mielenkiintoisia yhteiskunnallisia ja historiallisia tapahtumia. Kirjoittajan kunnioitus Mannerheimia kohtaan näkyy myös, mutta se antaa sijaa kohteen heikkouksilla.

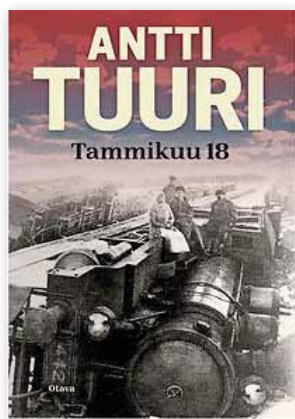
Mannerheimia ohjasivat niin sääty-yhteiskunnan kuin imperialismin arvot ja myöhemmin bolsevisminvastaisuus, mutta menestyäkseen itsenäistyneessä Suomessa hänen oli mukauduttava uuteen arvomaailmaan. Miten kaikki tämä muokkasi Mannerheimin persoonallisuutta, näkemystä Suomen

asemasta Euroopassa ja työskentelyä sodanjohtajana? Kirja kulkee sujuvasti eteenpäin, tapahtumat yksi toisensa jälkeen limittyvät ja tuovat yllä esitettyyn vastauksen.

Teos on pitkällisen tutkinnan ja paneutumisen tulos. Tämä käy esiin myös kirjan johdannosta, jossa kerrotaan professori Heikki A. Reenpää rohkaisseen käymään työhön käsiksi: "Ajatus ei ollut minulle täysin vieras, sillä olin lähes kolmen vuosikymmenen ajan tutkinut Mannerheimia sekä kirjoittanut ja luennoinut hänestä. Siihen asti olin kuitenkin jatkuvasti lykännyt asiaa, koska en tuntenut olevani kypsä tähän vaativaan tehtävään". Niin kuitenkin vain kävi, että kypsä hedelmä tipahti puusta ja lopputulos on nyt kaikkien luettavissa.

Tarja Lappalainen

Romaani vapaussodan alusta

Tammikuu 18

Antti Tuuri

220 sivua. Otava 2017

Vuoden 1918 sota alkoi vapaussotana kun suojeluskunnat pyrkivät tammi-

kuussa riisumaan aseista kurittomat venäläiset sotilasjoukot, sekä näitä myötäilevät punakaartilaiset. Venäläissotilaita oli majoittuneina useissa Etelä-Pohjanmaankin pitäjissä. Sota muuttui sitten kansalaissodaksi punaisten alkaessa kapinansa Suomen laillista hallintoa vastaan.

Antti Tuurin romaani tuo esiin lähinnä Ylistaron suojeluskunnan osuuden tapahtumiin. Venäläisten aseistariisuminen ja vangitseminen sujui paikkakunnalla lähes verettömästi. Yksi suojeluskuntalainen kuoli aseiden huolimattomaan käsittelyyn, ja erään talon piika sai kimmonneesta luodista käsihaavan. Venäläisiäkin kuoli alueella vain muutama.

Jännittävin tapahtuma kirjassa ehkä onkin aseiden hankkiminen. Ne vietiin aitasta, jonka sahattiin takaseinään reikä vartijoiden huomaamatta. Valitettava

erehdys oli, kun suistettiin raiteiltaan väärä, mm. senaattoreja Vaasaan kuljettanut juna.

Kirjassa selvitetään myös Vimpelin ja Vöyrin sotakoulujen perustaminen.

Tuuri kertoo tammikuun tapahtumat ylistarolaisen rakennusmestari ja suojeluskuntajohtaja Ahto Sippolan (ei pidä sekoittaa pahamaineiseen veljeensä) näkemyksenä. Kirjassa vilisee tunnettuja sisällissodan aikaisia henkilöitä. Kirjoittaja ei ole unohtanut nasevaa huumoriakaan sinällään kohtalokkaissa tapahtumissa.

Romaani sopii mainioksi historiankertaukseksi näin maamme sadantena itsenäisyyden juhluvuotena, vaikka teos olisikin jonkun mielestä katsottava puhtaasti vapaussotakirjallisuudeksi.

Haitanneeko tuo!

Pertti Rampanen

Jääkärieverstiluutnantti Hannes Anttila sai muistolaatan Tehtaanpuiston koulun seinään

Tehtaanpuiston yhteiskoulun seinällä paljastettiin 20. lokakuuta jääkärieverstiluutnantti Hannes Anttilan muistolaatta. Hän perusti koulun 1934 ja toimi sen rehtorina 20 vuotta ja sen jälkeen koulun johtokunnan puheenjohtajana. Laatan paljastuspuheen piti koulun entinen oppilas, JP27:n perinneyhdistyksen kunnia-puheenjohtaja **Asko Kilpinen**. Seuraavassa otteita hänen puheestaan,

Jääkärieverstiluutnantti, rovasti, rehtori **Johan (Hannes) Jaakko Evert Anttila** eli ja koki jääkäri-vänrikkinä itsenäisen Suomen aamunkoiton kansaamme repineet kuukaudet. Hän osallistui itsenäisyytensä saavuttaneen kansakuntamme yhtenäisyyden rakentamiseen upseerina, pappina ja nuorten kasvattajana. Hannes Anttilan tärkeimmäksi elämäntyöksi muodostui perustamansa Tehtaanpuiston yhteiskoulun johtaminen ja kehittäminen toimivaksi ja eteenpäin katsovaksi opinahjoksi.

Teologian alkututkinto innosti hakeutumaan Saksaan Leipzigin yliopistoon jo syksyllä 1914. Jääkäriiliike oli vasta alkuasetelmissaan Helsingin Yliopiston aktivistien suppeassa piirissä.

Saksassa opiskeli tuolloin kymmeniä suomalaisia ylioppilaita. Heistä pääosa hakeutui tiedon saatuaan sotilaskoulutukseen Lockstedter Lageriin. Anttilan ilmoittautumispäiväksi on merkitty 7. maaliskuuta 1916. Jääkäriin peruskoulutuksen aikana ja rintamalla jääkäri Anttila toimi Jääkäripataljoona 27:n pappina. Tehtävään kuului myös rintamalla kaatuneiden suomalaisten siunaaminen viimeiselle matkalleen. Kesällä 1917 jääkäri Anttila täydensi opin-

tojaan Leipzigin yliopistossa. Pataljoona oli tuolloin jatkokoulutuksessa Libaun kaupungissa.

Vänrikiksi Suomen hallituksen joukoissa 11. helmikuuta 1918 ylennetty teologian ylioppilas Hannes Anttila sai kunnian vihkiä Suomeen lähtevän Jääkäripataljoona 27:n lipun, itsenäisen Suomen ensimmäisen joukko-osastolipun. Pataljoona vanhoi Jääkäri lipun edessä sotilasvalan Suomen lailliselle hallitukselle Libaun kaupungin Pyhän Kolminaisuuden Kirkossa illalla 13. helmikuuta 1918. Kirkosta jääkärit marssivat suoraan satamassa odottaneeseen S/S Arcturukseen ja kotimatka kohti Vaasaa alkoi.

Jääkäri-vänrikki Hannes Anttila määrättiin Suomessa komppanian päälliköksi 2. Krenatöörirykmenttiin. Sota vei vänrikin Vilppulan, Kangasalan ja Tampereen taisteluihin. Sodan jälkeen tehtävät jatkuivat jääkäri luutnanttina paikallisten suojeluskuntien päällikkönä. Suoritettuaan teologian erotutkinnon ja saatuaan pappisvihkimyksen 1920 Hannes Anttila toimi sotilaspastorina useissa joukko-osastoissa. Sotilastyönantaja havaitsi tällöin jääkärikapteenin pedagogiset kyvyt. Tuloksena oli sotilaspedagogiikan opettajan tehtävä eri sotakouluissa.

Airueina Aulan sisarukset, Kimmo Aula ja Marja-Liisa Crockford os. Aula. Heidän isänsä oli jääkäriyliluutnantti Juhon Aula.

Sotilaspastorista koulun rehtoriksi

Sotilasura kulminoitui Sotakorkeakoulun Yleisesikuntakurssiin vuosina 1930–32. Aiempiin vuosiin oli jo mahtunut kasvatusopin tutkinto ja auskultointi Helsingin suomalaisessa ”Norssissa”. Jääkärimajuri Hannes Anttila anoi eroa puolustusvoimien palveluksesta vuonna 1934. Suojeluskuntajärjestön kenttäpappin tehtävät pitivät kuitenkin tulevaa rehtoria sopivan väljästi kiinni maanpuolustukseen tehtävissä.

Yhteys varttuvaan nuorisoon syveni Anttilan perustaman Kansallisen Partioilidon myötä. Liiton nimeksi muuttui myöhemmin Nuori Vartio.

Anttila oli vuosina 1936 – 39 perustamansa liiton ylipäällikkö. Oliko Jääkäripataljoona 27:n komentaja, Saksan Partioliiton toiminnanjohtaja, majuri **Maximilian Bayer** istuttanut sotilaskoulutuksen ohella nuoren jääkärin mieleen myös partioliikkeen perusajatukset ja tavoitteet?

Pastori Hannes Anttilaa pyydettiin vuonna 1934 Eiran yhteiskoulun rehtoriksi. Omistajan ja opettajakunnan välit olivat tulehtuneet. Koulun toiminta keskeytettiin 26.9.1934. Hannes Anttila ei jäänyt ihmettelemään, vaan kokosi opettajat ja oppilaiden vanhemmat jo seuraavana päivänä yhteiseen kokoukseen perustamaan uutta koulua. Koulu aloitti opetusministeriön toimiluvalla toimintansa ”Tehtaanpuiston yhteiskoulu”- nimisenä 27.11.1934.

Hannes Anttilan koulu pääsi omaan kiinteistönsä Ehrensvärdintieellä jo kevätlukukauden alussa 1935. Kiinteistön tontti mahdollisti koulun rakennusten laajentamisen. Toiminta jatkui Ehrensvärdintien koulurakennuksessa aina 1970-luvun alkuun saakka.

Perustettu koulu oli saanut uudistushaluisen johtajan ja nuorekkaan opettajakunnan. Jääkäriupseeri ja teologi keskittyi määrätietoisesti koulunsa kehittämiseen ja saattamiseen ajan tasalle. Rehtori aloitti ennakkoluulottomasti uusien opetusmenetelmien kokeilun. Marraskuussa 1939 alkanut talvisota keskeytti hyvin edenneen koulutyön epävarmuuden ajan jatkuessa vuoden 1945 loppuun

Hannes Anttila perusti Tehtaanpuiston yhteiskoulun reippain ottein, sanoi muistolaatan paljastuspuheessa koulun entinen oppilas kenraali Asko Kilpinen. Vasemmalla Tehtaanpuiston yhteiskoulun senioreiden puheenjohtaja Ragnar Lilius.

saakka. Vasta vuoden 1946 aikana saavutettiin normaali lukukausirytm.

Suojeluskuntien kenttärovasti Hannes Anttila sijoitettiin sodan puhjettua toimistopäälliköksi Kotijoukkojen esikuntaan johtamaan hengellistä työtä. Hänelle myönnettiin yleisesikuntaupseerin arvo 1940 ja ylennettiin jääkärieverstiluutnantiksi 1941. Helsingissä sijainnut toimipaikka mahdollisti rehtorin tehtävien hoitamisen sodanajan tehtävän asettamiseksi ehdoin. Syksyllä 1944 Hannes Anttila saattoi kokopäiväisesti paneutua koulunsa rehtorin tehtäviin.

Ilman kotiinpäin vetoa uskallan väittää, että jääkärieverstiluutnantti, rovasti, rehtori Hannes Anttilan monipuolinen koulutus ja elämäkokemus olivat ratkaisevassa asemassa hänen johtaessaan perustamaansa koulua myös yhteiskunnan muutosten keskellä. Sotilaskoulutuksessa ja käytännön johtamistehtävissä kehittynyt nopea päätöksentekokyky, teologin koulutus yhdistettynä sotilaspastorin tehtävien tuomaan kokemukseen paneutua ihmisten ongelmiin, loivat perustan Hannes Anttilan johtamistaidolle.

Hannes Anttilan viimeinen haastattelu

Hannes Anttila täytti 75 vuotta 9. syyskuuta 1968. Olin Aamulehden Helsingin toimituksen avustaja, jolle kuuluivat mm. syntymäpäivähaastattelut. Niinpä menin Kirurgiseen sairaalaan, missä tapasin jääkärieverstiluutnantti Anttilan suuressa potilashuoneessa valkoiseen sairaalapyjamaan pukeutuneena. Syytä hänen sairaalassa oloonsa en kysynyt.

Minulla on edelleen tallessa silloin tekemäni Anttilan haastattelu vanhassa leikekirjassa. Siinä Anttila istuu sängyn laidalla pyjamassaan. Jutun otsikko on ”Kihlamatkalla jääkäriksi”. Anttila sanoi haastattelunsa olevansa merkkipäivänään matkoilla. Mahtokohan olla, koska hän kuoli 21. marraskuuta, vain runsaat kaksi kuukautta haastattelun jälkeen. Syntymäpäivä-

haastattelu taisi olla hänen viimeisiä julkisia esiintymisiä.

Haastattelua tehdessä en tietystikään voinut aavistaa, että 40 vuotta myöhemmin minusta tulisi Parolen päätoimittaja, mitä tehtävää Anttila oli hoitanut vuodet 1965-67.

TEKSTI JA KUVAT: **Jukka Knuuti**

JP27:n perinneyhdistyksen Oulun osastolla on linkki jääkäriliikkeen perustavaan kokoukseen

JP27:n perinneyhdistyksen Oulun osaston toiminta käynnistettiin vuonna 1983 ja osaston toimialueeksi muodostui Pohjois-Pohjanmaan maakunta. Hankkeen vetäjänä ja osaston ensimmäisenä puheenjohtajana oli **Eero Kokko**. Hänen isänsä oli koko jääkäriliikkeen perustamiseen keskeisesti vaikuttanut **Väinö Kokko**, joka toimi 1914 puheenjohtajana Pohjalaisten osakuntatalossa pidetyssä kokouksessa, jossa jääkäriliikkeen katsotaan saaneen alkunsa. Oulun osasto voi siis ylpeillä sillä, että Eero Kokon kautta osaston perustamisesta oli omalla tavallaan linkki koko jääkäriliikkeen perustamiseen.

Oulun osasto aloitti toimintansa noin kolmenkymmenen jäsenen voimin. Siitä jäsenmääräksi on vähitellen vakiintunut noin sata. Osasto tarttui aktiivisesti jääkäriperinteen säilyttämiseen ja tunnetuksi tekemiseen maakunnan alueella.

Etappeja, hautoja ja retkiä

Käytännön toimia olivat esimerkiksi maakunnan etappipaikkojen kartoitukset ja muistolaattojen hankkiminen ja kiinnittäminen etappitalojen seinään. Mittava hanke oli myös jääkärihautojen luettelointi ja jääkärien hautamerkin hankkiminen hautakiviin.

Vuonna 2011 julkaistiin osaston toimittama Jääkärihaudat Pohjois-Pohjanmaalla -kirja, jossa on esitelty kuvin jokainen Pohjois-Pohjanmaan noin 50 jääkärihaudaa. Kustakin jääkäristä on kirjassa lisäksi lyhyt matrikkeli. Kovakantinen A4-kokoinen kirja on kokonaisuutena merkittävä kulttuuriteko ja sitä on edelleen saatavissa Oulun osastolta.

Osaston johtokunta. Alarivi (vas): Osmo Vuokko, Pertti Puonti ja Tapani Pikkarainen. Yläriivi: Sampo Puoskari, Roy Mattson ja Reijo Sallinen. Kuva: Sampo Puoskari

Johtokunnan kokoukset ja erilaiset retket jääkäriaiheisiin paikkoihin ovat kuuluneet olennaisena osana toimintaan. Yhtenä tärkeimmistä osaston järjestämistä tapahtumista olivat vuoden 2005 pääyhdistyksen valtakunnalliset kesäpäivät. Sen aikana järjestettiin erinomaisesti onnistunut kiertomatka alueen jääkärietappipaikoille akselilla Oulu-Kiiminki-Yli-ii-Maaninkajärvi-Simojokivarsi-Kuivaniemi-Oulu.

Retkeen osallistuneille ei jäänyt epäselväksi Pohjois-Pohjanmaan merkitys jääkärien kulkuväylänä Saksaan.

Jääkärihaudat kouluille

Viime vuosien merkittävimpiä hankkeita olivat neljälle oululaiselle koululle valmistetut ja vuonna 2014 juhlallisesti paljastetut jääkärihaudat, joissa on lueteltu kutakin koulua käyneet jääkärit. Haudat paljastettiin Svenska Privatskolan i Uleåborg:issa, Oulun Lyseolla, Oulun normaalkoululla sekä Oulun Suomalaisella Yhteiskoululla. Hankkeen puuhamielisinä toimivat muun muassa **Teuvo Laurinoli**, **Jyrki Ristiluoma** sekä kyseisten koulujen rehtorit.

Vuonna 2017 osasto organisoivat päivän mittaisen jääkäriseminaarin

teemalla Jääkäritielle lähtijöitä. Seminaarissa seitsemän jääkäriin jälkeläistä kertoi sukulaisensa tarinan ja heidän lisäksi yleisö kuuli vielä kolme muuta asiantuntijaluentoa jääkäriaiheesta. Jääkäriseminaareja on tarkoitus järjestää vastaisuudessakin.

Yksi Oulun osaston hienouksista on ollut se, että jäseninä on ollut useita jääkärien lapsia – lapsenlapsista ja muista sukulaisista puhumattakaan. Tälläkin hetkellä osaston johtokuntaan kuuluu kaksi jääkäriin ensimmäisen polven jälkeläistä.

Jääkärimuistomerkki

Vuotuisiksi vakiotapahtumiksi ovat Oulussa muodostuneet seppeleenlasku Oulun valtauksen vuosipäivänä 3.2. yhdessä Vapaussodan Pohjois-Pohjanmaan Perinneyhdistyksen kanssa eteläpohjalaisten valtauksen osallistuneiden patsaalle, jota myös vapaudenpatsaaksi kutsutaan. Lisäksi lasketaan seppele 25.2. jääkärien Suomeen tulon vuosipäivänä ja sytytetään kynttilät 6.12. Jääkärimuistomerkille.

Oulun Reserviupseerikerho ry:n pystyttämä ja sittemmin Oulun kaupungille lahjoitettu Jääkärimuistomerkki täyttää tänä vuonna 50 vuotta. Sen on suunnitellut ja toteuttanut Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus ky ja se on muodoltaan jääkärien numerotunnus 27 ylhäältä päin katsottuna. Muistomerkki on valettua betonia ja sen yhteydessä oleva muistokivi on marmoria. Muistomerkki on näkyväällä paikalla keskellä kaupunkia.

Toiminta aktiivista

Sääntömääräisiin kevät- ja syyskokouksiin on pyritty hankkimaan aina jäsenistöä kiinnostavia alustuksia, joiden aiheet ovat jollain tavalla koskettelleet jääkäri liikettä, jääkäreitä tai vuosisadan alun historiaa.

Osastolla on myyntituotteina adresseja, postikortteja, Pohjois-Pohjanmaan Jääkärihaudat -kirja sekä Jääkärit isänmaan asialla -kirja. Myynti ei ole kuitenkaan suurta ja sitä tehdään pääasiassa vuosikokousten ja seminaarien yhteydessä.

Oulun jääkärimuistomerkki on huomioinnin kohteena vuosittain jääkärien Suomeen tulon vuosipäivänä ja itsenäisyyspäivänä. Kuvassa seppeleen laskevat Sampo Puoskari ja Tuija Matila. Kuva: Roy Mattson.

Jääkäritielle lähtijöitä -seminaari veti salin täyteen väkeä keväällä 2017. Kuva: Sampo Puoskari.

Osaston toimintaa ovat eri tavoin tukeneet alueella Oulun Suomalainen Klubi, Oulun läänin talousseuran maataloussäätiö, Sotilaskotiyhdistys sekä Puolustusvoimat.

JP27:n Perinneyhdistyksen Oulun osaston puheenjohtajina ovat toimineet Eero Kokko (1983 1996), **Reijo Sallinen** (1996 2008) ja **Pertti Puonti** (2009). Osaston sihteereinä ovat ahkeroineet **Helmi Junntila**, **Teuvo**

Sakko, **Pirjo Nuottimäki** sekä **Roy Mattson**.

Nykyinen johtokunta on Pertti Puonti (pj), **Sampo Puoskari** (varapj), Roy Mattson (siht), **Tapani Pikkarainen**, **Osmo Vuokko**, **Jussi Hyvärinen**, Reijo Sallinen sekä **Kari Ahokas**.

TEKSTI: **Sampo Puoskari**

Jääkäriperinteitä vaalitaan Muurolassa

Mikä ihmeen Muurola?

Muurola on pieni noin 1000 asukaan kylä Kemijoen varrella 24 kilometriä Rovaniemeltä etelään. Entisen Rovaniemen maalaiskunnan kylästä löytyvät lähes kaikki kunnalliset palvelut ja ympäristö tarjoaa mukavat mahdollisuudet eränkäyntiin, kalastukseen, ulkoiluun ja virkistykseen.

Jääkäriperinteet ja Muurola

Muurola on ollut vuodesta 1915 lähtien merkittävä etappikeskus, josta on jatkunut kuusi eri etappireittiä Ruotsiin pääasiassa Ylitornion ja sen eteläpuolisen Tornion sekä pohjoispuolisten Ounasjokivarren kylien kautta. Satoja jääkärinalkuja on opastettu ja huollettu kyseisillä reiteillä.

Tuolloin Muurolassa toimi hart-sitehdas, jonka isännöitsijänä toimi tarmokas ja rohkea aktivisti Jussi Salmela. Salmelan valitsemat luotettavat työnjohtajat ja työmiehet toimivat tottuneina kairankävijöinä jääkärien oppaina. Muurolan ja Ylitornion kaira kuten myös kyseisen alueen etappitalot olivat tulleet oppaille tutuiksi aikaisempien työvuosiensa aikana. Kyseisistä etappitaloista ja mm. Mella-Arvista on ollut Parolessa juttuja aikaisemmin.

Muurolan asemalla otettiin vastaan "halonhakuutyömaalle" tulevia työmiehiä, jollaisiksi jääkärikoulutettavat olivat tekeytyneet. Tunnuksmerkkinä metsätyön kyselijöillä oli mm. palamaton tupakki huussa, nenäliina oikeassa käsivarressa tai kaksi hakaneulaa hihassa. Salmela oli monesti itse asemalla vastassa, mutta toiminnan lisääntyessä Kemin etapin sulkeuduttua ja Kainuun (Hal-

"Etappitie-patsas on paljastettu 20.9.1970 jääkärikenraali Väinö Heikki Vainion ja jääkärimajuri Antti Emil Kärnän kunnioittaessa tilaisuutta läsnäolollaan."

lan) suunnasta tulleiden jääkärien suuntautuessa omien oppaiden johdolla suoraan Salmelan luo, delegoi Salmela aseman toiminnot luottomiehilleen.

Salmela jakoi kuitenkin itse kaikki tulijat omille oppailleen, joiden johdolla matka jatkui Ruotsin suuntaan. Oppaat huolehtivat matkalla kaikesta mukaan lukien matkalla tulleista ruoka-, majoitus-, kuljetus- ym. kustannuksista, jotka Salmela maksoi sen lisäksi, että maksoi miehilleen yleensä kaksinkertaisen päiväpalkan opastustehtävistä.

Kuten niin monien muidenkin huomattavissa asemissa olleiden etappimiesten kohtaloksi muodostui ilmianto, joutui myös Salmela pakenemaan Ruotsiin heinäkuussa 1916. Pakenemista edesauttoi rovaniemeläisen komisarion varoitussoitto, jonka ansiosta rohkean mutta kärkeäytetyn etappimiehen pako ehdittiin junailta ennen santarmien saapumista ovelle. Salmela palasi Suomeen tammikuun lopulla 1918 tehden sittemmin isänmaamme eteen kunniakasta työtä komennettuna Haaparannan suomalaisen konsulaattiin 1.3.1918.

Muurolan Jääkärikivi

Syksyllä 1969 kutsui edesmennyt pitäjäneuvos Oskari Klemetti joukon reservin upseereita ja aliupseereita Muurolan VPK-talolle. Kyseisen kokouksen seurauksena suoritettiin keräys Jääkärien Etappitie-patsaan saamiseksi Muurola-Ylitornio etappitien varteen Ritaharjulle, joka sijaitsee noin kilometrin päässä Muurolasta. Keräys tuotti murto-osan vaaditusta rah summasta - alle 2500 markkaa, jonka seurauksena lähes kaikki työ tehtiin talkoina. Rakennusmestari Oiva Mustonen Rovaniemeltä suunnittelei kiven ja taiteilijaprofessori Ensio Seppänen Kemistä junaili kilpivalun. Monien talkoolaisten työn tuloksena patsas paljastettiin 20.9.1970 mm. jääkärikenraali Väinö Heikki Vainion ja jääkärimajuri Antti Emil Kärnän kunnioittaessa tilaisuutta läsnäolollaan.

Patsas luovutettiin Muurolan reservin upseereiden ja aliupseerien hoitoon seuraavin saatesanoin: "Paikallinen väestö on pystyttänyt Etappitie-muistomerkin kertomaan tuleville sukupolville vapauden tahdosta, joka oli altis kalleimpiinkin

uhrauksiin. Esi-isien perintö – Isänmaa – velvoittaa.”

Muistotilaisuudet vuosittain

Patsaalla on järjestetty vuosittain 20. syyskuuta muistotilaisuus, jonka puuhamiehenä on viime vuosina toiminut reservin majuri ja kirjoittajan entinen työkaveri Heikki Hinkkanen. Heikki on näppäränä isänmaan miehenä mm. sitonut itse seppeleet tapahtumiin. Juhlavassa seremoniassa oli tänä vuonna paikalla noin 40 kuulijaa. Hartaustilaisuuden piti pastori Mikko Reijonen ja seppeleen laskivat muistokiven suunnitellut jo 90-vuotias Oiva Mustonen rinnallaan puoliso Saara. Seurakunta tarjosi tiloissaan juhlahakavit yleisölle.

Perinteitä koululla

Jutun kirjoittaja ajoi Rovaniemellä rehtori Reino Eeron ja historian

opettaja Markku Saukon kutsumana esitelmöimään Suomi 100-vuotta hengessä jääkärihistoriaa Muurolan peruskoulun 7.–9.-luokkalaisille oppilaille kaksi päivää kyseisen muistotilaisuuden jälkeen. Valmistauduin huolella, mietin kohderyhmää – noin sataneljäkymmentä 13-15-vuotiasta oppilasta opettajineen, nykyistä koulumenoa pipeoineen ja kännyköineen, itseäni palveluspuvussa esiintymässä ja suhtautumistani mahdollisiin huu-teluihin yleisöstä.

Kävellessäni koulun käytävällä kohti opettajainhuonetta, vastaan kävelleet oppilaat tervehtivät vanhaa sotaratsua hymyillen, en nähnyt yhtään pipo- tai lippispäätä sisällä, nautin rehtorin kanssa koulun ruokasalissa rauhallisessa ympäristössä hyvää kouluruokaa, esitelmä alkoi ajallaan, kännyköitä ei käsitelty eikä ne soineet esityksen aikana ja oppilaat vieläpä näyttivät kuuntelevan jutusteluani

– opettajista puhumattakaan. Olin todella otettu ja iloinen kaikesta näkemästäni ja kuulemastani.

Mistä minulle oli tullut kuva kurit-tomasta koulunuorisosta? En tiedä, mutta Muurolassa ainakin koululaiset olivat todella hyvin käyttäytyviä ja kohteliaita nuoria, joita isänmaamme historia tuntui kiinnostavan. Eikä siihen tarvittu edes preussilaista kuria.

Jääkärihengessä Rovaniemellä,

Markku Aherto

Lapin osasto

Lähteet: Jorma U. Salmivuoren tiivistelmä rehtori K.A.Wegeliuksen teoksesta Routaa ja rautaa III (1920) ja Salmivuoren muistelu Etappitie-patsaan perustamisesta

”Hartaushetki pastori Mikko Reijosen johdolla Muurolan Ritaharjun Etappitie-muistokivellä 20.9.2017.”

Ilmarisen veteraani kertoi pelastumisestaan

Panssarilaivan pienoismalli koulun Suomi 100 -projektina

Olin välillä ylösalaisin kääntyneen Ilmarisen alla, mutta yhtäkkiä huomasi olevani pinnalla. Panssarilaiva Ilmarisen haaksirikosta pelastunut ylimatruusi **Lauri Pätäri** (98v) kertoi selviämistään Viherkallion koululla Espoossa 76 vuotta haaksirikon jälkeen. Koululla toteutettiin Suomi 100 projektina panssarilaiva Ilmarisen pienoismallin rakentaminen. Malli on kaksi metriä pitkä ja tietävästi suurin Ilmarisesta tehty pienoismalli.

Laivan rakentamiseen on osallistunut yhteensä 120 lasta. Käytettyjä työtunteja ei ole laskettu, kertoi hankkeen primus motor, koulun rehtori **Mikko Leppänen**. Mallissa on vuoden 1941 mukainen väriyty ja aseistus.

Hankkeeseen osallistuneet nuoret ovat oppineet eri materiaalien käsittelyä ja työkalujen käyttöä erityisluokanopettaja **Jari Lappalaisen** johdolla.

Tutuksi on tullut myös laivan historia, ei vähiten siinä, kun nuoret

Pienoismalli on paljastettu. Ryhmäkuvassa vasemmalta komentaja evp., Panssarilaivojen perinneyhdistyksen sihteeri Matti Ketola, Ilmarisen mallin valmistusta johtanut erityisluokanopettaja Jari Lappalainen, Ilmarisesta pelastunut ylimatruusi Lauri Pätäri (98 v), komentaja evp., Panssarilaivojen perinneyhdistyksen puheenjohtaja Eero Auvinen, laivanrakentajat Nelli Karjalainen ja Aino Kähkönen, hankkeen primus motor, rehtori Mikko Leppänen sekä laivanrakentajat Markus Muilu ja Akseli Leppänen. Kuva Sebastian Repo

Panssarilaiva Ilmarisen pienoismalli on kaksi metriä pitkä. Sille haetaan koululta näkyvä ja arvokas sijoituspaikka, lupasi rehtori Mikko Leppänen.

Jatkuu ►

Jatkuu ►

haastattelivat Ilmarisen veteraani, ylimatruusi Lauri Pätäriä. Haastattelusta tehtiin videonauhoitus.

Paljastustilaisuudessa Pätäri näytti laivan etummaista 105 millin tykin kaksoistornia. Hän oli sisällä tornissa, kun kuului kova kaksoisräjähdys. Hän luuli ensin laivan 254 millin tykkitornin ampuneen yhteislaukauksen. Mutta todellisuus paljastui, kun laiva alkoi välittömästi kallistua. Pätäri jäi hetkeksi tornin vangiksi, kun laivaan muodostunut ylipaine esti tornin oven avaamisen. Kun ovi sitten aukesi, lensi hän painella ulos ja huomasi olevan laivan alla, kun alus kääntyi ylösalaisin. Pian hän kuitenkin

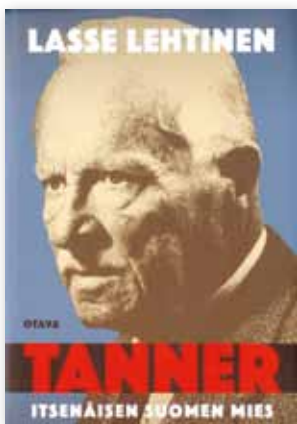
huomasi olevansa pinnalla ja tuli lopulta nostetuksi pelastustehtävissä olleeseen veneeseen.

Syy panssarilaivan valikoituminen Viherlaakson koulun 100-vuotisprojektiksi lienee se, että koulun rehtori on reservin meriupseeri, komentajakapteeni. Ilmarinen tekee seuraavaa aiemmin samalla tavoin oppilasvoimin tehdylle hävittäjäkoneen pienoismallille. Kärkiväliltään yli kaksimetrinen malli roikkuu koulun katosta. Hävittäjä valikoitui rakennuskohteeksi puolestaan rakentamista ohjanneen opettaja Jari Lappalaisen ilmailuharaksuksen takia.

Panssarilaiva Ilmarinen oli vuonna 1931 valmistunut rannikkopanssarilaiva, joka oli Suomen laivaston lippulaiva 13. syyskuuta 1941 tapahtuneeseen uppamiseen saakka. Ilmarinen ja sen sisarus Väinämöinen olivat Suomen laivaston kaikkien aikojen suurimmat alukset. Niiden uppouma 3 900 tonnia, pituus 93 metriä, leveys 16,9 metriä ja syväys 5 metriä. Aluksen nopeus oli 15 solmua. Ilmarinen upposi törmättyään merimiinaan Utön edustalla 13. syyskuuta 1941, jolloin 271 miestä hukkui.

Kirjallisuutta

Isänmaan mies

TANNER

– Itsenäisen Suomen mies

Lasse Lehtinen

880 sivua. Otava 2017

Väinö Tanner oli yksi itsenäisyytemme alkuvuosikymmenien merkittävimpiä, mutta myös kiistellyimpiä poliitikkoja. Ankarimmat vastustajat löytyivät lopulta vasemmistosta, jopa omasta puolueesta. Hänen poliittinen uransa kesti yli puolivuosisataa. Eduskunnassa hän vaikutti ensimmäisestä yksikamarisesta

eduskunnasta, vuodesta 1907 alkaen aina vuoteen 1962. Tosin välillä oli useampiakin katkoksia. Ministerinä Tanner oli useaan otteeseen ja presidenttiehdokkaanakin kolmesti. Vuoden 1956 vaalien alla hän hävisi ehdokkuuden täpärästi K.A. Fagerholmille.

Tanneria voitaneen pitää yhtenä kansakunnan eheyttäjästä ja kansakunnan yhtenäisyyden rakentajasta. Vuoden 1918 sotatapahtumiin osallistumaton Tanner oli maltillisena puolueen puheenjohtajana tekemässä SDP:stä parlamenttikelpoista ja siten estämässä osaltaan mahdollista uutta kapinayritystä. Vuonna 1920 hän oli Tarton rauhanneuvottelukunnan jäsenenä hankkimassa Petsamoja Suomelle. Vuosien 1926 – 27 SDP:n vähemmistöhallitus ja Tannerin pääministeriys oli yritys lähentää entisiä punaisia ja valkoisia toisiinsa. Presidenttiehdokkaana Tanner ohjasi vuonna 1937 valitsijamiehensä Kyösti Kallion taakse ja näin mahdollisti kansanrintamahallitusyhteistyön, joka sitten vaikutti kansan yhtenäistymiseen talvisodan alla. Tannerin ministeriyydet sotavuosina johtivat sotasyllisyystuomioon. Vankeuden jälkeen hän palasi

politiikkaan heti kun se oli mahdollista. Tannerilla oli merkittävä osuus siihen, etteivät sosialidemokraatit lähteneet liian läheiseen yhteistyöhön kommunistien kanssa. Vuoden 1957 valinta SDP:n puheenjohtajaksi, asevelisiiven tuella, tosin hajotti puolueen yli vuosikymmeneksi.

Uutena asiana yleiseen tietoisuuteen on noussut tästä kirjasta lähinnä Tannerin terveydentilan salaaminen. Vastustajtkaan eivät olleet siitä tietoisia eivätkä voineet vedota siihen. Syöpäleikkaus 1930-luvulla Tukholmassa ja sen seurauksena loppuiän avanne ei vaikuttanut Tannerin toimintaan. Aktiivista politikointia oli edessä vielä yli 25 vuotta, aina yli 80-vuotiaaksi saakka.

Vaikka Tanner oli suurmies, olisi jonkinlainen karsinta tässä elämäkerrassa luettavuuden kannalta ollut tarpeen. Moni lukija saattaa arastella ottaa tätä tiiliskiveä luettavakseen. Liki 900 sivua on melko paljon yhteen kirjaan mahdutettuna.

Pasi Pulju

Ryhmämatka Liepajaan 12.–15.2.2018 • Vaihtoehto A (lentäen)

Matkan asiantuntijaoppaana toimii prikaatikenraali Asko Kilpinen, Vastuullisena matkanjärjestäjänä Vihdin Liikenne Oy / VL-Matkat, rekisteritunnus 4074/00/MjMv

12.2. MAANANTAI

- 14.15 Kokoontuminen Helsinki-Vantaan lentoasemalla Terminaali 2:n lähtöaulassa 2.krs, WHSmith-kioskin edessä (entinen R-kioski) jossa VL- Matkojen opas odottaa ryhmäläisiä. Hänet tunnistaa Vihdin Liikenne- VL-Matkatkyltistä. VL-Matkat hoitaa menomatkan lähtöselvityksen jo edeltä, joten opas jakaa boarding-kortin ja lentolipun paluuta varten. Tämän jälkeen matkatavarat voi jättää baggage-tiskille ja siirtyä turvatarkastukseen.
- 16.15 Finnairin lento AY1075 Riikaan lähtee
- 17.25 Saapuminen Riikaan. Omakustanteinen kahvimahdollisuus lentoasemalla. Siirtyminen Vihdin Liikenteen bussiin ja ajo Liepajaan. 220 km. Saapuminen Liepajaan. Majoittuminen hotelli Europa City Amritaan****. Rigas iela 7, +371 63 403 434 Hotelli sijaitsee Liepajan kaupungin keskustassa.
- 20.00 Illallinen hotellissa tai kaupungilla.

13.2. TIISTAI

- Aamiainen hotellissa
- 09.00 Kiertoajelu. Tutustuminen jääkärikohteisiin
- 10.30 Paluu hotelliin. Omaa aikaa.
- 12.00 Jääkärileike 100 vuota. Pääjuhla Pyhän kolminaisuuden kirkossa.
- 14.00 Tutustuminen jääkäri näyttelyyn. Muuta ohjelmaa ja vapaa-aikaa
- 19.00 Illallinen hotellissa tai kaupungilla

14.2. KESKIVIIKKO

- Aamiainen hotellissa.
- 08.00 Lähtö hotellista ja ajo Aprikiin (63km). Käynti Mannerheimille kuuluneessa kartanossa, joka toimii nykyisin kouluna. Kartanon ullakkokerroksessa on kotiseutumuseo, jossa on Mannerheimin muistolle omistettu huone. Ajo Kuldikken kautta Riianlahdelle jääkäreit-

ten hauta- ja taistelupaikoille. Kukkien lasku Smardecissa pioneerijääkäreiden muistopatsaalle. Pystytetty v. 2015.

- 15.30 Saapuminen Riikaan. Omakustanteinen päivällinen Lidossa.
- 17.00 Majoittuminen hotelli Avaloniin****13 . janvara iela 19, +371 67 169 999.

15.2. TORSTAI

- 07.00 Aamiainen hotellissa
- 08.20 Lähtö hotellista ja ajo Riian lentoasemalle
- 11.05 Lento AY1072 Helsinkiin lähtee.
- 12.15 Laskeutuminen Helsinki – Vantaan lentoasemalle.

Matkan hinta on 698 € per henkilö kahden hengen huoneessa, kun osallistujia on vähintään 35 Yhden hengen huoneen lisämaksu on 78 €.

Hintaan sisältyy:

- Finnairin lento meno/paluu Helsinki – Riika
- ohjelman mukaiset kuljetukset
- lentokenttävero
- 2 yötä hotellissa Amrita Liepaja 12. ja 13.2. ja yö hotellissa Avalon 14.2. Sisältäen aamiaisen
- illalliset 12.2. ja 13.2.
- asiantuntijaoppaan palvelut
- pääsymaksut Aprikin kartanoon.

Hintaan ei sisälly laskutuslisää 5 € lasku eikä matkavakuutus. Matkalle mukaan passi tai poliisin matkustamista varten myöntämä henkilökortti.

Ilmoittautuminen: Vihdin Liikenne Oy VL-Matkat
Puh: 09 444774 tai sähköposti: myynti@vihdinliikenne.fi

Ryhmämatka Liepajaan 12.–15.2.2018 • Vaihtoehto B (bussilla)

Matkan asiantuntijaoppaana toimii prikaatikenraali Asko Kilpinen, tarvittaessa toisena oppaana kenraali Pentti Lehtimäki.

12.2. MAANANTAI

- 06:30 Kokoontuminen Läsiterminaali 2:ssä sen ensimmäisessä kerroksessa, jossa VL-Matkojen edustaja jakaa laivakortit ja antaa matkaohjeita. Hänet tunnistaa VL-Matkat kyltistä. Matkatavarat voidaan viedä bussiin jo Helsingissä. Vihdin Liikenteen bussi seisoo Terminaali 2:n edessä olevalla pysäkkialueella. Huom. passi tai henkilötodistus on oltava mukana myös laivalla.
- 07:30 Tallinkin Star lähtee Tallinnaan
- 09:30 Tulo Tallinnaan ja ajo Vihdin Liikenteen bussilla Riikan L-asemalle. 310 km
- 17:25 Lentäen saapuneiden nouto lentoasemalta bussiin ja ajo Liepajaan 220 km. Saapuminen Liepajaan. Majoittuminen hotelli Amritaan**** Rigas iela 7 Liepaja, Latvia +37163403434

- 20:30 Illallinen hotellissa tai kaupungilla.

TIISTAI 13.2.2018 ja KESKIVIIKKO 14.2.2018
päivien ohjelma sama kuin lentäen saapuvilla

15.2. TORSTAI

- 07:00 Aamiainen hotellissa
- 08:20 Lähtö hotellista ja ajo Riian Lentoasemalle, jonne jätetään lentäen kulkevat.
- 09:00 Käynti Riian vanhalla torilla
- 10:30 Lähtö Tallinnaan. Matkalla pysähdytään Saulkrastissa Liettuaassa suomalaisen siirtolennolla olleen pomikon putoamispaikalla, jonne on pystytetty muistomerkki.

Sotilasvalan ja jääkärilipun vihkimisen 100-vuotisjuhlatilaisuus Liepajassa 13.2.2018

Jääkärit vannovat valan ensimmäisinä sotilaina Suomen lailliselle hallitukselle Libaussa (Liepaja). Pyhän kolminaisuuden kirkossa, nykyisen Latvian alueella 13.2.1918. Samassa yhteydessä vihittiin Jääkärilippu, ensimmäinen itsenäisen Suomen joukko-osastolippu. Jääkärit aloittivat valaa seuraavana päivänä paluumatkansa itsenäistyneeseen Suomeen Libausta (Liepajasta).

Jääkäripataljoona 27 perinneyhdistys, Puolustusvoimat ja Suomen suurlähetystö Latviassa järjestävät yhdessä latviaalaisten yhteistoimintaosapuolien kanssa sotilasvalan ja jääkärilipun vihkimisen 100-vuotisjuhlatilaisuuden Liepajassa 13.2.2018. Muistojumalanpalvelus Pyhän Kolminaisuuden kirkossa sekä konsertti ovat yleisölle avoimia tapahtumia. Latvian kansallisarkiston näyttely on myös yleisölle avoin sen kutsuvierastapahtumana järjestettävän avajaistilaisuuden jälkeen.

Itse konsertti on yleisölle maksuton, mutta sisäänpääsy edellyttää ilmaisten lippujen hankintaa. Omatoimimatkailejoiden on oltava lippujen saamiseksi yhteydessä Lielais Dzintarsin lipputoimistoon.

- 13.2.2018 Ohjelma Liepajassa (ohjelmaan saattaa tulla aikataulumuutoksia)
- 12.00 – 13.30 Sotilasvalan ja jääkärilipun vihkimisen 100-vuotisjuhlatilaisuus ja -jumalpalvelus Liepajan Pyhän kolminaisuuden kirkossa, paikalla Jääkärilippu ja Panssariprikaatin lippuvartio. Vapaa pääsy!
- 14.00 – 15.30 Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen ry ja Jääkärisäätiön kutsuvierastilaisuus
- 16.00 – 17.30 Latvian kansallisarkiston kokoaman jääkäri näyttelyn avajaiset ja Suomen suurlähettilään isännöimä vastaanotto konserttisali Lielais Dzintarsin aulassa. Kutsuvieraille!
- 18.00 – 20.00 Latvian puolustusvoimien ja Kaartin soittokunnan orkestereiden konsertti Jääkärien 100-vuotisjuhlan kunniaksi konserttitalo Lielais Dzintarsin suuressa salissa. Vapaa pääsy!

Jääkäripataljoona 27 perinneyhdistyksen Liepajaan osallistuvia omatoimimatkaajia (vast.) pyydetään ilmoittamaan tilaisuuksiin osallistumisesta Jääkärikansliaan jaakarikanslia@kolumbus.fi, tai tel 09-135 1009.

Paraatipuku,
Tumma puku, kunniamerkit

Tietoja tapahtumasta antaa Jääkärikanslia/Tiina Kiiski 09-135 1009, Pertti Laatikainen 050 543 6151, Vesa Valtonen 02 9514 0700

- 12:30 Kahvi/lounas mahdollisuus Latvian - Viron raja-ase-malla.
- 17:30 Saapuminen Tallinnan satamaan
- 18:30 Bussin laivaus
- 19:30 Tallinkin alus Mega Star lähtee Helsinkiin. Halukkaille buffet-illallinen lisämaksusta.
- 21:30 Saapuminen Länsiterminaaliin.

Matkan hinta on 485 € per henkilö kahden hengen huoneessa, kun osallistujia on vähintään 30. Yhden hengen huoneen lisämaksu on 78 euroa.

Hintaan sisältyy:

- ohjelman mukaiset kuljetukset Vihdin Liikenne Oy:n bussilla
- edestakainen laivamatka kansipaikoin.

- laiva-aamiainen 12.2.
- 2 yötä Liepajassa hotelli Amritassa ja yksi yö Riikassa hotelli Avallonissa. sisältäen aamiaisen
- illalliset 13.2 ja 14.2.
- asiantuntijaoppaan palvelut.
- pääsymaksut Aprikin kartanoon.

Hintaan ei sisälly laskutuslisää 5 € lasku eikä matkavakuutusta. Sovellamme Vihdin Liikenne Oy:n erityisehtoja matkan peruuttamistilanteessa.

Matkalle mukaan passi tai virallinen poliisin matkustamista varten myöntämä henkilökortti.

Ilmoittautuminen: Vihdin Liikenne Oy VL-Matkat
Puh: 09 444774 tai sähköposti: myynti@vihdinliikenne.fi

Toivotamme teidät tervetulleeksi jääkärien kotiinpaluun 100-vuotismuistojuhlallisuuksiin Vaasaan 23.–25.2.2018

Vaasan kaupunki, Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ja Puolustusvoimat järjestävät Vaasassa 23.–25.2.2018 jääkärien kotiinpaluun 100-vuotismuistojuhlallisuudet. Tähän liittyen järjestetään Vaasassa yleisölle avoin jääkäriseminaari, jonka ohjelmasta vastaavat Kauhavan kaupunki ja Jääkärisäätiö.

Yleisölle avoimet tilaisuudet ovat perjantaina jääkäriseminaari ja kirkkokonsertti, lauantaina seppeleenlaskut, paraatikatselmus ja ohimarssi sekä sunnuntaina jumalanpalvelus ja seppeleenlasku. Lauantain pääjuhla on kutsuvierastilaisuus erikseen kutsutuille.

Perjantaina 23.2.

Klo 13.00–16.30 Kansainvälinen juhlaseminaari
"Sotilaspoliittinen tilanne Itämeren ympärysvaltioissa helmi-maaliskuussa 1918"
Vaasan kaupungintalolla, os. Senaatinkatu 1

Klo 19.00–20.30 Stabsmusikkorps der Bundeswehr Berlin - konsertti Vaasan kirkossa
os. Kirkkopuistikko 24

Lauantai 24.2.

Klo 9.00–9.30 Seppeleenlaskut sankarihautamuistomerkillä, Vapaussodan sankarimuistomerkillä,
Vaasaan haudattujen jääkärien muistomerkillä ja perinnemuurille

Klo 11.00–12.30 Paraatikatselmus ja ohimarssi Vaasan torilla

Klo 14.00–16.00 Pääjuhla Vaasan kaupungintalolla
os. Senaatinkatu 1

Sunnuntai 25.2.

Klo 10.00–11.15 Jumalanpalvelus Vaasan kirkossa

Klo 12.00 Seppeleenlasku Jääkäripatsaalle Hovioikeudenpuistikossa

Hotellihuoneet

Perinneyhdistys on varannut huonekiintiöt seuraavista hotelleista. Huoneita varatessa pyydetään käyttämään tunnusta "Jääkärit 100 v". Huonevarauskiintiöt on varattava 31.12.2017 mennessä.

Hotelli Rantasipi Tropiclandiasta (os. Lemmenpolku 3, Vaskiluoto)

Sokos Hotelli Vaakunasta (os. Rewell Center 101, Ylätori)

Sähköposti: sales.vaasa@sokoshotels.fi

Vi hälsar er välkomna till Vasa 23.–25.2.2018 till festligheterna vid firandet av 100-årsminnet av Jägarnas hemkomst

Vasa stad, Föreningen Jägarbataljonen 27:s Traditioner och Försvarmakten hedrar 100-årsminnet av Jägarnas hemkomst med en högtid i Vasa 23. - 25.2.2018. I samband med minneshögtiden ordnas ett för allmänheten öppet Jägarseminarium i Vasa, för vars program ansvarar Kauhava stad och Jägarstiftelsen.

Minneshögtidens evenemang som är öppna för allmänheten är; Jägarseminariet och konserten i Vasa kyrka på fredagen, kransnedläggning, paradmönstring och defilage på lördagen samt gudstjänst och kransnedläggning på söndagen. Lördagens huvudfest är dedikerad för inbjudna gäster.

Fredagen 23.2.

- Kl 13.00-16.30 Internationellt festseminarium
"Det militärpolitiska läget i Östersjöstaterna februari – mars 1918"
Vasa stadshus (Senatsgatan 1)
- Kl 19.00-20.30 Stabsmusikkorps der Bundeswehr Berlin – konsert i Trefaldighetskyrkan
(Kyrkoesplanaden 24)

Lördag 24.2.

- Kl 9.00-9.30 Kransnedläggning vid hjältegravsmonumentet, hjältemonumentet för frihetskriget, monumentet för begravna i Vasa och traditionsmuren
- Kl 11.00-12.30 Paradmönstring och defilage på Vasa torg
- Kl 14.00-16.00 Huvudfest i Vasa stadshus (Senatsgatan 1)

Söndag 25.2.

- Kl 10.00-11.15 Gudstjänst i Trefaldighetskyrkan
- Kl 12.00 Kransnedläggning vid Jägarstatyn i Hovrättsparken

Hotelrum

JP27:s Traditioner har resevererat rum i Hotel Rantasipi Tropiclandia och Sokos Hotel Vaakuna. Med reserverings ref. "Jääkärit 100 v" senast 31.12.2017. Email: sales.vaasa@sokoshotels.fi

Tapauksia

Jääkäriin morsianta katsomassa

Runsaat 30 jääkäriperinteen vaalijaa oli 7. lokakuuta katsomassa Keravan oopperan Jääkäriin morsiamen ensi-iltaa. Katsomossa oli myös operetin tekijän **Sam Sihvon** veljenpoika **Sammi Sihvo**. Kuvassa hänen vaimonsa Marja-Liisa katselee käsiohjelmaa. Vasemmalla **Asko Kilpinen** ja rouvansa **Oili**. Molemmat herrat ovat paitsi JP27:n perinneyhdistyksen kunniapuheenjohtajia myös kenraaleita. Esiytyksen jälkeen perinneyhdistyksen puheenjohtaja **Pertti Laatikainen** kävi kiittämässä oopperaa, että olivat valinneet Suomi 100-teeman ohjel-

maksi Jääkäriin morsiamen. Muistoksi tapahtumasta jäi oopperalle perinneyhdistyksen pienoিসstandaari.

KUVA: **Jorma Ignatius**

Saksanniemiin järjestyslipuston 100-vuotismuistotilaisuus

Saksanniemiin Järjestyslipuston satavuotismuistotilaisuuden tervetulo- ja puheen piti Jyrki Uutela kertoen Järjestyslipuston taustoista ja todeten lopuksi: toukokuussa 1918 Suomen tasavallan hallituksella oli todellakin paljon kättä pidempää, jolla se saattoi turvata ja hallita Suomea. Siksi olemme täällä kunnioittamassa suomalaisen ratsuväen ja saksanniemeläisten muistoa.

Päiväjuhlan juhlapuheen piti totuttuun jämäkkään tyyliinsä puolustusministeri Jussi Niinistö. Nuorten puheenvuorossa Tiia Schleifer puhui koskettavasti nuorten maanpuolustahdosta sekä demokratiamme ilmaisunvapaudesta, perinnetyön merkityksestä sekä myös lähdekritiikin tarpeellisuudesta erityisesti nyt ”kyberhyökkäysten aikakautena”. Ratsuväen Perinnesoittokunta ja Minna Ukkonen tyttäreineen ilahduttivat satapäistä yleisöä soittoillaan.

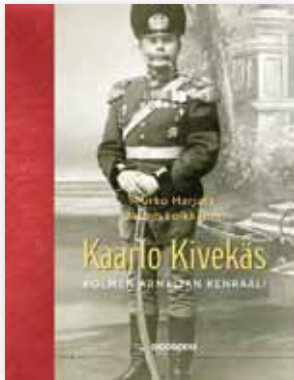

Tänä vuonna muistamme erityisesti 100-vuotiaan itsenäisen isänmaamme puolustajia ja rakentajia. Sotien ja jälleenrakennusajan sukupolvet – sotiemme veteraanit ja lotat – ovat varmistaneet meille hyvän maan asua ja elää. He ovat työn tehneet, ja me pääsemme korjaamaan heidän vaivannäkönsä hedelmät, sanoi kenttäpiispa Pekka Särkiö pitämässään kenttähartaudessa.

TEKSTI JA KUVA: **Jorma Ignatius**

Kenraali kolmen maan armeijassa

Kaarlo Kivekäs Kolmen armeijan kenraali

Jarmo Loikkanen, Mirko Harjula

Docendo 2017

Keisarillisen Venäjän sotaväessä palveli ainakin 400 suomalaista upseeria, jotka saavuttivat kenraalin tai amiraalin arvon. Kaarlo Kivekäs (alun perin Backman) oli yksi heistä, mutta hänen uransa oli niin poikkeuksellinen, että kirjallisen elämäkerran se on viimeistään nyt ansainnut. Nykyisen Venäjän aikana olemme saaneet erityisesti Pietarissa

käydessä tottua Mannerheimia koskevaan henkilöhistoriaan ja legendoihin. Yllättävämpää on, että Keski-Aasian Turkستانissa, Uzbekistanissa, Kirgisiassa tai Tadžikistanissa ”maailman katon” tuntumassa tapaa tänään ihmisiä, jotka pitävät suomalaista kenraali Kaarlo Kivekässtä osana omaa historiaansa.. Kun Mannerheim sai potkut Suomen kadettikoulusta ja ryhtyi opiskelemaan ylioppilaaksi päästäkseen uudelleen sotilasuralle, oli Kivekäs samaan aikaan tullut ylioppilaaksi ja siltä pohjalta pyrki ja pääsi kadettikouluun.

Vasta valmistuneen aliluutnantti Kivekkään tie kulki vuonna 1890 Turkستانilaiseen Vuoristopatteriin. Kova fyysinen kunto ja metsästystaito auttoivat heti alkuun hyvän aseman saamiseksi joukko-osastossa. Vastoinkäymisiin kuuluivat niin koleraepidemia kuin kapinoivat heimot. Ura eteni erilaisissa sotilashallinnollisissa tehtävissä ja samalla varsinainen sotilasura everstiksi asti. Tarina etenee aluksi osittainen Kivekkään omina muistelmina, jotka valitettavasti jäävät kesken. Tyyllilaji tietenkin pakostakin vaihtuu, kun var-

sinaiset kirjoittajat Jarmo Loikkanen ja Mirko Harjula saattavat kirjan valmiiksi.

Maailmansodassa Kaarlo Kivekäs toimi Puolassa tykistökommentajana, yleni kenraalimajuriksi ja palkittiin mm. Pyhän Yrjön sapelilla. Lopuksi edessä oli vielä palveleminen vasta syntyneen Ukrainan armeijassa, kunnes Kivekäs toi pienen suomalaisen siirtokunnan kesällä 1918 Saksan kautta Suomeen. Kymmenen vuotta kenraalimajuri Kivekäs palveli eri tehtävissä kotimaassaan. Vaikeuksia oli riittämiin, sillä hän joutui keskelle sisäisiä ristiriitoja ja eri koulukuntien mielipidesuuntia. Niin suomalaisuusmies kuin olikin, hän oli kuitenkin Venäjältä palannut kenraali, jolla ei ollut Vapaussodassa saatuja ansioita.

Kirjaa voi suositella myös oivallisen johdatuksena autonomian ajan sotalaistoksemme historiaan ja suomalaisille upseereille avautuneisiin mahdollisuuksiin Venäjän jättiläisarmeijassa.

Kari J Talvite

Kaunis kuvakirja hävittäjäkoneista

Taistelu ilmaherruudesta Toisen maailmansodan parhaat hävittäjäkoneet

Jim Laurier

192 sivua. Minerva 2017

Tämä kirja on mannaa niille, jotka pitävät lentokoneiden kuvista. Kirjan tekijä on paitsi lentäjä myös taitelija ja useimmat kirjan kuvista ovat hänen maalauksiaan/piirroksiaan.

Ovatko sitten kirjan kymmenen hävittäjää juuri II maailmansodan kymmenen parasta, on kovin subjektiivinen valinta. Mutta niistä jokaisesta kerrotaan värikästä eri lähteitä lainaten.

Kun ensimmäisenä esitellyn koneen Messersmitt Bf 109:n tarinassa on kuva suomalaistunnuksissa olevasta Mersusta ja 94:n ilmavoiton Ilmari Juutilaisesta, ajattelin, että asialla on ollut kirjan kääntäjä, Pertti Jokinen, kenraaliluut-

nantti ja entinen ilmavoimien komentaja. Puhelinsoitto varmisti, ettei hän ole lisännyt kirjaan mitään. Kirjassa on lainaus myös 14 ilmavoiton suomalaisässä Heimo Lammesta.

Kirjan kymmenen tarinaa ovat sopivan ”iltasadun” mittaisia, runsassisältöisiä ja hyvin kirjoitettuja. Ja kun kääntäjän on hävittäjälentäjä, ei tekstistä löydy tämännäköisiä kirjoille niin yleisiä käännöskukkasiakaan.

Jukka Knuuti

Med en nypa salt

Vanhempi veljeni Martti-Ragnar Nordström (s. 1926) saatuaan viimeisimmän 3. Parolen, kiinnitti huomioni Kilpisen näkemykseen, että esitelmäni Loviisassa, koskien isämme, jääkärieverstiluutnantti Ragnar Nordströmin (1894-1988) muistelmia, tulisi suhtautua "med en nypa salt"; Martti piti lausumaa loukkaavana... Mihin-kä Kilpisen mielipide perustunee? Eikö

olisi aina paikallaan kertoa syyt etenkin "en nypa salt" väitteisiin?

Niinpä olen pahoillani, että en esitykseni lopuksi tiedustellut olisiko kuulijoilla ollut huomauttamista tai kysyttävää niin, että turha vihjailu ja uussuomettuminen ei nostaisi taas kerran päätään. Kuten valt.lis. Lauri Haataja erälle ns. tutkijalle vastasi: "everstin papereista riittäisi kyllä hyvin ainesta jokaiselle 'päivän lööpille' vuodenkin ajaksi".

Lisäksi; onhan isää pari kolmekin polvea nuoremmat, kauaksi totuudesta harhautuneet "tutkijat" sen kummemmin perustelematta huomautaneet esim. Kivimäen ja Göringin tapaamisesta 22.2.1940: "isänne ei ole voinut tietää sitä mitä me (tutkijat) nyt tiedämme" (vaikka kyse oli tosi teoista; Talvisodan rauhasta/Barbarossa – eikä pelkistä sanoista).

Raimo-Ragnar Nordström

Toimitus vastaa

Arvoisa Raimo – Ragnar Nordström!

Sain Parolen päätoimittajalta tiedon, että Te olitte pahoillanne ilmaisustani "med en nypa salt". Käytin tätä ruotsalaista sanontaa kiittäessäni mielenkiintoisesta ja mieleen painuneesta esitelmästä Loviisassa kesäpäiviemme yhteydessä, tarkoittaen tällä Göringin Kivimäelle 22.2.1940 antamaa tietoa Saksan edessä olevasta hyökkäyksestä Neuvostoliittoon. Göringin lauseen sisältöä ei ole pystytty vahvistamaan eri tutkijoiden yrityksistä huolimatta. Käytössä oleva tieto perustuu Kivimäen kirjeeseen Suomen korkeimmalle valtion johdolle.

En epäile Nordströmin kirjassaan ilmaisemaa tietoa, vaan Göringin lauseen ajoitusta ja tarkkaa muotoa. Tämä erityisesti ottaen huomioon tuolloisen yleistilanteen pohjoismaissa. Miksi Göring antoi näin varhaisessa

vaiheessa ja millä valtuuksilla tämän "supersalaisen" tiedon hänelle lähes tuntemattomalle suomalaiselle henkilölle? Uhka Ranskan ja Englannin suunnittelemasta sotilaallisesta avusta Norjan ja Ruotsin kautta Suomeen oli helmi-, maaliskuun taitteessa sekä Stalinin että Saksan tiedossa. Neuvostoliiton tiesi myös Suomen äärimmäisen vaikean sotilaallisen tilanteen neuvostojoukkojen jäitse tapahtuneen Viipurinlahden ylityksen jälkeen. Suomalaisten rintaman murtuminen Viipurinlahden rannikolla saattoi olla vain muutaman vuorokauden kysymys. Miksi Stalin suostui rauhaan, kun "suupala" odotti vain nielaisemistaan?

Ei Stalinin Neuvostoliitto eikä Hitlerin Saksa halunnut sodan hallitsematonta leviämistä pohjoismaiden alueella. Tosin molemmat täysin erisyistä! Neuvostoliiton joukkojen joutuminen taisteluun englantilaisten ja ranskalaisten kanssa Suomen alueella

ei sopinut Stalinin sodan etenemisen suunnitelmiin. Mannerheimin arvio, että apu myöhästyisi ja olisi liian vaatimatonta osoittautui oikeaksi. Eli talvisodan päättymiseen 13.3.1940 Moskovan sanelurauhaan ei vaikuttanut Kivimäen kirje, vaan aseiden vaikeneminen perustui sekä Stalinin että Suomen sodanjohdon realistiin tilannearvioihin. Stalin ei halunnut yhteenottoa liittoutuneiden joukkojen kanssa ja Suomi sai taistelun taukomaan ennen Viipurinlahden rintaman romahdusta.

Miten Kivimäen kirje myöhemmin vaikutti Suomen ylimmän valtionjohdon strategiaan päätöksiin, kun mustat pilvet taas kerääntyivät Suomen ylle 1940 – 41 vaihteessa on jo "toisen messun arvoinen" pohdinta!

Asko Kilpinen

JÄÄKÄRIPUUKKOJA jälleen saatavissa

Perinteisiä jääkäripuukkoja on jälleen saatavissa kansliasta. Lisäksi Järvenpään valmistaman teräaseen hinta on 70 euroa.

Parolen toimitus teki Wulffista kuopuksen

Parolen numerossa 3/2017 julkaistiin kaksi kommenttia aiheesta, kuka oli jääkäreiden kuopus. Kommentit koskivat Parolessa 2/2017:ssa ollutta otsikkoa: "Jääkärien kuopus Erik Wulff eteni everstiksi".

Tekstin kirjoittaja Laura Eskanen muistuttaa, ettei hän ole väittänyt, että Erik Wulff olisi ollut jääkäreiden kuopus, eikä myöskään ollut kirjoittanut otsikkoa.

Otsikko ja sen mukana tullut virhe oli toimituksen käsialaa. Toimitus pahoittelee virhettään.

Lisää tietoa brittien hyökkäyksestä Petsamoon

Posti toi talouteemme Parolen numeron 3/2017. Lehteä on mukava lukea, ja paljon on Jääkärisäätiö saanut aikaan lehden lisäksi. Nyt luin mielenkiintoisen tarinan Petsamon pommituksista 1941. Siinä vaiheessa, kun Bismarck oli kahteen kertaan mainittu muodossa Bismark, ryhdyin tarkistamaan muitakin jutussa mainittuja asioita.

Esimerkiksi netistä (http://www.fleetairarmarchive.net/rollofhonour/Battlehonour_crewlists/Petsamo_Kirkenes_1941.html) löytyy hieman toisenlaista tietoa Petsamon ja Kirkkoniemien pommituksista. Saksalainen DO-18 huomasi brittien laivasto-osaston, joten hyökkäys ei tullut yllätyk-

senä. Kirkkoniemessä oli Bf 109- ja Bf 110-hävittäjiä (eli Messerschmittejä) ilmassa odottamassa hyökkääjiä. Eivät siis olleet ilmassa sattumalta. En käy tässä läpi osapuolten tappioita.

Hyökkäykseen osallistui jutussa mainittujen lentokoneiden lisäksi Fairey Fulmar-koneita. Lentotukialukset olivat HMS Furious ja HMS Victorious (ei Victorius). Mitä tulee syyskuun 28. päivän pommitukseen Petsamossa, näiden koneiden on arveltu olleen kaksimoottorisia venäläisiä SB 2-koneita (8 kpl).

Erkki Heinilä
Lappeenranta

Kirjallisuutta

Jännittävä tarina punaisten hallitsemasta Helsingistä

Operaatio Kagaali

Ville Kaarnakari

442 sivua. Tammi 2017

Kaarnakari juhlistaa vapaussodan 100-vuotismuistoa kirjoittamalla tapahtumista punaisten hallitsemasta Helsingissä. Tarina kertoo valkoisesta vastarintaryhmästä joka mm. teki tyhjäksi punaisten yritykset vangita Svinhufvud ja muut senaattorit. Osa kirjan tapahtumista on tunnettuja, kuten esim. yritys kuljettaa Svinhufvud pois Helsingistä lentokoneella ja sittemmin kaapatulla jäänmurtaajalla, mikä onnistuikin. Osa tapahtumista on tarua, mutta vaikeus onkin erottaa tosi ja taru toisistaan.

Kaarnakari on tehnyt huolelliset kotiutytöt mm. tapahtumien sijoittamisesta tuon ajan Helsinkiin sen ajan kadunnimiä käyttäen.

Ja tietysti tarinassa vilahtelevat jääkäritkin. Kuvatuiksi tulevat mm. Polangenin räjäytyskurssi sekä sukellusvene UC57:n tulo sen mukana saapuneen radioaseman toiminta Kulosaarelaishuvilassa koko vapaussodan ajan.

Kaarnakari on joskus luvannut tehdä kirjan jääkäreistä. Ehkä se onkin seuraava, kun hän Kagaalissa pääsi hieman asiassa alkuun.

Pitäisikö sanoa, että Operaatio Kagaali edustaa uutta vapaussotakirjallisuutta, jota on tänä syksynä ilmestynyt enemmänkin.

Jukka Knuuti

Viina ongelmana sodan johdossa

Viina, hermot ja rangaistukset
Sotilasylijohdon henkilökohtaiset
ongelmat 1918–1945

Lasse Laaksonen

650 sivua, Docendo 2017

Laaksonen selvittää, millainen merkitys sotilasjohtajien henkilökohtaisilla ongelmilla ja persoonallisilla piirteillä on ollut Suomen armeijaa rakennettaessa, talvi- ja jatkosodan ratkaisuisa tai rauhan aikaan palatessa. Kuinka suuria haittoja sotilasjohtajien alkoholinkäytöstä aiheutui? Miten mielenjärkytyksistä selvitettiin? Minkälaisia rikoksia tehtiin? Kuinka virheistä rangaistiin? Teoksessa paneudutaan rintamakomentajien henkilökohtaisiin piirteisiin, hermojen hallintaan ja rikkomuksiin.

Kirjan teeman Laaksonen osaa nostaa oikeinsävyisenä ja ajallisesti oikeaan viitekehukseen puettuna. Alkoholinkäyttöön suhtauduttiin tuolloin suvaitsevaisemmin kuin nykyisin. Sota-aikana korkeimpien upseerien alkoholinkäyttö oli melko lailla yleistä, sitä lietsoi myös poikkeukselliset olot.

Ylimpien upseerien alkoholinkäyttöä Mannerheim katsoi osin läpi sormiensa, mutta hermojen menettämistä hän ei ymmärtänyt lainkaan. Tuli pitää itsensä koossa, oli tilanne sitten minkälainen tahansa. Kaikista eniten Gustaf Mannerheim sieti kenraali Airon juopottelua, koska hän oli ylipäällikölle korvaamaton mies. Sen sijaan kenraalimajuri K. M. Wallenius ei saanut armoa kyseenalaiselle alkoholikäytölleen.

Filosofian tohtori, dosentti Lasse Laaksonen on tullut tunnetuksi sotahistorian alan kipupisteiden käsittelijänä. Hän on murtautunut myös aikaisemmissa teoksissaan Mannerheimiin ja kenraaleihin liittyneitä tabuja ja myyttejä.

Tarja Lappalainen

Rintamalla ryypättiin muutenkin kuin Marskin juhlanä

Viinalla terästetty sota
Alkoholi sotavuosina 1939–1944

Jonna Pulkkinen, Mika Wist

650 sivua, Atena 2017

Mielenkiintoinen yhteensattuma, että saman syksynä ilmestyy kaksi kirjaa viinasta ja sen vaikutuksista viime sodissamme. Kun Lasse Laaksonen paneutuu yksittäisten korkeiden upseereiden mokauksiin viinan kanssa, Pulkkinen ja Wist käsittelevät viinaa laajempänä ilmiönä.

Tuntemattoman sotilaan tarina Mannerheimin syntymäpäiväryypystä alkavista juomingeista antaa todenmukaisen kuvan soturien ryypäämisestä. Vahvemman juoman puutteessa tehtiin kiljua. Toisaalta viinaksi kelpasi konekiväärin jäähditysneesteestä ja alkoholibensiinistä jotenkin tislattu juoma. Ja kun ryypäämään ryhdyttiin, tehtiin se tositaroituksella: tavoitteena oli kunnan känni. Kun taisteluissa oli totuttu tappioihin, tuli niitä ryypätessäkin. Tuli ruumiita ja näkö saattoi mennä, kun yleisnimellä telaketju kulkenut juoma ei aina ollutkaan sitä mitä luultiin.

Saivat sotilaat toki joskus ryypyn valtiolta muulloinkin kun Marskin syntymäpäivänä. Vaikka annokset olivat kovin pieniä, saivat aina jotkut ihan kunnan kännin, kun raittiit myivät osuutensa.

Aivan oma tarinansa olivat tapaukset, joissa löydettiin viinavarasto, kuten Tornion valtauksessa syksyllä 1944. Silloinhan sotatoimet lakkasivat joksikin aikaa, kun kaikki olivat umpihumalassa.

Vaikka on tullut sotahistoriaa harrastettua aika paljon, ei ole ennen vastaan sattunut tällaista tietopakettia viinasta rintamillamme. Kirja on perusteellinen ja asiallinen kuvaus aiheesta, josta kaikki eivät välttämättä haluaisi paljon kerrottavankaan.

Jukka Knuuti

Puheenjohtajavaihdos Helsinki-Uusimaassa

Helsinki-Uusimaanosasto vaihtoi puheenjohtajaa. Osastoa kahdeksan vuotta luotsannut **Arno Hakkarainen** teki tilaa **Pekka Sillanpäälle**. 36-vuotias Pekka alentaa muuten nuorekkaan hallituksen keski-ikää.

Pekalla on erittäin hyvät kontaktit saksalaisiin reserviläisiin, sillä hän on käynyt vuosittain 2011 alkaen sekä Hohenlockstedtin Finnentagia juhlimassa sekä Hammelburgissa Saksan jalkaväkikäpäivillä. Uusi puheenjohtaja on Helsingin Akateemisen Maanpuolustusyhdistyksen puheenjohtaja. Uudeksi johtokunnan jäseneksi valittiin Teemu Lehtinen (40). Hän on Pekan tavoin Hohenlockstedtin ja Hammelburgin kävijä. Muut hallituksen jäsenet ovat **Annele Bystroff**, **Edward Lundell**, **Helena Miettinen**, **Jukka Mustola**, **Pekka Rautalahti** ja sihteeri **Eija Paananen**.

OSASTOJEN YHTEYSHENKILÖT

Osasto	Nimi	Puhelin	Sähköposti
Etelä-Karjala	Ignatius Jorma K.O.	040 503 6499	jorma.ignatius@iki.fi
Etelä-Pohjanmaa	Passi Juhani	050 322 3469	juhani.passi@netikka.fi
Helsinki-Uusimaa	Pekka Sillanpää	040 749 0666	pekka.sillanpaa@gmail.com
Kainuu	Kinnarinen Tero	050 496 6456	tero.kinnarinen@gmail.com
Kanta-Häme	Kiviniemi Pertti	0400 846 956	perttikivi@hotmail.com
Keski-Suomi	Mäntylä Erkki	040 151 3123	erkki.mantyla61@gmail.com
Kuopio	Ryhänen Seppo	050 440 9833	seppo.k.ryhanen@gmail.com
Kymenlaakso	Mikkonen Paavo	044 550 9375	paavo.mikkonen@pp.inet.fi
Lappi	Aherto Markku	0400 823 520	markku.aherto@pp.inet.fi
Länsi-Pohja	Hiukka Pentti	040 593 9082	pentti.hiukka@pp2.inet.fi
Oulu	Puonti Pertti		puonti.puonti@gmail.com
Pirkanmaa	Tulosmaa Timo	040 744 0565	timo.tulosmaa@outlook.com
Päijät-Häme	Iisakkala Ari-Ilmari	0500 761 676	a-i.iisakkala@phnet.fi
Satakunta	Wolff Martin	040 503 8529	martin.wolff@wolff.fi
Vaasa	Forssten Brage	050 599 0269	brage.forssten@elisinet.fi
Varsinais-Suomi	Vuontela Kyösti	0500 910 402	kyosti.vuontela@gmail.com

Helsinki-Uusimaa

Osaston vuosikokous

Helsinki-Uusimaa –osaston vuosikokous pidetään torstaina 25.1.2018 klo 17.30 alkaen Töölöntorinkatu 2B:n auditoriossa (ent. Suojeluskuntatalo). Asialistalla sääntöjen määräämät asiat. Kokouksen yhteydessä on kokousesitelmä. Kokousesitelmän pitää Sotilaskotiliiton puheenjohtaja Kirsi Patrikainen aiheesta Sotilaskotitoimintaa Suomessa 100-vuotta. Aloite sotilaskotien avaamisesta tuli jääkäreiltä.

Ilmoittautumiset: Pekka Sillanpää, pekka.sillanpaa@gmail.com tai 040 749 0666 (iltaisin)

Tervetuloa vuosikokoukseen!
Johtokunta

Instagram ja WhatsApp

Jääkärikanalissa on otettu käyttöön Instagram-palvelu, johon lisätään kuvia 100 vuoden takaa sekä nykypäivästä ja WhatsApp-sovelluksen helpottamaan yhteydenottoja kansliaan.

Jääkäripataljoona 27 Vaasaan saapumisesta tulee ensivuonna 2018 kuluneeksi tasan 100 vuotta!

JÄÄKÄRI
2018 100 v.
JUHLAMUKI

Valkoinen/vihreä muki, sisältää kaikki ne elementit jotka liittävät JP 27 Jääkärien saapumisen Vaasaan 1918. Vaasan kaupungin vaakuna, jääkäripatsas, JP 27-merkki
Numeroitu keräilyharvinaisuus, painosmäärä kpl 1-1918.

Hinta 20,00 + postikulut Konepesan kestävä

Tilaukset: JÄÄKÄRIKANSLIA, Email: jaakarikanslia@kolumbus.fi
Pohjoisranta 20 A, 00170 Helsinki. Puh./fax (09) 135 1009
Tilauslomakkeen voit myös ladata www.jp27.fi sivulta

JÄÄKÄRIPATALJOONA 27:N PERINNEYHDISTYS

_____ ALAOSASTO

TILAUSLOMAKE JP27 2018. 100v. JUHLAMUKI

Hinta 20 euroa + postikulut

TILAAN MUKEJA _____ KPL

TILAAJAN NIMI _____

MUKIN/MUKIEN TOIMITUSOSIOTE

KATUOSOITE _____

POSTINUMERO _____

POSTITOIMIPAikka _____

PUHELIN _____

SÄHKÖPOSTI _____

PALAUTTAKAA TILAUSLOMAKE OSOITTEELLA:

JÄÄKÄRIKANSLIA, Pohjoisranta 20 A 3, 00170 HELSINKI

tai sähköpostitse: jaakarikanslia@kolumbus.fi

JÄSENPALVELUN MYYTÄVÄT TUOTTEET

	Hinta		Hinta
Kortit			
Uudistettu jääkärilippu	1,00	Jääkärien testamentti Suomen nuorisolle	6,00
Jääkärilippukortti	1,00	Hohenlockstedt 100 v juhlamitali	20,00
Jääkärilippukortti 2-os. + kuori	1,50	Jääkärit DVD – YLE:n draamadokumentti	27,00
Jääkärikunniamerkki	1,00	CD-ROM Virtuaalijääkärit	25,00
Jääkärien tulo Vaasaan	1,00	Fallna för friheten -medalj	8,50
Onnittelukortti jääkärimerkillä + kuori	1,00	Jägarens väg	3,00
Vaasan jääkäripatsas talvikuva	1,00	Jääkärien elämäntyö – Itsenäisyyden puolesta, julkaisu (Kielet: suomi, ruotsi, saksa, englanti ja latvia)	10,00
Vaasan jääkäripatsas talvikuva 2-os. + kuori	1,50	Hopeiset 27-kalvosinnapit	150,00
Jääkäriilike 100 vuotta	1,00	Hopeinen 27-riipus ketjulla	150,00
Jääkäriilike 100 vuotta 2-os. + kuori	1,50	Hopeinen 27 -kravattineula	150,00
Pakettikortti jääkärimerkillä	0,50	Hopeinen 27-rintakoru	150,00
Rovaniemen jääkäripatsas	0,20	Kirjeensulkijamerkki, (arkki sis 50 kpl)	2,50
Skangal-Mangal tiellä + kuori	0,50	Kynttilä, Jääkärimerkillä	8,00
Suomen Jääkärit	1,00	Puukko Jääkärimerkillä	70,00
Vaasan jääkäripatsas	0,20	Suomen Jääkärien elämäkerrasto, I täydennysosa 1957	5,00
Wasserturm	0,20	Ur Jägarnas levand och gärning	5,00
Adressit			
Ilman tekstiä	10,00	Vain jäsenille	
Kansliasta kiirjoitettuna/toimitettuna	12,00	Perinneyhdistyksen jäsenmerkki	12,00
Laajempi tekstaus	13,00	Erillisillä hakemuksilla myynnissä	
Muut tuotteet			
Jääkäriilike 100 v 2014–2018		Jääkäripenoismerkki	80,00
postimerkki-arkki (10 kpl)	25,00	Jääkärihautamerkki	80,00
Jääkärilippupostimerkki -arkki (10 kpl)	25,00		

Tilaukset Jääkärikansliasta:

Pohjoisranta 20 A 3, 00170 HELSINKI
Puh. (09)135 1009, 050 377 8845 (myös tekstiviestit)
s-posti: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Toimitamme tuotteet kerran viikossa.

Hintoihin lisätään postikulut.
Yhteydenotot: jaakarikanslia@kolumbus.fi

PAROLE

www.jp27.fi

Päätöimittäjä – Chefredaktör

Jukka Knuuti
040 753 2751
jukka.knuuti@gmail.com
Taitto Kirsi Rasinen

Lehti ilmestyy 4 numeroa vuodessa:
maalis-, kesä-, syys- ja joulukuun alussa.
Hinta 20 €/vsk
4 numerit i året, 20 €/årg

Toimitusneuvosto – Redaktionsråd

Asko Kilpinen
Kari J. Talvitie
Kari Nummila

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ – JÄGARSTIFTELSEN

Puheenjohtaja – Ordförande

Pennanen Jukka

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Fagnäs Peter

Asiamies- Ombudsman

Eklin Jukka

Jäsenet – Medlemmar

Annala Jari

Heiskanen Kari

Hägglund Gustav

Kilpinen Asko

Kuljukka Antti

Lindberg Jarmo

Manninen Ohto

Sihvo Sami

JP27:n PERINNEYHDISTYS ry

FÖRENINGEN JB27:s TRADITIONER rf

Hallitus – Styrelse

Puheenjohtaja – Ordförande

Laatikainen Pertti

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Hakkarainen Arno

Sihteeri – Sekreterare

Kiiski Tiina

Jäsenet – Medlemmar

Ignatius Jorma

Kinnarinen Tero

Miettinen Helena

Valtonen Vesa

Vuontela Kyösti

Forssten Brage

KANSLIA: Auki ma–to 10–14 Pohjoisranta 20 A, 00170 HELSINKI

KANSLI: Öppet må–tors 10–14 Norra Kajen 20 A, 00170 HELSINGFORS

Puhelin/telefax 09-1351009 telefon/telefax, gsm 050-377 8845, email: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Kiireettömät yhteydenotot voi lähettää sähköpostilla: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Joukko perinneyhdistyksen jäseniä teki syyskuussa upean matkan jäkärien jäljille eri puolille Saksaa Jäkärisäätiön puheenjohtajan Jukka Pennasen johdolla. Tässä ollaan luokkakuvassa Hohenlockstedtin kunnantalon rappusilla. Henkilöt eturivissä vasemmalta Kullervo Hantula, Thomas-Erik Blom, pormestari Jürgen Kirsten ja Jukka Pennanen. Toinen rivi vasemmalta Pentti Seppälä, Jachim Abush, Kari Koivula, Kyösti Vuontela, Lars Meyer. Kolmas rivi vasemmalta Pekka Jokela, Lauri Luoma, Anneli Luoma ja Martin Rintanen. Takarivi vasemmalta Tapio Eonsuu, Seppo Lerkki, Alpo Mäkinen, Mark Aretz ja Sami Sihvo. Kuva: Jukka Knuuti.

